

**BİR TASARIM İLKESİ OLAN DENGENİN
SERAMİK SANATINDA İNCELENMESİ
VE KİŞİSEL YORUMLAR**

Duygu GÜVENÇ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. İsmail YARDIMCI

Uşak

Temmuz-2014

**T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

SERAMİK ANASANAT DALI

**BİR TASARIM İLKESİ OLAN DENGENİN
SERAMİK SANATINDA İNCELENMESİ
VE KİŞİSEL YORUMLAR**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
DANIŞMAN: PROF. İSMAİL YARDIMCI**

DUYGU GÜVENÇ

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Duygu GÜVENÇ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

BİR TASARIM İLKESİ OLAN DENGENİN SERAMİK SANATINDA İNCELENMESİ VE KİŞİSEL YORUMLAR

Duygu Güvenç

Seramik Ana Sanat Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temmuz-2014

Danışman: Prof. İsmail Yardımcı

Tasarım öge ve ilkeleri, görsel sanatlarda eserin temel yapıtaşı olarak dile getirilmektedir. Tasarım öğelerinin organizasyonu tasarım ilkeleriyle oluşmaktadır. Bu öge ve ilkeler hepsi bir arada kullanılabilmekte ya da bir kaç da bir arada kullanılabilmektedir. Tasarım öğeleri bu çalışmada on iki tane olup, bunlar; nokta, çizgi, ışık, leke, doku, ton değeri, renk, yüzey, mekân, biçim, form, strüktür' dür. Bunları düzenleyen sekiz tane de; tekrar, uygunluk, zıtlık, koram, egemenlik, denge, birlik ve yön gibi ilkeleri mevcuttur.

Tasarım ilkelerinden biri olan denge unsuru tasarımın vazgeçilemez ilkelerindendir. Denge diğer tasarım öge ve ilkelerini kapsamaktadır.

Denge; karşıt iki gücün anlık eşitlik göstermesi birbirlerine birinin diğerinden üstün gelmeme durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, renk, ölçek, açı, yön ve bunun gibi tasarımın temel yapı taşlarıyla oluşturulmaktadır. Denge her zaman görsel bir ağırlığa sahiptir ve bu görsel ağırlık tasarımdaki üstün gelmeme durumunu ayarlamaktadır. Denge üç çeşide ayrılmaktadır. Bunlar; simetrik denge, asimetrik denge ve radyal dengedir. Simetrik denge, tasarımda kullanılan öge ve biçimlerin eş olması durumudur. Bir eksene sahip iki yarımın birbirlerine benzemesidir.

Dengenin ikinci çeşidi olan asimetric denge benzer olmayan objelerin tasarımda kullanılmasıdır. Dengenin üçüncü çeşidi radyal dengede de simetrik denge esastır. Simetride iki kuvvet varken radyal dengede iki ve ikiden fazla kuvvet bulunmaktadır. Merkezden çıkan etrafa saçılan veya etraftan merkeze toplanan kuvvetler bulunmaktadır.

Denge unsuru sanatın kolları olan dramatik, fonetik ve plastik sanatlarda var olmuştur. Ancak dramatik ve fonetik sanatlarda soyut halde bulunduklarından yer verilmemiş, plastik sanatlarda somut bir biçimde bulunduğundan yer verilmiştir.

Plastik sanatlarda yer alan seramik sanatı en eski ve insanın var oluşundan bu yana kadar gelmiş bir sanattır. Bu tez çalışmasında seramik sanatında denge ilkesi ele alınmıştır. Seramik üretim yöntemlerine göre endüstriyel ve sanatsal olarak sınıflandırılmıştır. Seramik sanatında genel olarak malzemeye bağlı denge unsurlarına ve bu çalışmada sınıflandırmadan ortaya çıkan endüstriyel ve sanatsal seramikte formda, yüzeydeki dekorda ve düzenlemede örnekler verilerek anlatılmaya çalışılmıştır. Kişisel uygulamalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Denge, Görsel Ağırlık, Seramik, Sanat.

ABSTRACT**A STUDY ON THE DESIGN PRINCIPLE
THE BALANCE IN THE ART OF CERAMICS
AND PERSONAL COMMENTS****Duygu GÜVENÇ****Major Arts of Ceramics****Uşak University Institute of Social Sciences July – 2014****Advisor: Prof. İsmail YARDIMCI**

Design elements and principles are mentioned as building block of the piece in the visual arts. Organization of the elements of design is formed with the design principles. All these elements and principles can be used in one piece or only a few of them can be used. In this study, there are twelve design elements and these are point, line, light, stain, texture, value of hue, color, surface, space, shape, form and structure. Eight principles which regulate these elements are also included and these are rhythm, harmony, contrast, hierarchy, dominance, balance, unity and movement.

Balance, as one of the design principles, is based on the necessity of the design. Balance is including other design elements and principles.

Balance is defined as instant equilibrium of two opposite powers and not predominating one over the other. This condition is formed with color, scale, angle, movement and other building blocks of the design. Balance always has a visual weight and this visual weight arranges the non-predomination in the design. There are three types of balance: symmetrical balance, asymmetrical balance and radial balance. Symmetrical balance is the situation of equality of elements and forms used in the design; a similarity of the two sides which share one axis.

The second type of balance, the asymmetric balance, is the usage of the non-identical objects in the design. Also, in the radial balance the fundamental component is the

symmetric balance. However, while there are two weights of elements in the symmetrical balance, in the radial balance there are two and more weights of elements. These elements scatter out originating from a center or concentrate towards the center from the surrounding area.

The element of balance exists in the theatrical, phonetic and plastic arts. Because it exists in abstract format in the theatrical and phonetic arts, balance does not given a place in these branches of art. However, because of its tangible format the balance has taken a place in the plastic arts.

The plastic art, as one of the branches of art, is the oldest and has been survived in consequence of various needs of people from the beginning of humanity until today. In this thesis work, the balance in the ceramics is handled. According to ceramic production techniques, it is classified industrial and artistic. The balance element which is depended on the material in the ceramics is tried to illustrate by giving examples of form, surface setting and arrangement of industrial and artistic ceramics which come up without classification during this study. Personal implementations are given a place.

Key Words: Design, Balance, Visual Weight, Ceramics, Art.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Seramik Ana sanat Dalı yüksek lisans öğrencisi Duygu GÜVENÇ’ in “Bir Tasarım İlkesi Olan Dengenin Seramik Sanatında İncelenmesi ve Kişisel Yorumlar” başlıklı tezi 08.07.2014 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ**İmza**

Üye (Tez Danışmanı) : Prof. İsmail YARDIMCI

Üye :Yrd. Doç. Ezgi GÖKÇE

Üye : Doç. Dr. Ensar TAÇYILDIZ

Enstitü Müdürü**Prof. Dr. Cemil ERTUĞRUL**

ÖNSÖZ

Bir Tasarım İlkesi Olan Dengenin Seramik Sanatında İncelenmesi ve Kişisel Yorumlar başlıklı tez çalışmamda yapıcı ve yönlendirici eleştirileriyle hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen Prof. İsmail Yardımcı' ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında desteklerini esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Ezgi Gökçe, Öğr. Gör. Ömer Görkem, Öğr. Gör. Vefa İrdelp, Arş. Gör. Selim Çınar' a teşekkürlerimi borç bilirim.

Maddi ve manevi desteğiyle her zaman yanımda olan babam Atıf Arı ve eşim Arslan Güvenç' e teşekkürlerimi sunarım.

Duygu Güvenç

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler:

Duygu GÜVENÇ

İş:

Ev: Dumlupınar Mah. Şehit Er Bahtiyar Yalınca Sok.8/C/6 Kütahya

Tel:

Cep Tel: 0554 413 10 81

Mail: duyguari86@gmail.com

Eğitim Durumu:

Y.Lisans : Uşak Üniversitesi Yüksek Lisans 2009–20....

Lisans : Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü 2005–2009

Lise : Özel Tür-mak Anadolu Lisesi 2001-2005

İlköğretim : Karma İlkokulu 1993-2001

Sergi ve Etkinlikler:

- **Sergiler:**
- 2013 “5.Uluslararası Ege Art Genç Sanat Yarışması, Yine, Yeni, Kıyıda”, 6-15 Aralık 2013, İzmir
- 2013 “2. Alaçatı Genç Sanat Günleri, 18 Mayıs- 02 Haziran 2013, Alaçatı
- 2013 “Muammer Çakı 8. Uluslararası Öğrenci Seramik Yarışması Sergisi, 10 Mart 2013, Eskişehir
- 2013 “Uşak Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Ana sanat Dalı, Yüksek Lisans Öğrencileri Seramik Sergisi”, 18- 29 Mart 2013, Uşak
- 2012 “Uşak Üniv. G.S. F. Öğrenci Sergisi”, 19 Mayıs 2012, Uşak
- 2012 “Uşak Üniv. G.S. F. 3. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması”, 2012, Uşak
- 2011 “Uşak Üniv. G.S. F. 2. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması”, 2011, Uşak
- 2010 “Uşak Üniv. G.S. F. Sosyal Bilimler Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Öğrencileri Karma Seramik Sergisi”, 12- 26 Ekim 2010, Uşak
- 2010 “Uşak Üniv. G.S. F. 1. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması”, 2010, Uşak
- 2010 “Marmara Üniv. G.S. F. 5. Uluslararası Öğrenci Trienali”, 7- 30 Haziran 2010, İstanbul

- 2009 “Selçuk Üniv. G.S. F. Mezuniyet Sergisi”, 16- 26 Haziran 2009, Selçuk Üniversitesi, Konya
- **Etkinlikler:**
- Nisan 2013 “Anagama ve Soda Pişirimi Çalıştayı, Nevşehir Üniversitesi (Avanos) MYO Seramik, Cam ve Çinicilik Programı-Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü
- Temmuz 2012 “Seramik Pişirim Teknikleri Çalıştayı, Nevşehir (Avanos)
- Ekim 2011 “Tuz Pişirimi Etkinliği, Nevşehir (Avanos)
- Mayıs 2010 “Celal Bayar Üniversitesi Turgutlu Meslek Yüksekokulu Seramik Bölümü Sgraffito Tekniği Uygulaması
- Ağustos 2008 “Tralleis’den Karacasu’ya Terra Sigillatta Çalıştayı”, Aydın
- **Ödüller**
- 2012 “3. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması”, Başarı Ödülü (Birincilik)/ Uşak
- 2012 “3. Uluslararası Gizem Frit Seramik Yarışması”, (İkinci Mansiyon /Sakarya
- 2014 “1.Dumlupınar Seramik Yarışması”, Torna Seramikleri Tasarımı (Üçüncülük)/Kütahya
- 2014 “13. Altın Testi Seramik Yarışması, Gül & Şükrü Kocagöz Ödülü/İzmir
- 2014 “4. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması”, Tüprag “Altın Sanat ödülü”/ Uşak

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	IV
ABSTRACT.....	IVI
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	IVIII
ÖNSÖZ.....	IX
ÖZGEÇMİŞ	X
İÇİNDEKİLER.....	XII
RESİMLER LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: TASARIM'IN YAPISI, TANIMI ve TARİHÇESİ	2
1.1. TASARIM'IN YAPISI, TANIMI	2
1.2. TASARIM'IN TARİHÇESİ.....	5
1.2.1.Tasarım Öğeleri ve İlkeleri	6
1.2.1.1.Tasarım Öğeleri	7
1.2.1.1.1.Nokta:	7
1.2.1.1.2.Çizgi:	9
1.2.1.1.3.Işık:	11
1.2.1.1.4.Leke:	13
1.2.1.1.5.Doku:	14
1.2.1.1.6.Değer(Ton Değeri):	16
1.2.1.1.7.Renk:	17
1.2.1.1.8.Yüzey:	18
1.2.1.1.9.Mekan:	19
1.2.1.1.10.Biçim:	19
1.2.1.1.11.Form(Şekil):	20
1.2.1.1.12.Strüktür:	21
1.2.1.2.Tasarım İlkeri:	22
1.2.1.2.1. Tekrar:	22
1.2.1.2.2. Uygunluk:	24
1.2.1.2.3. Zıtlık:	26
1.2.1.2.4. Koram:	27
1.2.1.2.5. Egemenlik:	29

1.2.1.2.6. Denge:	29
1.2.1.2.7. Birlik:	31
1.2.1.2.8. Yön:	32
2. BÖLÜM: DENGE, GÖRSEL AĞIRLIK VE DENGE, DENGİNİN PLASTİK SANATLARDA YERİ	33
2. 1. DENGİNİN TANIMI VE ÇEŞİTLERİ	33
2. 1. 1. Denge'nin Tanımı	33
2.1.2. Denge'nin Çeşitleri	35
2.1.2.1. Simetrik(Bakışımli-Formal)Denge:	35
2.1.2.2. Asimetrik(Bakışimsız-İnformal)Denge:	37
2.1.2.3. Radyal Denge:	39
2.2.GÖRSEL AĞIRLIK VE DENGE, GÖRSEL AĞIRLIĞI ALGILAMAMIZDA GEREKLİ OLAN UNSURLAR.....	41
2.3. DENGİNİN PLASTİK SANATLARDAKİ YERİ	42
2.3.1.Sanatın Tanımı	42
2.3.2. Sanatın Sınıflandırılması	43
2.3.2.1. Plastik (Görsel) Sanatlar	43
2.3.2.1.1.Plastik Sanatlarda Denge	44
2.3.2.1.1.1: Resim-Grafik:	44
2.3.2.1.1.2: Heykel:	47
3. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA DENGE	49
3.1. SERAMİĞİN TANIMI, TARİHÇESİ VE SINIFLANDIRILMASI	49
3.1.1.Seramiğin Tanımı	49
3.1.2.Seramiğin Tarihçesi.....	50
3.1.3.Seramiğin Sanatının Sınıflandırılması	51
3.1.3.1. Sanat Seramiği	51
3.1.3.2. Endüstriyel Seramik	51
3.2. SERAMİK SANATINDA GENEL OLARAK MALZEMEYE BAĞLI DENGE UNSURLARI.....	52
3.2.1. Dokulu- dokusuz	52
3.2.2. Sırlı- sırsız	53
3.2.3. Mat- parlak.....	53

3.3. SANAT SERAMİĞİ VE ENDÜSTRİYEL SERAMİĞE GÖRE DENGİ VE ÇEŞİTLERİ	55
3.3.1. Sanat Seramiği ve Simetrik Denge.....	55
3.3.2. Sanat Seramiği ve Asimetrik Denge	55
3.3.3. Sanat Seramiği ve Radyal Denge	61
3.3.4. Endüstriyel Seramik ve Simetrik Denge	65
3.3.5. Endüstriyel Seramik ve Asimetrik Denge.....	68
3.3.6. Endüstriyel Seramik ve Simetrik Denge.....	70
4. BÖLÜM: KİŞİSEL UYGULAMALAR	74
4.1.SONUÇ	90
4.2. KAYNAKÇA	91

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1; Tasarıma bir örnek, sehpa ve kitaplık	3
Resim 2; Tasarıma örnek lavabolar	4
Resim 3; Tasarıma örnek seramik lavabolar	4
Resim 4; Tasarıma örnek yumurtalık ve bıçak	4
Resim 5; Bulgaristan ilk özel pulu, 70*100cm, Grafik Tasarım, 2010	5
Resim 6; Nokta ile yapılmış bir çalışma, noktanın bir araya gelmesi ile oluşan etki ..	8
Resim 7; Nokta ile yapılmış bir çalışma	8
Resim 8; Nokta ile yapılmış öğrenci çalışması	9
Resim 9; Ünlü Ressam Vasarely'nin çizgilerle yapılmış bir düzenlemesi.	10
Resim 10; Düz çizgiler ile yüzey düzenlemesi.....	10
Resim 11;Çizgiye bir örnek, Honore Daumier, “İki avukat”	11
Resim 12; Işık ve gölge çalışmasına örnek.....	12
Resim 13; Fotoğraf sanatında doğrudan ışığa örnek fotoğraf	12
Resim 14; Leopar üzerinde leke örneği	13
Resim 15; Leke düzenlemesi	13
Resim 16; Doğal dokuya doğadan örnek	14
Resim 17; Mimari bir doku. Hierapolis'te bir tiyatro.	15
Resim 18; Yapay doku, kilim dokusu	15
Resim 19; Ton Değeri Çubuğu	16
Resim 20; Victor Vasarely'nin (1908-1997) Koyu-Açık geçişli ton değerleriyle tasarımı.....	16
Resim 21; Temel sanat eğitiminde renk ögesine örnek çalışma.....	17
Resim 22; Rengin değerleri ile yapılmış bir çalışma	18
Resim 23; Yüzey ögesi için bir örnek, sanatsal yorgan tasarımı, Rayna Gillman	18
Resim 24; Göz Yanıltıcı Perspektifle Mekânsal Yapı, M.C. Escher, Print Gallery 1956.....	19
Resim 25; Siyah-beyaz-gri değerlerde geometrik biçim araştırması	20
Resim 26; Form ögesi için bir örnek, metalik ve mat siyah kâse, Alev Ebüzziya.....	21
Resim 27; Strüktür ögesine mimariden bir örnek	21
Resim 28; Strüktür örneği olarak sabun köpüğü	22
Resim 29; Tam tekrara örnek altıgen çini karo	23

Resim 30; Ardışık tekrar ilkesine oyalarda örnek	23
Resim 31; Tekrar ilkesinde değişken tekrara örnek	24
Resim 32; Uygunluk	25
Resim 33; Üslup uygunluğuna sahip cam vazolar	26
Resim 34; Hizmet uygunluğuna örnek.....	26
Resim 35; Zıtlığa örnekler	27
Resim 36; Merkezsel korama doğadan örnek	28
Resim 37; Eksensel korama fotoğraf sanatından örnek, Horst P.	28
Resim 38; Egemenlik ilkesine örnek.....	29
Resim 39; Simetrik dengeye doğadan bir örnek.....	30
Resim 40; Asimetrik dengeye resim sanatından bir örnek	31
Resim 41; Birlik ilkesine örnek çalışma, Ken Little, Dawn, Cast Bronze, 39h*100w*36d,1999	31
Resim 42; Yön ilkesine örnek	32
Resim 43; Simetrik dengeye doğadan örnek	35
Resim 44; Simetrik dengeye doğadan örnek	36
Resim 45; Simetrik dengeye mimariden örnek	36
Resim 46 ; Simetrik dengeye dekorasyondan örnek	36
Resim 47 ; Asimetrik dengeye mimariden örnek, Disney Hall, Los Angeles, Frank Gehry. Http://Pleasurephoto.Wordpress.Com/2012/10/09/Disney-Hall-Los-Angeles-Frank-Gehry-Architect-Julius-Shulman-And-Juergen-Nogai/(Nisan 2013)	37
Resim 48; Asimetrik dengeye mimariden örnek, Hundertwasser'in evi, Viyana	37
Resim 49; Asimetrik dengeye doğadan bir örnek	38
Resim 50; Asimetrik dengeye modadan bir örnek	38
Resim 51; Radyal dengeye mimariden örnek, kilise penceresi	39
Resim 52; Radyal dengeye bir örnek, bisiklet tekeri	39
Resim 53; Radyal dengeye örnek, göz irisi	40
Resim 54 ; Radyal dengeye örnek, papatya	40
Resim 55 ; Dengeye resim sanatından örnek, 'Simetrik Denge'	45
Resim 56 ; Dengeye resim sanatından örnek, George Seurat, La Grande Jatte Adası'nda Pazar Öğleden Sonra, 1884-1886,yağlıboya. ' Asimetrik denge'.	45
Resim 57: Dengeye resim sanatından örnek, Kenneth Noland, Heat 1958, ' Radyal Denge'	46

Resim 58 ; Dengeye grafik sanatından örnek, R. F. Müller ‘ Asimetrik Denge’	46
Resim 59 ; Dengeye grafik sanatından örnek, ‘ Radyal Denge’	47
Resim 60 ; Simetrik dengeye örnek, Mermer heykel, Yılan hikâyeleri, Mehmet Aksoy, 2010.....	47
Resim 61; Asimetrik dengeye örnek, Yvette Lubbers & Kevin Lubbers.	48
Resim 62 ; Radyal dengeye örnek, Merete Rasmussen.	48
Resim 63 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna dokulu -dokusuz örnek, Kâseler, Güngör Güner	52
Resim 64 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna dokulu -dokusuz örnek, Jack Troy	52
Resim 65 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna sırlı- sırsız örnek, Sırlı sağır pano, İsmail Yardımcı, görsel arşiv.....	53
Resim 66 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna mat- parlak örnek, Terracotta, h; 27cm, Ian Garrett.....	54
Resim 67 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna mat- parlak örnek, küçük küre, 6x6cm, Rick Dillingham, 1990.....	54
Resim 68; Simetrik dengeye örnek bir çalışma “Costa Rica yumurtası, 9x6x6” Jennifer McCurdy	55
Resim 69 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma “Tomurcuk” 25,5 (h) cm” Matthew Chambers	56
Resim 70 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma “Terracotta Flower, 18” D”Halıma Cassell	56
Resim 71 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, Tabak, Metalik sır ve luster,23 cm, Peter Moss, 2010	57
Resim 72 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, Sırlı sağır, İsmail Yardımcı, görsel arşiv	58
Resim 73 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma “ Mavi bantlar ile sivriler, 30.5x13cm,20x11.5cm Jennifer Lee,1979.....	59
Resim 74 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma “İsimsiz”h.23cm w. 18cm, Jacqueline Poncelet	59
Resim 75 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma “Üç güzeller”porselen, Yoshi Fujii, 2009.....	60
Resim 76 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, Asimetrik badem kâse ile iki top, 56x36cm, Sandra Eastwood MARCA, 2003.....	60

Resim 77 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Spiral üçgenler , 6 1/2" x 9cm",Dorothy Torivio.....	61
Resim 78 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma Porselen, Fenella Elms	62
Resim 79 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma “Problem kare, 20*20cm x 7cm Halıma Cassell.....	62
Resim 80 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma “Fosil Form”, 16cm, Joan Hardie	63
Resim 81 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma, 12,5 x 14,5 cm, Ursula Marley Price’	63
Resim 82 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Sonbahar, Lisa Ellul, 2008.....	64
Resim 83; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Large Eroded Bowl, David Roberts	64
Resim 84; Simetrik dengeye örnek bir çalışma Vazo, Luna Eero Sairanen, 2007	65
Resim 85; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Eva Zeisel	65
Resim 86; Simetrik dengeye örnek bir çalışma Kalpa Vazo ve Kâse, Satyendra Pakhalé, 2002.....	66
Resim 87; Simetrik dengeye örnek bir çalışma ,Seramik Karo, İris Bulbous Çiçekleri, 6*6cm.....	67
Resim 88; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, Porselen, modüler pano	67
Resim 89; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, Vazo ve Kâse, Inon Retting,2010	68
Resim 90; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, Girdap çay fincanı, Heather Mae Erickson,2010	68
Resim 91; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Eva Zeisel	69
Resim 92; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Ömer Gökem, 2010.....	69
Resim 93; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Porselen, tabak ve kupalar	70
Resim 94; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Benzer radyal, çap: 44, porselen, Frank Sallıanı	70
Resim 95; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Kibir, Yulia Tsukerman	71
Resim 96; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Atıştırılabilir tabak ve kaşık, Heather Mae Ericson, 2010.....	71
Resim 97; Porselen çerezlik.....	72
Resim 98; Radyal dengeye endüstriyel seramikten örnek, Peter Pincus,	72
Resim 99 ; “ İsimsiz” 72,5 x 5,5 x 72,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013	74

Resim 100 ; “ İsimsiz” 32x5x64cm, Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013.....	75
Resim 101 ; “ İsimsiz” 28,5 x 19 cm, 25,5 x 19,5 cm, 32 x 19 cm, Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013	76
Resim 102 ; “ İsimsiz”, 64 x 64 x 5 cm, Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013.....	77
Resim 103 ; “ İsimsiz” 36,5 x 36,5 x 9 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013.....	78
Resim 104 ; “ İsimsiz” 19 x 11 x 33 cm Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013.....	79
Resim 105 ; “ İsimsiz” 56x 22x 17cm, Çamur torna ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013	80
Resim 106 ; “ İsimsiz” 27x 15cm, Çamur torna ve Elle Şekillendirme, 1000°C, Duygu Güvenç, 2013	81
Resim 107; “ İsimsiz” 23x15, 26x17, 30x20cm, Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1000°C, Duygu Güvenç, 2013	82
Resim 108; “ İsimsiz” 37x37x15 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	83
Resim 109; “ İsimsiz” 35,5 x 35,5 x 9 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	84
Resim 110; “ İsimsiz” 36 x 36 x 5, 5 cm Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	85
Resim 111; “ İsimsiz” 35,5 x 35,5 x 5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	86
Resim 112; “ İsimsiz” 36 x 73 x 5,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	87
Resim 113; “ İsimsiz” 35,5 x 35,5 x 5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	88
Resim 114; “ İsimsiz” 72,5 x 5,5 x 72,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	89
Resim 115; “ İsimsiz” 36 x 36 x 5,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	90

Resim 116; “ İsimsiz” 72 x 36 x 9 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014.....	91
Resim 117; “ İsimsiz”, 46 x 38 x 5,5 cm, Kalıpla Şekillendirme, Raku Pişirimi, 1000°C, Duygu Güvenç, 2014.....	92
Resim 118; “ İsimsiz “ , 46 x 38 x 5,5 cm, Kalıpla Şekillendirme, Sırlı Sagar Pişirimi, 1000° C, Duygu Güvenç, 2014.....	93
Resim 119; “ İsimsiz “, 46,5 x 42 x 37 cm, Kalıp ve Elle Şekillendirme, Sırlı Sagar Pişirimi,1000°C, Duygu Güvenç, 2014.....	94
Resim 120; “ İsimsiz” 4x15x17, 4x17x19,4x 22x23cm, Kalıp ve Elle Şekillendirme, 1100oC, Duygu Güvenç, 2010	94

GİRİŞ

Denge; tasarımda biçim, yön, doku, ölçü, aralık vb. öğelerin bulunduğu karşıt iki gücün denk gelmeleri ve birbirlerine üstünlük sağlamamalarından geçici ve göreceli durumdur. Tasarımın bir bütünlük içinde algılanmasını sağlar. Denge seramik formda; kullanılan malzemelerin uygunluğunda ve yapısında, seramik yüzeyde; kullanılan dekorda ve seramik formların düzenlenmesinde aranmaktadır. Tasarımın her aşamasında denge bulunmakla seramik tasarımında da seramiğin sınıflandırıldığı hem sanatsal hem endüstriyel seramikte de denge unsuru geçerlidir.

Denge hayatın bir yaşam unsuru da olduğundan sanatın bütün kollarında var olmuştur. Ancak fonetik, dramatik sanatlarda soyut halde bulunduklarında yer verilmemiş plastik sanatlarda somut örnekleri bulunduğundan plastik sanatlarda yer verilmiştir.

Denge; tasarımda kesin net bir bilgiye sahip olamamakla beraber en güzel örnekleri yaşamda görülmektedir. Bu tez çalışmasında dengenin her alandaki durumu araştırılacak, dengenin belirgin bulunduğu plastik sanatlar denge konusu hakkında incelenecek ve dengenin seramik sanatında uygulanış biçimleri ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

1. BÖLÜM: TASARIM'IN YAPISI, TANIMI VE TARİHÇESİ

1. 1. TASARIM' IN YAPISI VE TANIMI

Tasarlama

Türkçe’ de “zihinde hazırlamak” karşılığı kullanılan tasarlamak, bir iş, bir düşünce, bir düşünce sırasını, düzeyini gösteren resim, yazı, plan anlamına gelen “tasar” kökünden türetilmiştir. Tasarlama insan ve çevrenin oluşturduğu sistem konu alınır ve bununla ilgili sorunların belirlenmesi ve sorun strüktürünün ortaya çıkarılmasından sonra üretilen alması (alternatif) çözümler arasında en uygun olanının seçimine karar verilir. Tasarlama konusunda ilk yaklaşım bir tasarlama stratejisi kabul edilerek yapılır. Bu stratejiye göre seçilen tasarlama metotlarından, tekniklerinden ve modellerinden yararlanılır. Tasarlama sırasında elde edilen çözümler sorun belirlerken saptanan amaçlara göre değerlendirilir. (Eczacıbaşı S.A. 1997- s. 1748)

Tasar

Düşünülerin kâğıda geçirilmesidir. Çalışma başlangıçta düşünülemez. Denemeler ortamında bir takım doğru rastlantılar ortaya çıkar. Yavaş yavaş arama ve deneme ortamı bilinçlenir ve ancak ileri aşamalarda düşünülebilir. (Gökaydın, T.S.E, 2010, s. 52)

Güngör (2005) çalışmasında bir tasar’ ın tasar olabilmesi için özgün ve bir amaca hizmet ediyor olması gerekmektedir. Bir düşünce bir fikirden farklı olmalı, daha önceden yapılmış olandan farklı olmalıdır diye yer vermektedir.

Tasarım

Bir ide (fikir) oluşturmaya yönelik, kesinleşmemiş olan zihinde gerçekleşen düşünce ürününe verilen isme “ Tasarım ” denir.

Tasavvur anlamına da gelen Tasarım kelimesi, Latince göstermek, işaret etmek, tanımlamak, tayin etmek anlamlarını taşıyan “ designare ” sözcüğünden dilimize girmiştir. Tasarım sözcüğü güzel sanatlarda daha dar anlamda kullanılır ve asıl

yapıtın gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje, çizim, maket vb.’ nin tümüne “tasarım” denir.

Tasarım kavramı, “bir yapı ya da aygıtın kısımlarının kâğıt üzerine çizilmiş biçimi” anlamında kullanılan ve “tasar” kökünden türemiş olan tasarıya dayanmaktadır. Tasarım kavramı Arapça “suret” kökünden gelen “tasavvur” sözcüğüyle eş anlamlı olup, “göz önünde canlandırmak, zihinde canlandırmak, düşünmek” fiillerinin karşılığıdır. Günümüzde tasarım, “zihinde canlandırılan biçim, duyuların ya da belleğin anlığı sunduğu görüntü” olarak tanımlanmaktadır. (Eczacıbaşı S.A. 1997, s. 1746)

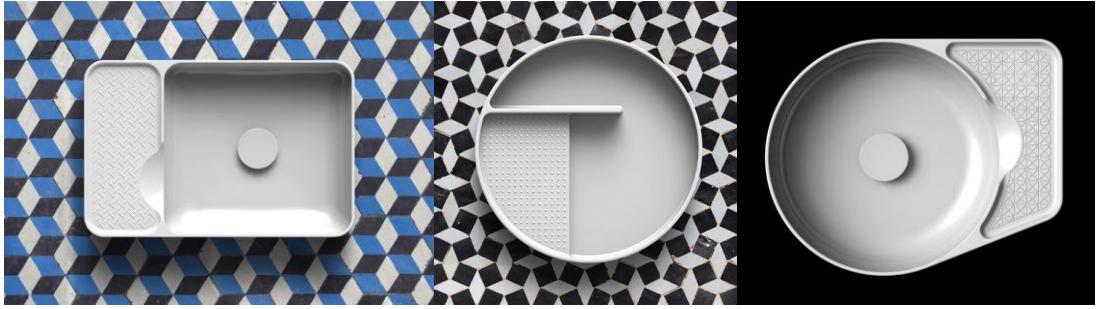
Tasarımlama işi ve ya tasarımılanan şekil, tasavvur anlamına gelir. İki katlı, balkonlu bir ev düşününüz dendiğinde herkesin zihninde canlanan ev şekli birer ev tasarımıdır. Her bir tasarım kesinleşmiş ve mükemmelliğe erişmiş olmamakla beraber, istenilen gayeye cevap veren bir tertibi, ortalama bir büyüklüğü ve gerekli biçimleri ihtiva eder. Bu nedenle tasarım, bir projenin, bir eserin düşünülen ilk şekli sayılır. (Güngör, temel tasar, 2005, s. 5)

Resim 1; Tasarıma bir örnek, sehpa ve kitaplık

http://media.designer.com/article/4411/nar_coffee_table.jpg (Mayıs 2014)

Yukarıdaki görmüş olduğumuz sehpa tasarımı her zaman gördüğümüz bir sehpa benzememektedir, tasarıma yeni bir anlayış getirmiş tasarımcılar tasarıma örnek bir çalışma sunmuşlardır.

Resim 2; Tasarıma örnek lavabolar

<http://www.designboom.com/design/konstantin-grcic-toan-nguyen-laufens-saphirkeramik-t> (Mayıs 2014)

Resim 3; Tasarıma örnek seramik lavabolar

<http://www.designboom.com/design/konstantin-grcic-wash-basins-laufen-saphirkeramik-> (Mayıs 2014)

Resim 4; Tasarıma örnek yumurtalık ve bıçak

<http://www.jumbo.com.tr/tr/pdf/katalog.pdf> (Mayıs 2014)

Resim 5; Bulgaristan ilk özel pulu, 70*100cm, Grafik Tasarım, 2010
Aliçavuşoğlu, Bakçay, Bedenlier, Lehimler, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
5.Uluslararası Öğrenci Trienali,2010,s.71

1.2. TASARIM'IN TARİHÇESİ

Tasarlama yaklaşımları tarihsel gelişimi içinde kronolojik olarak ele alınabileceği gibi kültürel farklılıklarının çağdaşlığı açısından da incelenebilir. İnsanoğlunun var olduğundan beri var olan tasarım ilk dönemi el sanatları (zanaat) ya da deneme-yanılma yaklaşımıyla başlatılır. Tasarlama yapılan mimarlık ve sanat okullarının ortaya çıkışı endüstrinin gelişimiyle paralellik gösterir. Bu konuda ilk örnek, 1671'de Paris'te 14. Louis' in danışmanı Jean Baptiste Colbert tarafından Fransız Akademisi'ne bağlı olarak, çizim ve zanaat öğretmek üzere kurulan Universal Factory'dir (evrensel fabrika). Mimarlar ve tasarımcılar, 18 ve 19 yy'larda hızla gelişen orta sınıfın elinde bir üslup taklitçisi durumuna düşmüşlerdir ve makinenin üstünlüğünden kurtulamamışlardır.1919 da Batı Almanya da Weimar da kurulan Bauhaus' la toplumun gereksinimlerine ve yeniden el sanatlarına yönelinmek istenmiştir. (Eczacıbaşı S.A.1997-s. 1748).

Avrupa'da Walter Cropius önderliğinde BAUHAUS Okulu ile yeni bir biçimlendirme anlayışı doğmuştur. 1919'da Almanya'da Weimar'da kurulan Güzel Sanatlar Okulu'nu daha sonraki yıllarda özellikle 1925-1932 yılları arasında Dresden'deki okullar izlemiştir. (Gökaydın, T.S.E, 2010, s. 17).

Bu yayılım sonucu, Hollanda’da “DE STIJL” akımı ile eğitsel amaçlı girişimler görülmüştür. Bu akım Bauhaus Okulu temelinde oturtulmaya çalışılmıştır. İngiltere ve diğer bazı ülkelerde de Basic Design (basic dizayn) sistemi çerçevesinde eğitim kurumları oluşturulmuştur. Tasarlama doğru bir üslubun geliştirilmesi için mikro ve makro ölçekler arasında kurulması gereken birliğin önemi tüm sanat dallarına yayılmıştır. Başlangıçta işlevden soyutlanmış olarak başlatılan sanatsal çalışmalar sonradan işlev kazanarak eğitsel bir niteliğe sahip olmuştur. (Gökaydın, T.S.E,2010,s. 16).

Ancak bu okullar 1933 yılında kapatılınca okulların mensubu olan sanatçı ve eğitimciler Almanya’dan ayrılarak başka ülkelere, özellikle Amerika’ya yerleşmişlerdir (Gökaydın, T.S.E,2010, s. 17).

Bauhaus’ un ön kursunu Itten ile birlikte yürütenlerde Macar ressam ve heykeltıraş Prof. Laszio Moholy- Nagy’ de 1937’ de Şikago’ ya geldi. Moholy- Nagy orada Yeni Bauhaus u kurdu. Nagy nin bu okulu daha sonra Dizayn enstitüsü adını aldı.(Güngör, Temel Tasar, 2005, s. 3)

Almanya’da 1950 yılında, Ulm şehrinde, tekrar bir eğitim kurumu oluşturulmuştur. HOCHSCHULE FÜR GESTALTUNGS LEHRE adını alan bu okulda, mimarlık, resim ve grafik sanatları gibi görsel sanatların eğitimi alanlarında, işlevsiz bazı tasarlama dersleri GESTALTUNGS LEHRE adı altında gösterilmeye başlanmıştır. (Gökaydın, T.S.E-2010, s.16).

1.2.1.Tasarım Öğeleri ve İlkeleri

Tasarım öğeleri ve ilkeleri, görsel sanatlarda eserin temel yapı taşı olarak dile getirilmektedir. Tasarım öğelerinin organizasyonu tasarım ilkeleriyle oluşmaktadır. Bir eserde bütünlüğü sağlamak için çalışmadaki öğelerin belirli bir ilke içinde düzenlenmesi gerekmektedir. Bir kompozisyonda bu ilkelerin hepsi birlikte kullanabildikleri gibi herhangi biri tek başına da kullanılabilir. Tasarım öğe ve ilkeleri her kaynakçada sayıları değişiklik göstermesine rağmen, bu çalışmada 12

tane tasarım ögesi ve 8 tane tasarım ilkesine yer verilmektedir. Aşağıda sırasıyla bu öge ve ilkeler örneklerle desteklenerek ele alınmıştır.

1.2.1.1.Tasarım Öğeleri

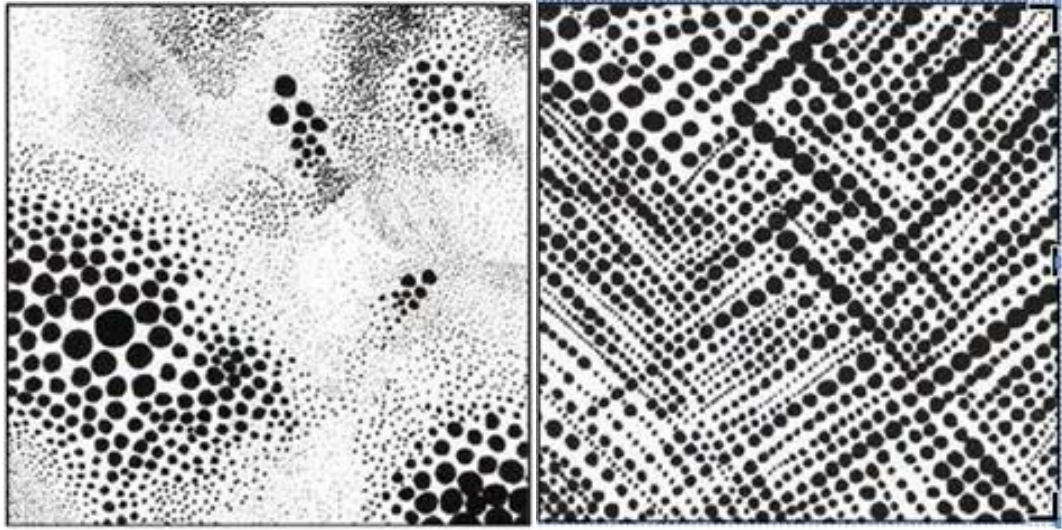
Görsel sanatlarda anlamın, işlevin ifade değerlerini kazanmalarını sağlayan öğeler vardır. Bu anlatımın hem taslak hem de orijinalin biçimlendirilmesi, ifade değerinin somutlaştırılması için nokta, çizgi, ışık, leke, doku, değer, renk, yüzey, mekân, biçim, form, strüktür öğeleriyle gerçekleşmektedir.

1.2.1.1.1.Nokta

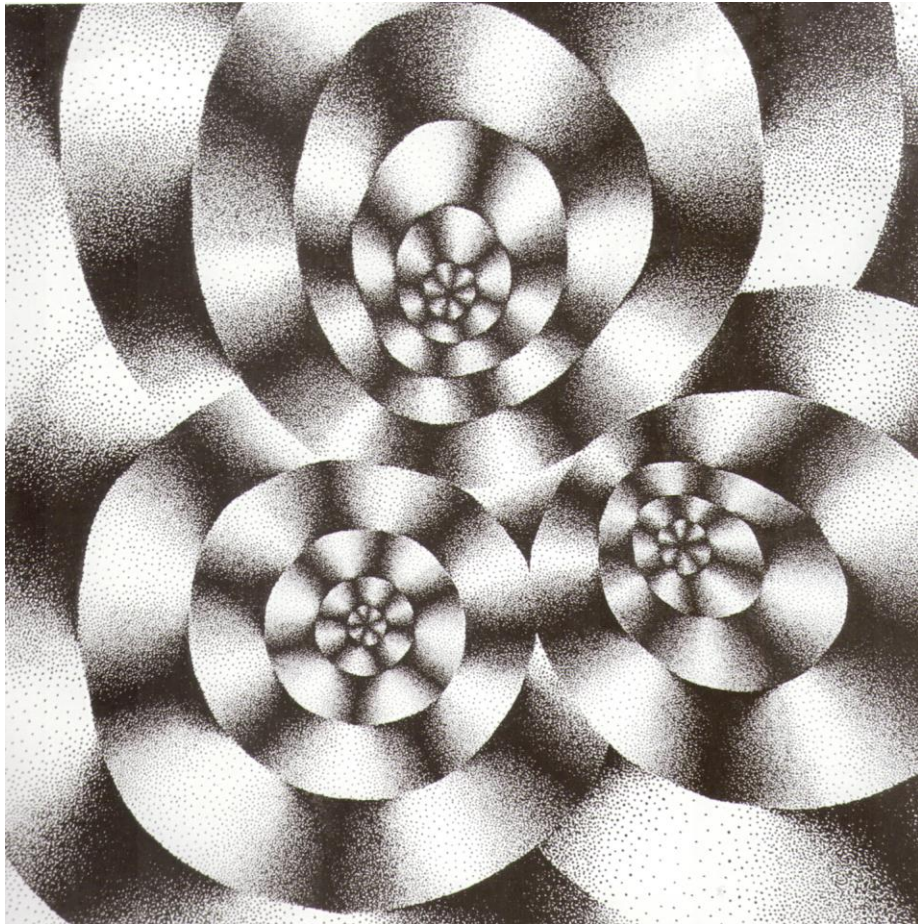
Nokta, görsel anlatımın temel öğelerinden biridir. Objektif tanımla yer belirleyici bir işarettir. Görsel olarak nokta; bulunduğu yere göre küçük, merkezsiz benektir. Bir nokta mekân içindeki (uzaydaki) bir pozisyonu (durumu) gösterir. İki çizginin birleştiği ya da kesiştiği yeri gösterebilir, bir düzlemin köşesini, bir işareti, bir yeri belirler. Nokta düzensizliğin içinde ilk düzen elemanıdır. Nokta, geometrik olarak görselliğin anlatımında çeşitli büyüklüklerde, boş ya da dolu yuvarlaklar olarak değerlendirilir.(<http://tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=246> (Şubat 2013)).

Yukarıdaki nokta tanımından sonra aşağıda noktanın tek ya da bir araya geldiğindeki izleyici üzerindeki etkisinden de bahsedilmiş ve aşağıda örneklerle desteklenmiştir.

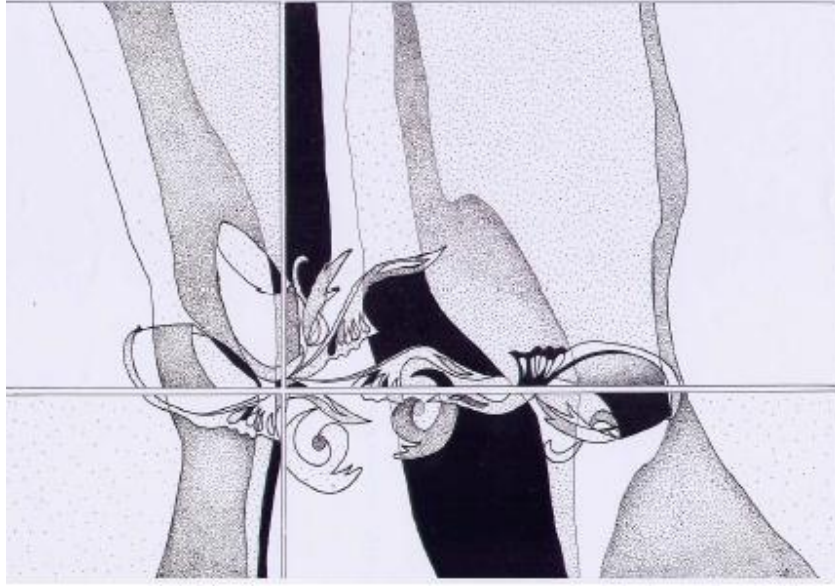
Tek bir noktanın psişik etkisi durgunluk etkisi verir. Tek başına olduğu sürece renk etkisi ise gridir. Noktanın yüzey üzerinde sayıları arttıkça etkileri de değişik olur, durgunluk giderek dinamizme veya ritme veya kargaşaya dönüşebilir. Bazen de birbirleriyle gerilimli bir beraberlik gösterirler, gözlenmelerinde noktalar arasında bir zorunlu ilişki doğar, birkaç noktaya, bir arada bakıldığında, göz kendiliğinden ve sürekli olarak bunlar arasında bir bağıntı kurar, noktaların sayısal artımları bu bağıntıyı çizgiselliğe vardırır. (Işingör, Eti, Asher, 1986.s.9).

Resim 6; Nokta ile yapılmış bir çalışma, noktanın bir araya gelmesi ile oluşan etki
<http://www.grafikerler.org/temel-sanat-egitimi-dersleri/26698-nokta.html>,(Şubat 2013)

Resim 7; Nokta ile yapılmış bir çalışma
 Özol, Sanat Eğitimi ve Tasarımda Temel Değerler,2012, s.21

Resim 8; Nokta ile yapılmış öğrenci çalışması

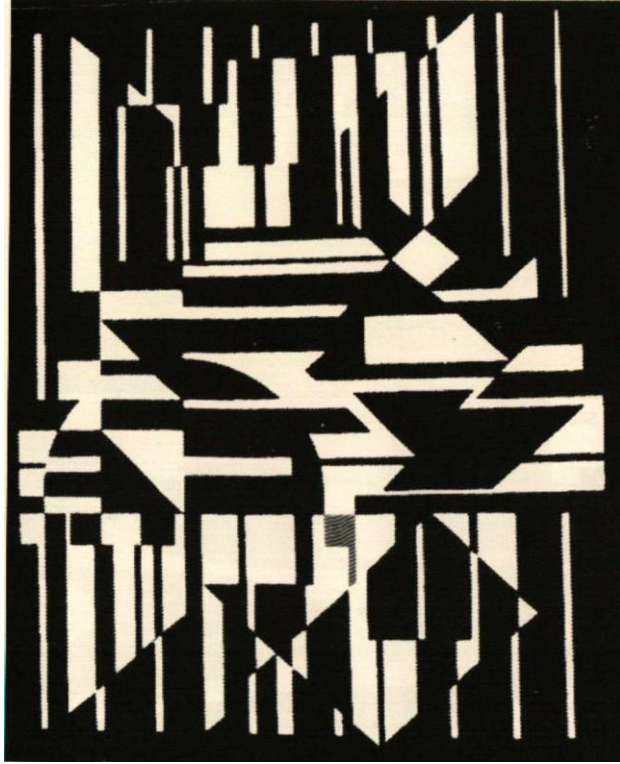
Kaymakcan, Yüksek Öğrenim Sanat Eğitiminde Temel Tasarım Eleman ve İlkelerinin Öğretimi ve Uygulamaları, YLT, 2006, s.15

1.2.1.1.2.Çizgi

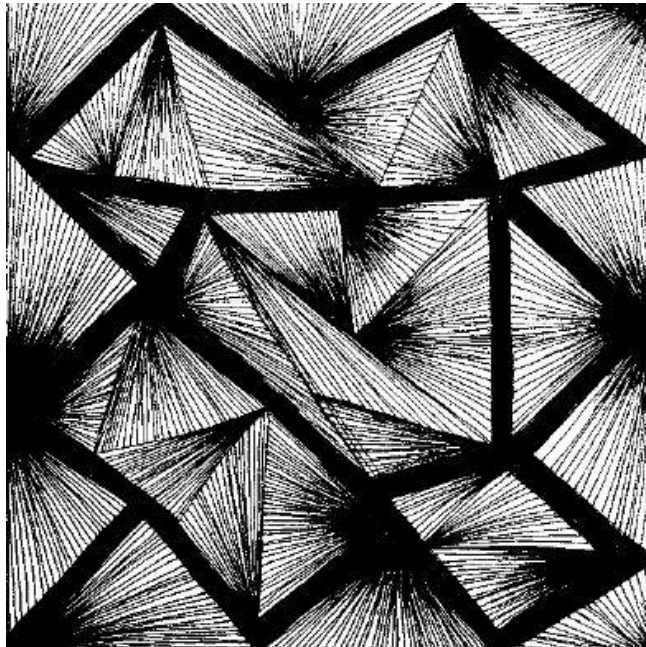
Çizgi, tasarımın en temel ögesidir. Tüm tasarımlar çizgiyle oluşturulur. Çizgi en yalın ve soyut ögedir. Doğada çizgi yoktur. Biçimlerin sınırları ışık aracılığıyla, açık-koyu ve renklerle birbirinden ayrılırlar. Sanatta ise biçimlerin sınırları çizgi ile belirtilerek tasarıma başlanır, her türlü biçimlendirme eyleminde çizgi kullanılır. (Alpaslan,1981,s.33)

Yukarıda yazar çizginin doğada yer almadığı kendiliğinden ortaya ve renk doğrultusunda çıktığını savunurken aşağıda yazar çizginin noktaların bir araya gelmesiyle oluşan doğrunun sonucunda ortaya çıktığını savunmuştur.

Birbirleriyle bağıntıları, ilişkileri çoğalan gerilim noktalarının birleştirilmesinden çizgi doğar. Belirli aralıklarla dizilmiş, tek, tek noktalara bağlanan çizgi bir yeni görünüm yaratır. Henüz yüzey değildir bu fakat yarattığı görüntü olarak çizgiden farklı bir şeydir. Çizgi yapılarıyla oluşturulmuş ve kapalı form meydana getirmiş bir yüzey parçası etkisi yapmaktadır. Kısaca diyebiliriz ki; çizgi, grafik olarak hareket halindeki bir noktanın belirli bir yönde eğiliminden doğar. (Işingör vd. 1986.s.10).

Resim 9; Ünlü Ressam Vasarely'nin çizgilerle yapılmış bir düzenlemesi.
Güngör, Görsel sanatlar ve mimarlık için temel tasar, 2005, s.41

Resim 10; Düz çizgiler ile yüzey düzenlemesi

Megep, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, (2011), Fotoğraf ve Grafik.
Nokta – Çizgi, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara(Şubat 2013)

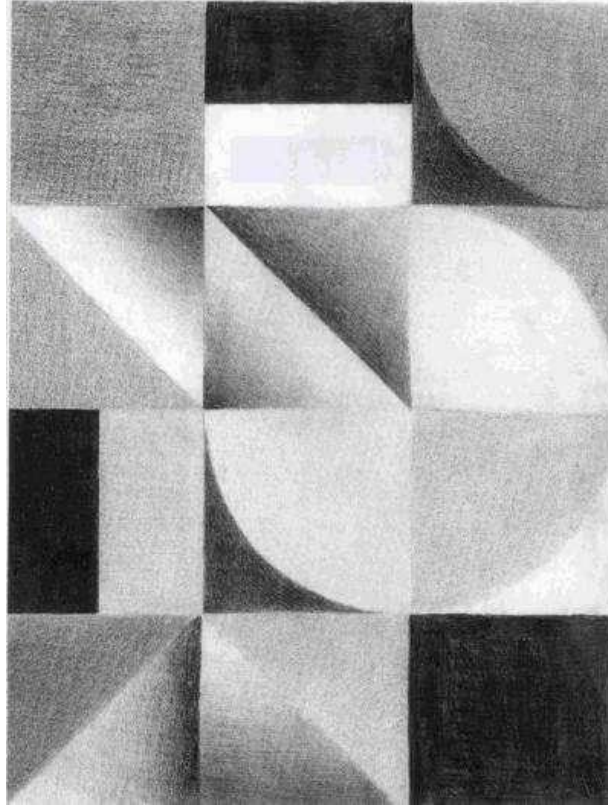
Resim 11;Çizgiye bir örnek, Honore Daumier, “İki avukat”

Öztuna, Görsel İletişimde Temel Tasarım, 2008, s. 60

1.2.1.1.3. Işık

Işık, serbest kalmış ve “foton” tanecikleri olarak, saniyede 300.000 km hızla yayılan enerjidir. Pek çok farklı dalga boyu ve frekans içeren bir bileşimdir. Beyaz diye “algılayıp – kavramlaştırdığımız” ışık enerjisi, renk dediğimiz birçok frekansın girişimidir. İnsan gözü, 380 nm (nanometre – insanın bildiği en küçük ölçü) ile 760 nm arasındaki frekansları görür. Ama saniyede 300.000 km hızla hareket eden foton denizinde göz, farklı frekansları ayırt edip algılayamaz. Frekanslar ayrıştığı zaman göz renk algısına ilişkin duyumsama yapabilir. Görsel algılama tamamen ışık enerjisine bağlıdır. Işık yoksa algı da yoktur. Her algı, ışığın varlığına karşılık düşer. Tek frekanslı ışıklara yalın ışık denir. Tüm frekansların girişim olarak biraradalığı, gün ışığı veya beyaz ışıktır. (Atalayer, 1994, s.165).

Her ışık kaynağı cisimler üzerinde gölge meydana getirir. Cisimlerin yüzeyindeki pürüzlülük, doku, mevcut girinti ve çıkıntılar ve kavisler ışık kaynağının durumuna bağlı olarak farklı gölgeler meydana getirirler bu arada ışık yönünün de etkisi büyüktür. Işık yönü değiştikçe gölgeler de yer değiştirir. Bu durum, tasarım çalışmalarında doğal ya da yapay ışık kaynağının yerini ve türlerini de dikkate almayı zorunlu kılar. (Güngör, 1972, s. 40).

Resim 12; Işık ve gölge çalışmasına örnek

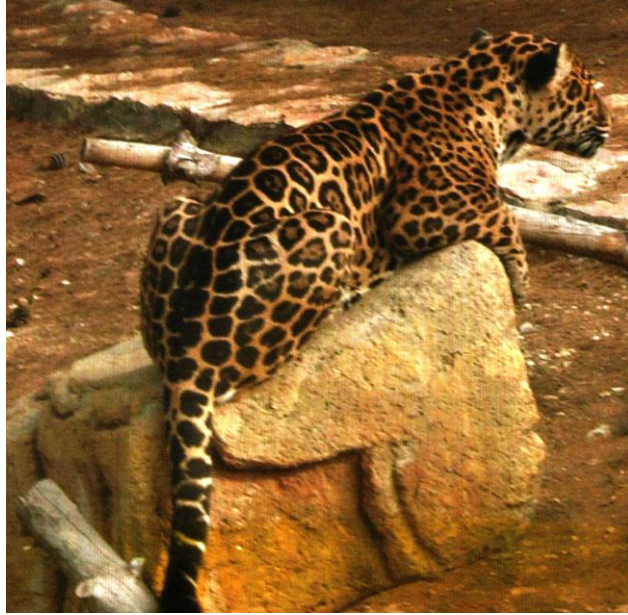
<http://www.sanatsdersi.com/temel-sanat-egitimi/temel-tasarim-isik.html>, (Şubat 2013)

Resim 13; Fotoğraf sanatında doğrudan ışığa örnek fotoğraf

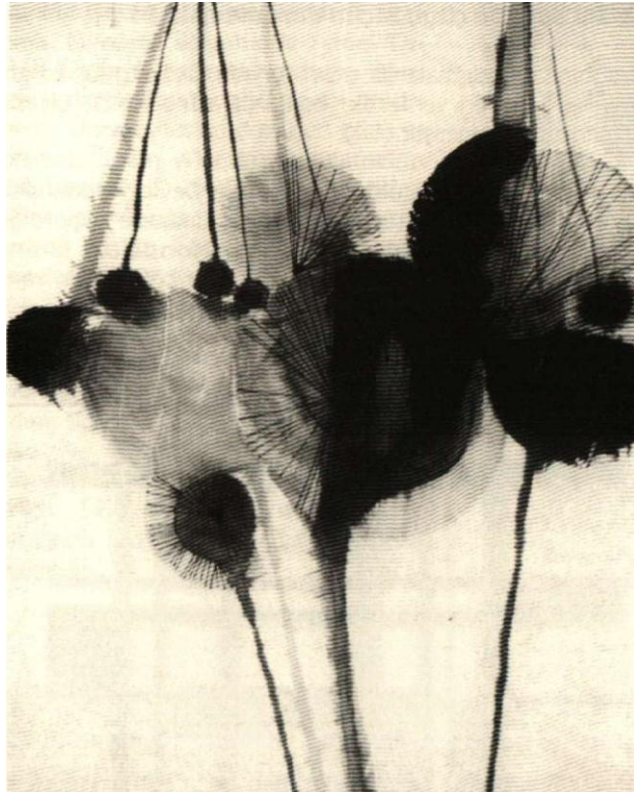
Kalfagil, Fotoğrafın Yapısal Öğeleri ve Fotoğraf Sanatında KOMPOZİSYON, 2010, s. 134

1.2.1.1.4.Leke: Bir yüzey üzerinde; yüzeyin renginden, tonundan daha farklı renk ve tonda fark edilen daha küçük bir yüzey olarak tanımlanabilir. (Odabaşı, 2002, s. 76).

Resim 14; Leopar üzerinde leke örneği

Genç, İşitme Engellilerle Temel Sanat Eğitimi, 2012, s. 17

Resim 15; Leke düzenlemesi

Güngör, Görsel Sanatlar ve Mimarlık için Temel Tasar, 2005, s. 159

1.2.1.1.5.Doku

Doku, maddenin kendisinin ve yüzey özelliklerinin, dokunma, görme ve hatta tat alma duyumlarıyla algılanmasıdır.(Özol, 2012, s. 102).

Gökaydın (2010) dokunun Bir düzenin bir araya gelen elamanlarının kendi kişiliklerini yitirip, topyekûn bir etki uyandırmaları durumudur diye yer vermektedir.

Doğal ya da artist tarafından oluşturulan, bir alanın yüzeyindeki gerçek ya da sanısal, dokunsal değerlerdir.(Bigalı, 1976.s.339)

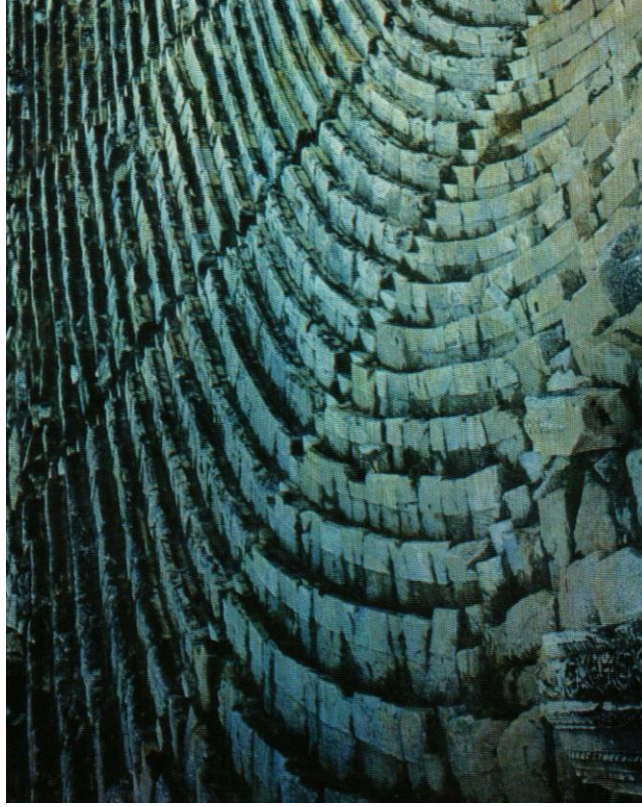
Doku, fonksiyonunu ortaya koyduğu zaman görsel etkiyi güçlendirir, huzur verici olur. Doku, uyum ve zıtlıklarla doğa dışı bir güzellik yarattığı gibi, sanat eserinde de değerli bir eleman olur. Yerinde ve gerekli bir tarzda kullanılırsa, doku resme duygusallık verir, resme canlılık katar.(Yolcu, Şubat 2009.s.48).

İki çeşit doku vardır. Gerçek (fiziksel) dokular, ağaç, su, cam, bulut, kumaş ve benzerlerinin yüzey yansımalarıyla ilgilidir. Elimizle hissedebildiğimiz dokudur. Kâğıt yüzeyinin doğasını değiştiren her şey gerçek dokuyu yaratır. Örneğin, kolaj ve boya katmanları gibi. Görsel dokular ise, bir kompozisyonun belirli alanları için icat edilen çizgi, şekil ve renk düzenlemeleridir. Görsel doku, kullandığımız malzemelerle yaratılan gerçek dokunun yansımasıdır.(Öztuna, Ekim 2008.s.89).

Resim 16; Doğal dokuya doğadan örnek

<http://pixabay.com/tr/likenschuesselflechte-yaprak-%C3%B6rg%C3%BC-100435/>(Şubat 2013)

Resim 17; Mimari bir doku. Hierapolis'te bir tiyatro.

Gökaydın, Temel Sanat Eğitimi, 2010, s. 111

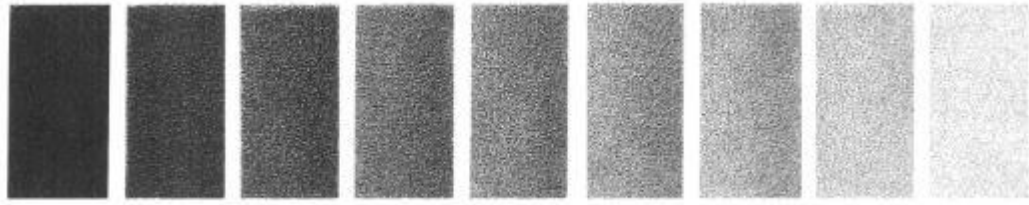

Resim 18; Yapay doku, kilim dokusu

[http://www.halidesenmodel.com/2012/01/kirkitli-kilim-dokuma-desenleri-desen.html#\(Şubat 2013\)](http://www.halidesenmodel.com/2012/01/kirkitli-kilim-dokuma-desenleri-desen.html#(Şubat 2013))

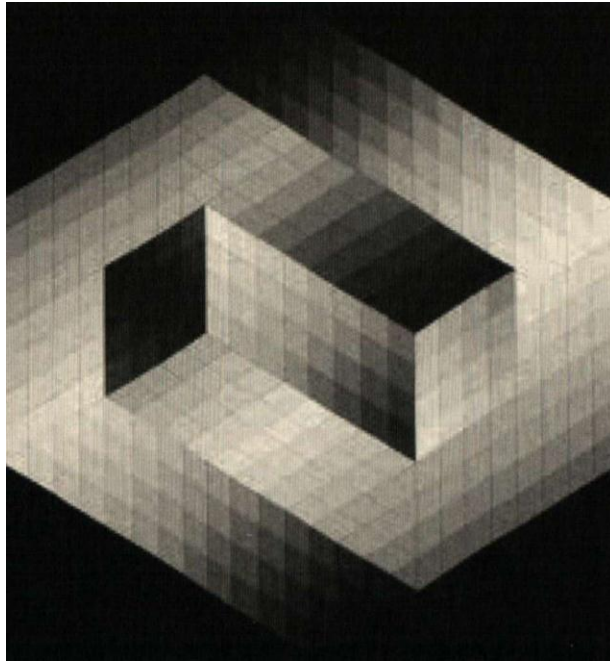
1.2.1.1.6.Değer (Ton Değeri)

Herhangi bir rengin değişik değerleri arasındaki farklılığa bağlı olarak ortaya çıkan elemanlardır. Bu fark kontrast renkler arasında olduğu gibi armonik renkler arasında da geçerlidir. Siyah-beyaz arasındaki grinin çeşitli tonları olarak sıralandığı gibi kırmızı-sarı renkler arasındaki turuncunun değişik tonları olarak da sıralanabilir (Gökaydın, 2010.s. 123)

Resim 19; Ton Değeri Çubuğu

Megep, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, (2007), Fotoğraf ve Grafik.
Açık – Koyu, Işık-Gölge, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara(Şubat 2013)

Resim 20; Victor Vasarely'nin (1908-1997) Koyu-Açık geçişli ton değerleriyle tasarımı çalışması

Özol, Sanat Eğitimi ve Tasarımda Temel Değerler, 2012, s. 176

1.2.1.1.7. Renk

Rengin tabiattaki kaynağı güneştir. Gök kuşağında görüldüğü gibi; rengin fiziksel bir olayla beyaz ışığın parçalanmasından oluştuğunun ilmi ispatını ilk defa 1670 yılında, Newton yapmıştır. Newton karanlık bir odaya açılan bir delikten verilen güneş ışınlarını, bir prizmadan geçirerek, beyaz bir perdeye düşürülmeleri sonucu: Eflatun (Violet), Lacivert (Outremere), Yeşil (Vert), Sarı (Jaune), Turuncu (Orange), Kırmızı (Rouge), sırasında görüldü. Bu gösteri; bize gün ışığının yukarıdaki renk serisine yüklü bulunduğunu anlattı. Bu renk serisinde: Sarı, Kırmızı, Mavi; üç temel rengin, bütün renkleri de oluşturduğunu tanımamıza yardımcı oldu. Bu tecrübe ve sonuç, her rengin; çeşitli uzunlukta ve titreşimde, ışık dalgalarından ibaret olduğunu ispat eder. (Bigalı, 1976, s. 295).

Objelerden yayılan ışıklı dalgalar, gözün bu konuya duyarlı olan retinasına işler ve oradan göz sinirleri ile beyne iletilerek rengin algılanması sağlanır. Gözlerin, renklere duyarlılığı değişiktir. Renkler, insanın sağlığı, eğitimi, objelerden aldığı değişik tatlar nedeniyle değişiklik gösterirler. Opak, yani saydam olmayan bir nesne ışığı önemli ölçüde emer. Tüm renklerin karmasından oluşan beyaz renkli ışığı emdiği zaman göze siyah olarak, bu renkleri emmeyip, yansıttığı zaman ise beyaz olarak gözükür. Biz nesnelerin özümsemiği değil, yansıttığı renkleri görürüz. (Süder, Ekim 2006, s. 168).

Resim 21; Temel sanat eğitiminde renk ögesine örnek çalışma

Megep, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, (2011), Grafik ve Fotoğraf, Renk, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara(Şubat 2013)

Resim 22; Rengin değerleri ile yapılmış bir çalışma

<http://www.sanatsdersi.com/temel-sanat-egitimi/renklerin-algilanan-etkileri/anlami.html> (şubat 2013)

1.2.1.1.8.Yüzey

Üzerinde iki boyutlu çalışmaya olanak veren her tür alan. Düzlemsel nitelikte olacağı gibi, eğrisel de olabilir. (Sözen ve Tanyeli, Mayıs 2011, s. 328).

Resim 23; Yüzey öğesi için bir örnek, sanatsal yorgan tasarımı, Rayna Gillman

http://www.fiberartworkshops.com/fiber-art-workshop-instructors/rayna_gillman.htm (Mart2013)

1.2.1.1.9. Mekân

Mekân bir bakıma içinde görülen ve görülmeyen fakat ne olursa olsun duyulan renk ve form unsurlarının etkili oldukları, birbirleriyle bağıntılı bulundukları ve zaman zaman birbirlerine tesir ettikleri yerdir. (Işıngör vd. 1986, s. 38).

Öztuna(2008) deki çalışmasında, mekân, her şeyi içine alan tanımlanamaz, bir boşluk olarak tanımlanabilir. Süreklidir ve sonsuzdur; her zaman vardır. Her şeyin içinde ve etrafında olduğu için hiçbir zaman tek başına kalmaz. Görsel sanatlar, bazen mekânsal sanatlar olarak adlandırılır. Bu sanatların çoğunda biçimler, mekân içinde organize edilir diye yer vermiştir.

Resim 24; Göz Yanıltıcı Perspektifle Mekânsal Yapı, M.C. Escher, Print Gallery 1956

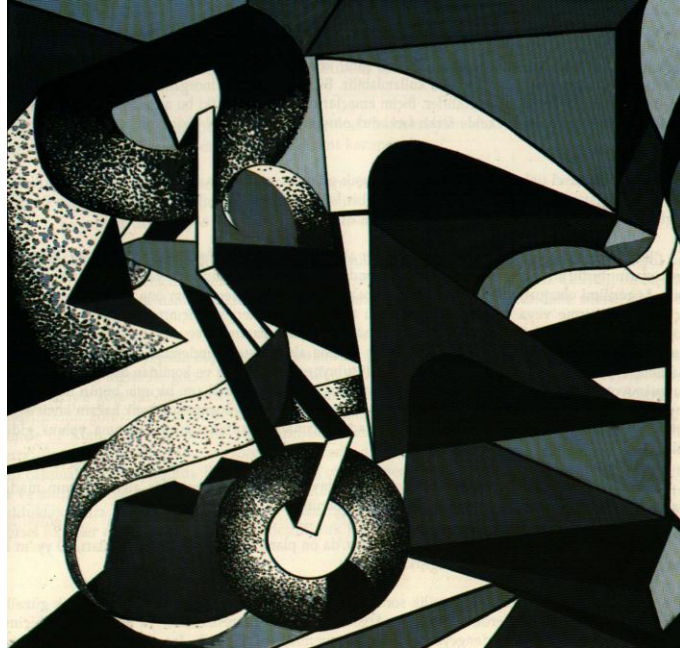
<http://www.grafikerler.net/matematik-ve-resim-sanati-t19747.html> (Mart2013)

1.2.1.1.10.Biçim

Ünlü matematikçi Monge' a göre " biçim bir nesnenin dış sınırlarıdır." Klee ise biçim ve form için şöyle açıklamada bulunuyor. Biçim; canlı varlık, buna karşılık form; cansız doğadır diyor. Bauhaus izleyicisi olan Hodgen' de " formu yaratıcı eylemin

zihinde canlandığı şey, biçimde kuvvetli konturları olan şekildir." diye tanımlamaktadır.(<http://tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=254>)(Mart2013)

Biçim; çizgi, renk, açık ve koyudan oluşmuş yüzeydir. Biçim sadece çizgilerden, sadece, renkten oluşabilir. Lekelerle bir biçim oluşturulacağı gibi, kolaj tekniğiyle de biçimler oluşturulabilir. Veya bütün bu elemanların hepsi bir anda da kullanılabilir. Biçimler organik, inorganik, yapay, doğal, düzgün veya dağınık bir görünüm gösterebilirler. Biçim amaçlar doğrultusunda (ki bu amaçlar, grafik sanatlarda farklı, resim sanatında ve heykelde farklı farklıdır) oluşturulurken kişisel biçim oluşturma birincil kaygı olabilir.(Odabaşı, 2000, s.60).

Resim 25; Siyah-beyaz-gri değerlerde geometrik biçim araştırması
(Odabaşı, Grafikte Temel Tasarım, 2002, s. 59)

1.2.1.1.11.Form(Şekil)

Form, anlamın, içeriğin, işlevin dış görünüşüdür. Form, insan zihninin gördüğü üzerinde, dışsal örüntülerin anlama bağlı olarak yaptığı çözümlemedir. Her form(şekil) algısı, ister bilinçli, ister bilinçsiz olsun, onun bir şeyi ifade ettiğini, onun bir şeyi temsil ettiğini, yani onun içsel gücü-tözünü anlamı maddeleştirdiğini kabul ederiz. Yani o, varoluşun doğası hakkında mesaj ileten, bilgi veren görünenin genel ‘türünü’ verir. Çünkü o, herhangi özel bir nesnelliğin ‘biçimi’ olarak değil, o nesnelliğin türü olarak algılanır.(Atalayer,1994,s.158).

Resim 26; Form ögesi için bir örnek, metalik ve mat siyah kâse, Alev Ebüzziya.
http://www.lacostegallery.com/dynamic/artwork_detail.asp?ArtworkID=1529 (Mart 2013)

1.2.1.1.12.Strüktür

Formu meydana getiren ve içyapıyı ifade eden strüktür, birimlerin bir araya gelerek oluşturdukları sistemler bütünüdür. Strüktürel yapı, formların işlevselliği ile doğrudan bağlantılıdır. Strüktürü meydana getiren birimlerin biçimleri ve araya geliş sistemleri tamamen işlevsel bir zorunluluğun sonucunda oluşmuştur. Örnek olarak, arı peteğinin strüktürel yapısındaki, ya da canlıların hareketini sağlayan iskelet sistemindeki kusursuz işlevsellik verilebilir. (Akçadoğan, 2006, s. 231).

Resim 27; Strüktür ögesine mimariden bir örnek
<http://tag-platform.blogspot.com/2010/11/kaplumbaga-kabugundan-atolye.html> (Mart 2013)

Resim 28; Strüktür örneği olarak sabun köpüğü

<http://www.fotokritik.com/1805631/kubbe-tus-sabun> (Mayıs 2014)

1.2.1.2.Tasarım İlkeleri

Tasarım ilkeleri, tasarım öğelerinin belirli bir kuralda tasarımda kullanılmasını sağlayan ilkelerdir. Bir tasarımda bu ilkelerden biri ya da bir kaç kullanılabilir. Hangi ilkenin kullanılacağına tasarımcının kararına kalmıştır.

1.2.1.2.1. Tekrar

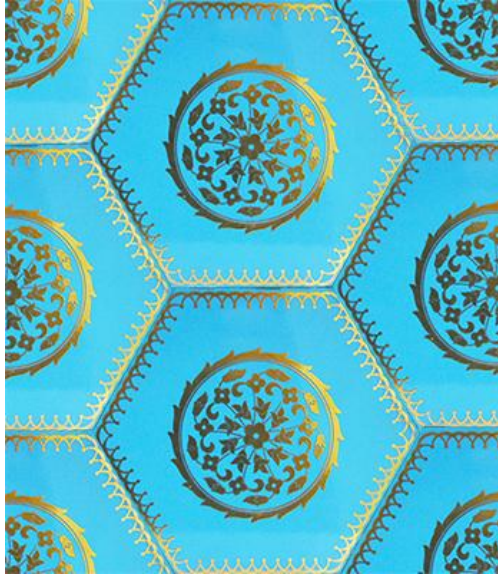
Tekrar, görsel üniteleri belli ölçü ve özelliklerle vurgular. Bir sanat yapıtının ve tasarımın oluşum sürecinde tekrar, görsel öğelerin birbiriyle kaynaşmasını sağlar. Tasarımda tekrar, dikkat ya da vurgu yaratır ve görsel hazzın oluşması için bazı aralıklara olanak sağlar; işitilebilir ritim gibi görsel ritmin plastik işlevsellik kazanmasına olanak sağlar. Diğer taraftan tasarımda tekrar, görsel ritmi oluşturmak için tıpatıp birbirine benzeyen öğelerin çoğaltılması gerekli değildir. Bu daha çok benzerlik ya da benzerliğe yakın görsel öğelerin tekrarı demektir. Bir tasarım öğesinin tekrarlanması, sürekliliği, akıcılığı ve etkileyici vurguyu pekiştirmeyi amaçlar. (Öztuna, Ekim 2008, s. 36).

Tekrar; tam tekrar, değişken tekrar ve aralıklı tekrar olmak üzere 3'e ayrılmaktadır.

Tam tekrar; nesnelerin ya da biçimlerin ölçü, biçim, renk ve dokularının tam anlamıyla aynı olması, bunların eşit aralık ve aynı yönde kullanılmasıyla “tam tekrar” oluşur.

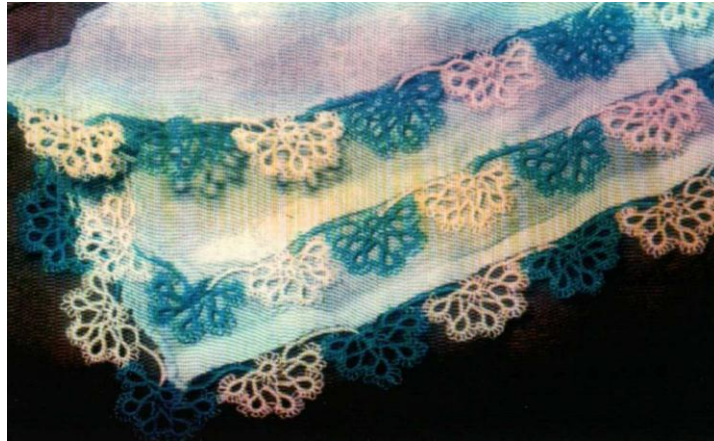
Değişken tekrar; birbirlerinin aynı olmakla beraber aralarında küçük farklar olan ya da nesnelerin bir arada kullanılmasıyla oluşan tekrara “değişken tekrar” denir.

Aralıklı tekrar; değişik biçimlerde ve ölçülerdeki öğeler, belirli aralıklarla ve değişik yönlerde kullanılırsa “aralıklı tekrar” oluşur. (Alparslan, 1981, s. 69, 71).

Resim 29; Tam tekrara örnek altıgen çini karo

<http://www.guvencini.com.tr/detay-1094--cini-altigen-turkuaz-karo-altin-yaldiz> (Mart 2013)

Resim 30; Ardışık tekrar ilkesine oyalarda örnek

Güngör, Görsel Sanatlar ve Mimarlık için Temel Tasar, 2005, s. 114

Resim 31; Tekrar ilkesinde değişken tekrara örnek

Alpaslan, Tasarım Mesleki Resim, 1981, s. 71

1.2.1.2.2.Uygunluk

İki ya da üç boyutlu cisimler arasında ortak veya yaklaşık tarafların bulunmasına uygunluk denir. Cisimlerin ortak ya da yakın tarafları olması bunların bağdaşma olanağını arttırır. Cisimlerin arasında kolayca bağıntı kurabilmesine zemin hazırlandığından; uygunluk, tasarım oluşumunu kolaylaştırır. (Güngör, 2005, s. 118).

Genel olarak uyum, bir bütünü oluşturan parçalar arasındaki benzerlik, yumuşak ilgililik, uygunluklardır. Öğelerin kendi aralarında ve içsel değerlerle, ilgi – yapı – etki (incelik – kalınlık, düzlük – dalgalılık, belirlilik – belirsizlik) olarak, birbirine uygun olması, yan yana gelen parçaların net zıtlıklar – çelişkiler – aymazlıklar göstermemesidir. Öğelerin birbirini “andıran”, birbirine “akraba”, birbirine “benzer” değerlerle, bir düzen içindeki bileşimidir. O, öğeler arasındaki “ayar”dır. (Atalayer, 1994, s. 123).

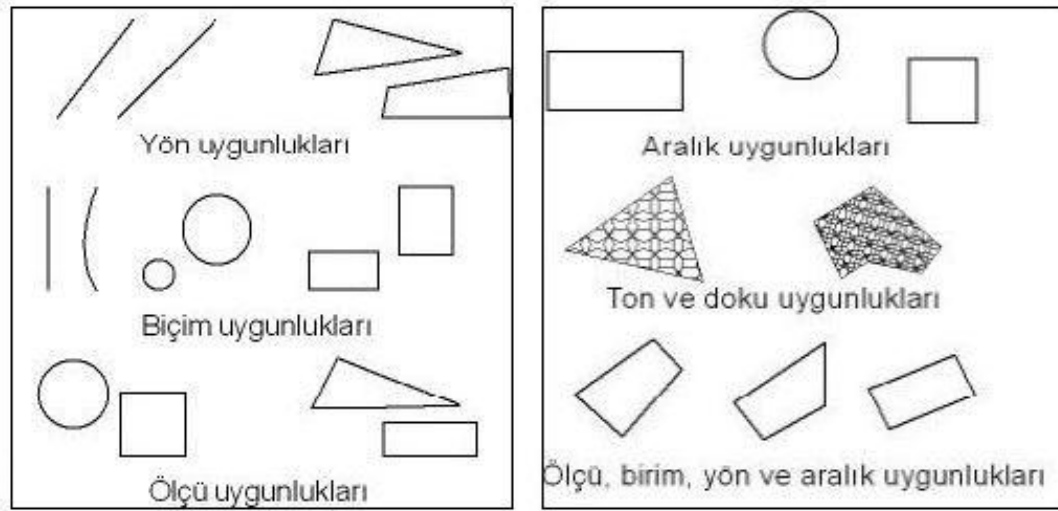
Uygunluk; fiziksel, hizmet, biçim ve üslup uygunluğu olmak üzere (4) dört gruba ayrılmaktadır.

Fiziksel Uygunluk; görünüşteki dış yapıdaki uygunluk: Tasarımı oluşturan öğelerin ölçü, biçim, değer, doku, yön ve aralıkları bakımından birbirlerine benzemesi fiziksel uygunluğu oluşturur.

Hizmet Uygunluğu; verdiği hizmete göre uygunluk: Tasarımda aynı amaç için kullanılan formlar kendi içlerinde bağlantılıdır. Biçim yönünden farklı olsalar da aynı hizmet için birleştiklerinden uygundur. Örneğin; sabunluk, diş fırçası kabı gibi.

Biçim uygunluğu; sahip olduğu biçime göre uygunluk: Bazı formlar birbirleri ile ilgileri olmadıkları halde, biçim yönünden benzerlik gösterebilirler.

Üslup uygunluğu; sahip oldukları üsluplara göre uygunluk: Tasarımda öğeler arasındaki yakınlık ve birlik, parça bütün arasındaki uygunluk üslup uygunluğu ile sağlanır. Örneğin; tasarımda geometrik formların hâkimiyeti sağlanmışsa bu forma uymayan formun kullanılması düzenlemeyi bozar. (Megep, 2011, s. 9).

Resim 32; Uygunluk

Megep, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Grafik ve Fotoğraf. Tasarımları, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2011.s.10 (Mart 2013)

Resim 33; Üslup uygunluğuna sahip cam vazolar

<http://poulwebb.blogspot.com/2010/06/per-lutken.html> (Mart 2013)

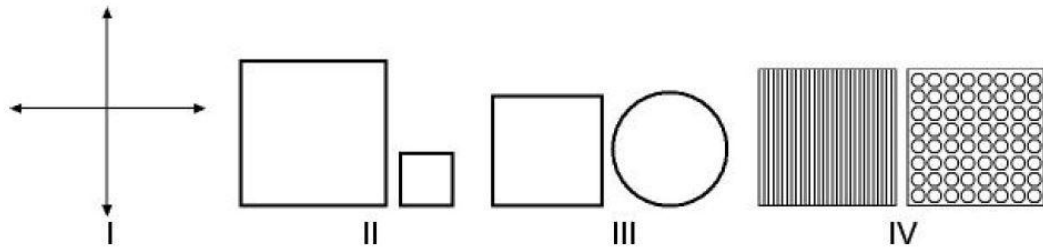
Resim 34; Hizmet uygunluğuna örnek

<http://www.muzagaci.com/wp-content/uploads/2013/06/t%C3%BCrk-kahvesi-ve-cezve.jpg> (Mart 2013)

1.2.1.2.3. Zıtlık

Cisimler arasında herhangi bir bakımdan ortak ya da yakın nitelikler (vasıflar) olmadığı takdirde, bunlar arasında ilgi kurmak güçleşir. Her biri diğerine yabancı ve ilgisiz kalır. Böylece cisimler arasında bir birlik kurulamayınca uyumsuzluk ve kargaşalık hüküm sürmeye başlar. Düzensizlik doğuran bu hal, “zıtlık”ın ta kendisidir. Zıtlık bir taraftan dağınıklık ve uyumsuzluk meydana getirirken, diğer

yandan da neden bu uyuşmaz cisimlerin bir arada bulundukları hususu insanı düşündürmeye başlar. Biçim, renk, doku, değer, ölçü, yön, aralık ve benzeri bakımlardan birinin ya da birkaçının söz konusu olabileceği bu zıtlıklar insanı aynı zamanda beklemediği etkilerle karşılaştırdığı için ürpertir ya da uyarır. Böylece canlılık başlar, ilgi toplanır. O halde zıtlık bir tasarda bir taraftan uyuşmazlık doğururken diğer taraftan tasara canlılık verici bir görev yapar.(Güngör, 2005, s.136).

I.Yönde zıtlık, II. Değerde zıtlık, III. Biçimde zıtlık, IV. Dokuda zıtlık

Resim 35; Zıtlığa örnekler

Megep, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Grafik ve Fotoğraf. Tasarım ilkeleri, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2011.s.10 (Mart 2013)

1.2.1.2.4. Koram

İki zıt ucu uygun kademelerle birbirine bağlayan köprüye koram denir.(Güngör,2005,s.138).

Ertürk (YL Tezi, 2011) çalışmasında, “iki zıt arasında bir düzen içerisinde anlamlı ve estetik bir diziliş vardır. Zıtlık sadece ölçü bakımından olursa küçükten büyüğe bir sıralanış olur ve bu koram “düzenli ölçü derecelendirilmesi” halini alır. İki uç arasında doku farkı varsa, aradaki her kademenin dokusu sırayı bozmayacak şekilde düzenli kademeler teşkil edecek tarzda olmalıdır. Eğer uçlar arasında değer farkı varsa, her bir kademedeki değerler azar azar açılarak ya da koyulaşarak geçiş sağlanmalıdır. İki uç arasındaki diziliş renk farkı ya da biçim farkı olsa, yine aynı şekilde hareket edilir. O halde koramda hiç değişmeyen koşullar; iki uç arasındaki zıtlık ve uçlar arasında muntazam bir kademelenmedir diye yer vermiştir. Koram, merkezsiz, eksensel ve çevresel olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Merkezsiz koram; biçimlerin diziliminde bir merkez nokta oluşur ve biçimler bu merkez noktadan çevreye doğru büyüyüp küçülmektedir.

Eksensel koram; biçimler bir eksen üzerinde dizilmekteler ve bu eksen düz, eğri, zigzag olabilmektedir.

Çevresel koram; biçimler çevre üzerinde dizilmektedirler.

Resim 36; Merkezsiz korama doğadan örnek

<http://www.ciceksehri.com/beyaz-kamelya-cicek/> (Mayıs 2014)

Resim 37; Eksensel korama fotoğraf sanatından örnek, Horst P.

<http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=254> (Mart 2013)

1.2.1.2.5. Egemenlik

Bir tasarda kararlı bir dengenin bulunması için, bu tasarin değişik kısımlarının görsel algılamada oluşturduğu kuvvetli ve zayıf enerji bölgeleri arasında geçen mücadelenin bu bölgelerden birinin, üstünlüğü ile sonuçlanması gerekir. Bu sırada diğer bölgelere, diğer biçimlere yahut diğer gruplara karşı üstünlük kurabilen biçim ya da küme egemen sayılır. Bu egemenlik tasarin bir bölgesi tarafından bir bölgesi tarafından da ortaya konabilir.(Güngör, 2005,s.142)

Bir düzende birimler değişik açılardan birbirleri ile ilgi kurarlar. Bu girişim sırasında bir grup, bir birim veya ilke kombinasyona egemen olabilir. Şöyle ki ölçü egemenliği, doku egemenliği, renk egemenliğinden söz edilebilir. (Gökaydın,2010,s.68)

Resim 38; Egemenlik ilkesine örnek

Megep, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Grafik ve Fotoğraf. Tasarı ilkeleri, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2011.s.12 (Mart 2013)

1.2.1.2.6. Denge

Karşıt iki gücün denk gelmelerinden doğan durum olarak tanımlanabilir ya da bir kompozisyonda renk, ölçü, yön, biçim gibi değerlerin kendi içerisindeki karşıt

değerlerini birbirine yaklaştıran ya da bir bütün içinde algılatan bir tasarım sonunda elde edilmiş niteliktir.(Yılmaz, 2007, s.36)

Denge; simetrik, asimetrik ve radyal denge olmak üzere üç çeşittir.

Simetrik denge; Bu tür denge, bir eksen etrafındaki değerlerin simetrik olarak yerleştirilmesinden ortaya çıkar. Simetri eksen, düşey, yatay ya da eğik olabilir. Bu tür dengeler kesin ve karardır. Simetrinin ilgi toplama gücü zayıf olduğundan, bu tür denge sıkıcı monoton bir etki yapmasına rağmen, bu gün bile birçok sanatçı tarafından bütünlüğü kolaylıkla sunduğundan ötürü çok kullanılmaktadır (Yolcu, 2009, s.33).

Asimetrik denge; Tasarımda farklı görsel ağırlıktaki öğelerin serbest tarzda yerleştirilmesiyle oluşturulur. Tasarımda ilgi çekiciliği, hareketliliği ve dinamizmi artırır.(Megep, 2011,s.13)

Radyal dengede merkezde çember vardır. Tasarım çemberlerin çevresinde, ışınlar gibi dışa doğru uzar. Papatya, güneş, gözbebeğinin çevresindeki iris ve buna benzer biçimler radyal dengenin örnekleridir.(Keser,2005,s.75).

Resim 39; Simetrik dengeye doğadan bir örnek
<http://rickbethem.com/blog/category/macro/> (Nisan 2013)

Resim 40; Asimetrik dengeye resim sanatından bir örnek

http://www.vggallery.com/international/turkish/paintings/p_0612.htm (Mayıs 2014)

1.2.1.2.7.Birlik

Çeşitli cisimlerin ya da biçimlerin bir araya gelerek dengeli bir bütün oluşturmaları ile birlik doğar. Birbirine zıt olan parçalar ile birlik meydana getirirken bir uyuşma ve düzen içinde olmalarıdır. Bir tasarımda kullanılan öğeler çok farklı olsa bile doku bakımından benzerlikleri var ise birlik sağlanmıştır. Birliğin oluşması için önce denge gereklidir. İnsan vücudu birlik için çok güzel bir örnektir. Özellikleri farklı birçok organ bir arada uyum içinde çalışarak insan vücudunu oluşturur.(Megep, 2011,s.13)

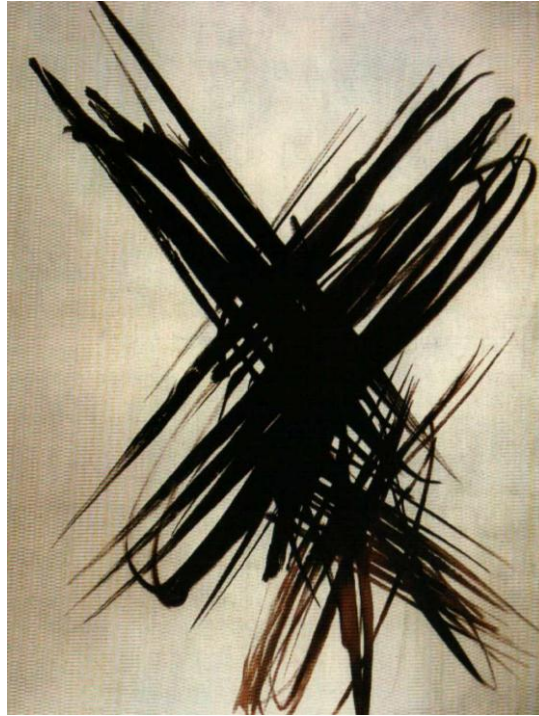

Resim 41; Birlik ilkesine örnek çalışma, Ken Little, Dawn, Cast Bronze, 39h*100w*36d,1999

<http://altaceramics.weebly.com/elements--principles-of-art.html> (Mayıs 2014)

1.2.1.2.8. Yön

Gerek çizgiler, gerek tasarımı oluşturan biçimler, konumları ile bazı yönler gösterirler. Bu yönler yatay, dikey ya da ikisi arasında birçok ara eğik yönlerden oluşur. Biçimlerin yerleştirilmesinde izlenilen çizgi olarak açıklanan yönün tasarımda önemli bir yeri vardır. Aynı yöndeki konumlar tek düzelik ve sıkıcılık yaratır. Bu nedenle gerektiğinde farklı yönler kullanmak yoluyla bir tasarımın bünyesinde hareket, canlılık ve ilgi çekicilik kazandırılmalıdır. Genellikle yatay yönler pasif (edilgen), dikey yönler aktif (etken) ve eğik yönler hareketli, canlı, dinamik etki yaparlar.(Alpaslan,1981,s.81).

Resim 42; Yön ilkesine örnek

Özol, Sanat Eğitimi ve Tasarımda Temel Değerler,2012,s.82

2. BÖLÜM: DENGE, GÖRSEL AĞIRLIK VE DENGE, DENGENİN PLASTİK SANATLARDA YERİ

2. 1. DENGENİN TANIMI VE ÇEŞİTLERİ

2. 1. 1. Dengenin Tanımı

İngilizce karşılığı balance, Fransızca karşılığı balancement, Almanca karşılığı gleichgewicht. Genelde, karşıt iki gücün denk gelmeleri ya da birbirlerine egemen olmamalarından doğan görelî ve geçici durum. Bir kompozisyonda, renk, ölçek, açı, yön ve ışık tonu gibi biçim öğelerinin birbiriyle çelişki içinde algılanmalarını sağlayan, bunların karşıt değerlerini yumuşak geçişlerle birbirine yaklaştıran ya da bir bütün olarak algılatan bir tasarım sonunda elde edilmiş niteliklidir.(Eczacıbaşı, 1997,s.444)

Dengeli bir düzenlemedeki öğeler, biçim, renk, değer, doku, yön, aralık ve ölçüleri kendi aralarında bir karşılaştırma gerekliliği yaratırlar. Bu öğeler ortaya çıkan değerleri açısından tartıldıklarında genel bir denge duygusu vermeli, herhangi bir biçim ya da bir grup ağır basarak düzenlemenin ağırlık merkezini kendine kaydırmamalıdır. Ağırlık merkezleri birden fazla olduğunda, her merkez güçlü olmalı, ancak bu mücadelenin sonunda yine ağırlık merkezi, düzenlemenin ortasında, yakın bir yerinde kalabilmelidir. Dengenin bozulduğu durumlarda, dengeyi sağlayacak öğeler düzenlemeye eklenebilmeli ya da çıkartılabilmelidir (Güngör, 1983, s.96).

Denge, bir organizasyonda bütünlüğün sağlanması için önemli bir kavramdır. Dengesiz hiçbir varlık olmadığı gibi, dengesiz bir organizasyonda düşünülemez. En basit anlamıyla denge; görsel kavramımızda bir eksenin iki yanının simetrik olarak düzenlenmesi ya da, merkezden çevreye, çevreden merkeze yönelen formların görsel anlayışta düzenli bir etki bırakmasıdır.(Bigalı,1976, s.196)

Gençaydın'a (1993) çalışmasında denge kuvvetlerin ve ağırlıkların eşitliği ilkesine dayanır. Sanatta denge her şeyi aynı düzeye getirerek eşitleme anlamında ele

alınmamalıdır. Söylenmek istenen sanat yapıtını oluşturan tüm öğelerin oluşturduğu bütünlüğe dayalı düzenin yarattığı dinamik etkidir diye ver vermiştir.

Denge hakkında birçok tanım bulunmaktadır fakat hepsinin özü tasarımda vazgeçilmezliği üzerinedir.

Denge eserdeki karşıt güçlerin tasarımda bir araya geldiği ve bu karşıt güçlerin içinde bulunduğu tasarımda birbirlerine üstün gelmeme durumudur. Bu durum göreceli ve geçici bir durum olarak değerlendirilmektedir. Denge aranmak istenildiği vakit eserde her zaman bir merkez bulunmakta ve bu merkezi kesen eğik, yatay, dikey bölen hayali bir eksen bulunmaktadır. Merkez sağa sola, aşağı yukarı kaymış olabilir. Fakat bu eksenin her zaman düzenleyicileri olan tasarım öge ve ilkeleri bulunmaktadır diyebiliriz.

Denge ilkesi zıtlık ile de ilintilidir. Denge sadece tasarım elemanlarının bir araya getirilerek bir düzen içinde sunulması değildir. Denge büyük-küçük, kısa-uzun, kalın-ince, açık- koyu, yatay- dik, köşeli-yuvarlak vb. gibi elemanlarla da ortaya konulabilmektedir.

Denge ilkesinde dikkat edilmesi gereken bir başka konu bir eserde denge aranmak istenildiği vakit eser yatay, dikey, eğik çizgilerle hayali bir şekilde eseri ikiye bölünerek bakılmakta, buda dengenin simetriyle eşit olduğu kanısını çıkarmakta fakat bunun böyle olmadığı dengenin tanımlarında ortaya çıkmaktadır. Aksi halde dengenin çeşitleri olan asimetrik ve radyal dengeyi hiçe saymak zorunda kalırız. Simetri ve denge aynı şey değildir diyebiliriz.

Denge bir hayat olgusudur yaşamda her şeyde bunu görebiliriz. Örneğin insan vücudunda, bir meyvede, mobilyada, mimaride, araçlarda... Ve denge bu denli her yerde olduğu için göz bunu istemsiz olarak her şeyde aramaktadır ve dengesiz bir hayat düşünülemezdir.

2.1.2. Dengenin Çeşitleri

Denge; simetrik, asimetrik ve çoğu tasarım kitaplarında yer almamasına rağmen radyal denge olmak üzere üç çeşittir.

2.1.2.1. Simetrik(Bakışimli-Formal)Denge

Parçaların orta ekseninin yanında, biçim, motif ve renklerin eş deş olacakları bir biçimde düzenlenmesi sonucunda, her iki yarımın birbirinin yansıması ya da her iki tarafta biçim ve motiflerin benzer şekilde dağılmasıdır. Kısaca, bir eksen etrafında öğelerin yerleştirilmesidir. Bu eksen düşey, yatay, eğik olabilir. Simetrik denge kesin ve karalı bir kompozisyonu oluşturur ancak kısa sürede sıkıcı etki yaratır ve fazla ilgi uyandırmaz. Simetrik denge, fazilet, şeref, nizam, gurur, sadelik ifade ettiğinden dini kompozisyonlarda, katedrallerin planlarında, camilerimizde tapınaklarda, taç mahalde, Michelangelo tarafında Medicilerin mezarında kullanılmıştır. (Terzi, YL Tezi, 2007, s.21)

Resim 43; Simetrik dengeye doğadan örnek

<http://blog.milliyet.com.tr/evrimcileri-en-cok-bunaltan-konulardan-biri--simetri-/Blog/?BlogNo=383361> (Nisan 2013)

Resim 44; Simetrik dengeye doğadan örnek

[http://www.akhepedia.com/forum/matematik-ve-geometri/simetri-\(symmetry\)-ve-asimetri-\(asymmetry\)/](http://www.akhepedia.com/forum/matematik-ve-geometri/simetri-(symmetry)-ve-asimetri-(asymmetry)/) (Nisan 2013)

Resim 45; Simetrik dengeye mimariden örnek

<http://www.travelsworlds.com/taj-mahal-hd-wallpapers.html> (Mayıs 2014)

Resim 46 ; Simetrik dengeye dekorasyondan örnek

<http://www.dekorguru.com/2011/02/evinizde-hangisi-favori-simetri-asimetri.html> (Nisan 2013)

2.1.2.2. Asimetrik(Bakışsız-İnformal)Denge

Dengenin ikinci çeşidi, asimetrik denge olarak adlandırılır. Bu durumda benzer olmayan objelerin görsel algılama sırasında, eşit görsel ağırlığı ya da eşit göz dikkatini yaratabilecek tasarımlara asimetrik denir. Bir kompozisyonun her iki tarafında ki görsel ağırlık eşit olduğunda, benzeşmeyen objelerin birbirini tamamlamasında, asimetrik denge sağlanır. Asimetrik kompozisyonlar, izleyiciyi hareketlendirmenin ötesinde izleyiciye de merak ögesini harekete geçirir.(Öztuna, 2007, s.27)

Resim 47 ; Asimetrik dengeye mimariden örnek, Disney Hall, Los Angeles, Frank Gehry.

[Http://Pleasurephoto.Wordpress.Com/2012/10/09/Disney-Hall-Los-Angeles-Frank-Gehry-Architect-Julius-Shulman-And-Juergen-Nogai/](http://Pleasurephoto.Wordpress.Com/2012/10/09/Disney-Hall-Los-Angeles-Frank-Gehry-Architect-Julius-Shulman-And-Juergen-Nogai/)(Nisan 2013)

Resim 48; Asimetrik dengeye mimariden örnek, Hundertwasser'in evi, Viyana

<http://angelicshomeforimaginaryfriends.blogspot.com/2013/06/viyana-gunlukleri-seegrotte-mayerling.html> (Nisan 2013)

Resim 49; Asimetrik dengeye doğadan bir örnek

<http://kaliteli-resim.blogspot.com.tr/2011/07/bonsai-japon-agac-duzenleme-sanat-hd.html>

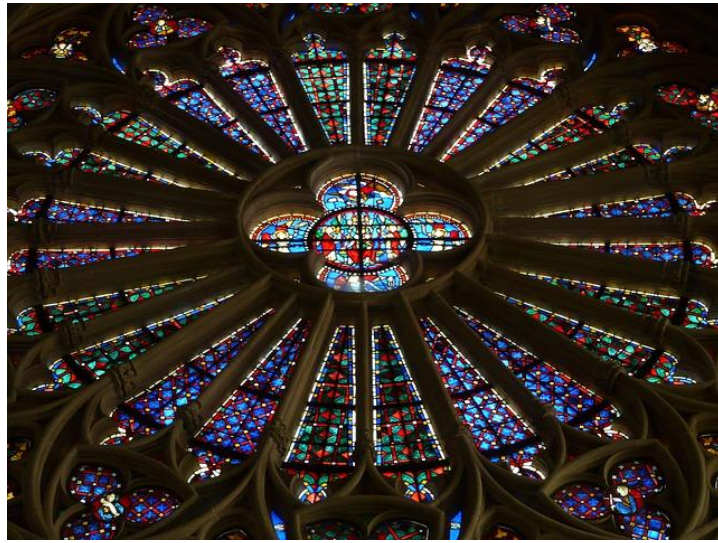

Resim 50; Asimetrik dengeye modadan bir örnek

<http://www.moda.kadinlarsitesi.com/bu-yilin-modasi-bayan-kazak-modelleri.html/bej-kahve-asimetrik-kazak-modeli>

2.1.2.3. Radyal Denge

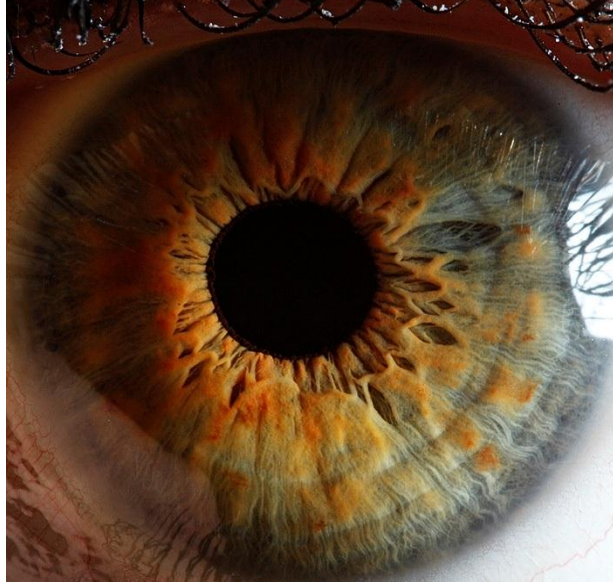
Bu tür dengede de, gene simetri esastır. Kuvvetler bir merkezden etrafına dağılarak, bu denge sağlanır. Bir çarkı andıran kompozisyonda, karakterce aynı olan iki ya da daha fazla kuvvetleri bir merkez etrafında toplamak esasına dayanır. Bu kompozisyon ve denge düzeni, resmin yüzeyinde gözle görülür ve hissedilebilir çembersel hareketler yaratır. Bu tür denge dekoratif anlamda çok kullanılır.(Bigalı, 1976, s.197) Örnek verecek olursak güneş, gözbebeği irisi, bisiklet tekeri, papatya vb.

Resim 51; Radyal dengeye mimariden örnek, kilise penceresi
<http://pixabay.com/tr/kilisenin-pencere-rozet-cam-pencere-9237/>(Nisan 2013)

Resim 52; Radyal dengeye bir örnek, bisiklet tekeri
<http://www.bikehubs.net/tr/bike-racing-wheels.html> (Nisan 2013)

Resim 53; Radyal dengeye örnek, göz irisi

<http://explainers.wordpress.com/2011/02/07/amazing-eye-close-ups/>(Nisan 2013)

Resim 54 ; Radyal dengeye örnek, papatya

<http://www.ciceksehri.com/cicek/cicek-resimleri/papatya-resimler> (Nisan 2013)

2.2. GÖRSEL AĞIRLIK VE DENGE, GÖRSEL AĞIRLIĞI ALGILAMAMIZDA GEREKLİ OLAN UNSURLAR

Tasarım sürecinde, bir kompozisyon içerisinde objelerin düzenlenmesi, onların görsel ağırlığıyla ilgilidir. Görsel ağırlığı algılayışımız; büyüklük, kontur, renk, ton değeri, doku, konumu içeren değişkenlerin yerleştirilmesiyle oluşmaktadır.(Öztuna,2008,s.23).

Büyüklük ve Kontur, Büyük bir şekil ya da biçim, küçük şekilden daha ağırmış gibi görünür. Birçok küçük şekil ya da biçim, büyük bir şeklin görsel gücünü dengeleyebilir. Karmaşık konturlu bir obje, daha ilginçtir ve sade konturlu objeden daha ağır görünür. Küçük karmaşık obje, büyük, basit objeyi görsel olarak dengeleme gücüne sahiptir. Görsel ağırlığı etkileyen diğer bir faktör, **rengin** kullanımıdır. Şiddetli yoğunluğa sahip bir renk, düşük yoğunluktaki renkten daha fazla görsel ağırlığa sahiptir. İzleyicinin gözleri, parlak renk alanına yönelir. Küçük parlak renk alanının, daha büyük sönük, daha nötr renk alanıyla kuracağı denge, kompozisyonun algılanmasını kolaylaştırır. Sıcak renkler, soğuk renklerden daha fazla görsel ağırlığa sahiptirler. **Ton Değeri,** Bir obje ve zemin arasındaki ton değerindeki zıtlık, ne kadar güçlüyse, obje o kadar çok görsel ağırlığa sahiptir. Beyaza karşı siyah, beyaza karşı olan griden daha fazla ağır görünür. Koyu ton değerleri, açık değerlerden daha ağırdır. Koyu kırmızı, açık kırmızıdan da ağır izlenimi yaratır. **Doku,** Görsel ağırlığı etkileyen diğer bir faktördür. Bilindiği gibi pürüzlü doku, açık ışıklı alanlar ve koyu düzensiz gölgelerin oluşturduğu karmaşık kullanım gücünü yansıtır. Bu nedenle pürüzlü doku, izleyicinin gözüne düz pürüzsüz yüzeyden daha kolay ilgiyi çeker. Küçük pürüzlü dokulu alan, düz, büyük yüzeysel alanı dengeleyebilir. **Konum,** Son bir faktör konumdur. Tahterevalli üzerinde oynayan çocuklar, eşit ağırlıkta olmayan iki arkadaşlarının oturacakları yerleri ayarlayarak; tahterevalliyi dengeleyebileceklerini çabucak keşfeder. Daha ağır kilolu çocuk merkeze doğru hareket ederken; daha zayıf çocuk, arkaya doğru kayar. Görsel tasarımda çalışmanın egemen alanına yakın büyük bir obje, egemen alandan uzağa yerleştirilen daha küçük bir objeyle dengelenebilir. Büyük pozitif şekil ve küçük negatif alan, küçük pozitif şekil ve büyük negatif alana karşı dengelenebilir. (Öztuna, 2008, s.23)

2.3. DENGİNİN PLASTİK SANATLARDAKİ YERİ

2.3.1.Sanatın Tanımı

Sanat için tek bir tanım vermek imkânsızdır. Ünlü düşünürler değişik tanımlar yapmışlardır. Ünlü sanat tarihçisi Herbert Read sanat “Güzellik duygusunun maddeye yansımalarıdır” der. Benette Groce “Sanat bir anlatım aracıdır. Ve temeli sezgiye dayanır” der. Tolstoy ise “sanat sanatçının duygularını dile getirmesidir” diye tarif eder. Genel tarif ise şöyledir. “insan duygu ve düşüncelerinin ahenkli veya uyumlu bir şekilde işe aktarılmasıdır. Bu işe aktarmak mutlaka güzelin olması zorunlu değildir. Ayrıca sanat eseri yapıldığı dönemin maddi ve manevi durumuna göre değerlendirilir.(<http://www.docstoc.com/docs/118587776/estetik>)(Nisan 2013)

Sanat duygu ve düşüncelerin belirli teknik ve estetik kurallara göre madde ile madde de ifade edilmesi olayıdır. (http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_15/14_kavuran.pdf)

Sanat sözcüğü sınırları önemli bir tartışma yaratmayacak şekilde belirlenmiş bir sanat alanında ve o alana özgü olarak yapılan kimi işlemleri ve elde edilen kimi estetik ürünleri tanımlamak içinde kullanılır (Erinç, 1995, s.19).

Sanatın nasıl doğduğu kesin olarak bilinmemekle beraber resim, heykel, barınak ve dokuma gibi etkinlikleri sanat olarak kabul ettiğimiz zaman, tarihte sanat ve sanatçının bulunmadığı toplum yoktur (Ersoy,1983, s.30).

Tarih öncesindeki doğaya dönük resim anlayışı yakın zamanlara kadar bazı ilkel kabilelerin sanatlarında devam etmiştir. İnsanın düzen ihtiyacını resim diliyle gerçekleştirmesinde ya doğaya bağlı kalan, ya da üsluplaştırma niteliği taşıyan eğilimler geçerli olur. Gerçi insanda, ona yazının keşfini de sağlayan soyutlayıcı yetenek daha geç gelmiştir, ama bazı insan toplulukları uygarlık düzeyinin ileri aşamalarında da doğaya sıkı sıkıya bağlı bir biçim anlayışını amaç ve ideal edinmişlerdir (Tansuğ, 1988, s.63–65).

Sanat sözcüğü genelde görsel sanatlar anlamında kullanılır. Sözcüğün bugünkü kullanımı, batı kültürünün etkisiyle, İngilizcedeki 'art' sözcüğüne yakın olsa da halk arasında biraz daha geniş anlamda kullanılır. Gerek İngilizcedeki 'art' ('artificial' = yapay), gerek Almancadaki 'Kunt' ('künstlich' = yapay) gerekse Türkçe'deki Arapça kökenli 'sanat' ('suni' = yapay) sözcükleri içlerinde yapaylığa dair bir anlam barındırır. Sanat, bu geniş anlamından Rönesans zamanında sıyrılmaya başlamış, ancak yakın zamana kadar zanaat ve sanat sözcükleri dönüşümlü olarak kullanılmaya devam etmiştir. Buna ek olarak Sanayi Devrimi sonrasında tasarım ve sanat arasında da bir ayrım doğmuş, 1950 ve 60'larda popüler kültür ve sanat arasında tartışma kaldıran bir üçüncü çizgi çekilmiştir. (<http://senerozturk.com/index.php/sanat-nedir>)(Nisan 2013)

2.3.2. Sanatın Sınıflandırılması

Sanat disiplinleri kullandıkları malzeme, teknik ve yapılarından kaynaklı olarak birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Günümüzde sanat alanlarının sınıflandırılmasını şu şekilde görmekteyiz.

- 1-Plastik (Görsel) Sanatlar: Maddeye biçim veren sanatlardır.(mimari, heykel, resim, seramik, grafik, çizgi film)
- 2-Fonetik (Kinetik) Sanatlar: Sese ve söze biçim veren sanatlardır. (edebiyat, müzik)
- 3-Dramatik Sanatlar: Göze ve kulağa hitap eden, zaman ve mekân boyutu ile ortaya çıkan sanatlardır. (tiyatro, opera, bale, dans)(Atalayer, No:770, s.27- 28).

Birçok sanatçıya göre sanatın sınıflandırılması değişmektedir. Her kişinin ortaya koyduğu öz aynı olsa da bu sınıflandırmalar değişebilmektedir.

Erinç (2004)çalışmasına göre sanatı şu şekilde sınıflanması gerektiğini ortaya koymuştur. 1) Müzik Sanatı, 2) Yazın Sanatı, 3) Plastik Sanatlar (Görsel Sanatlar),4) Gösteri Sanatları, 5) Anlıksal Sanatlar.

Bu bölümde denge unsuru sanatın kolları olan dramatik (tiyatro, sinema) fonetik (edebiyat-şiir, müzik) kollarında soyut biçimde bulunduklarından drama ve fonetiğe

yer verilmemiş, en belirgin ve anlaşılır biçimi plastik sanatlarda olduğundan aşağıda örneklerle anlatılmıştır.

2.3.3. Plastik (Görsel) Sanatlar

Plastik sanatlar terimiyle ifade edilen sanatlar, insanın maddeye şekil vererek yarattığı sanat dallarını içerir. Gözle görülüp algılanır, bu bakımdan bu gruba giren sanatlara ‘görsel sanatlar’ da deniyor.(Mülayim, 1994, s.23).

Plastik sanatlar deyimi dilimize Fransızca ve İngilizceden aktarılmış bir deyimdir. Arts Plastiques veya Plastic Arts- plastik sıfatının köküne inecek olursak mevcut şekillerin röprodüksiyonunu mümkün kılan daha geniş bir söyleyişle de malzemeyi modüle ederek türlü şekillere sokabilen sanat anlamına gelir. (<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/364/8997.pdf>)(Nisan 2013)

2.3.3.1. Plastik Sanatlarda Denge

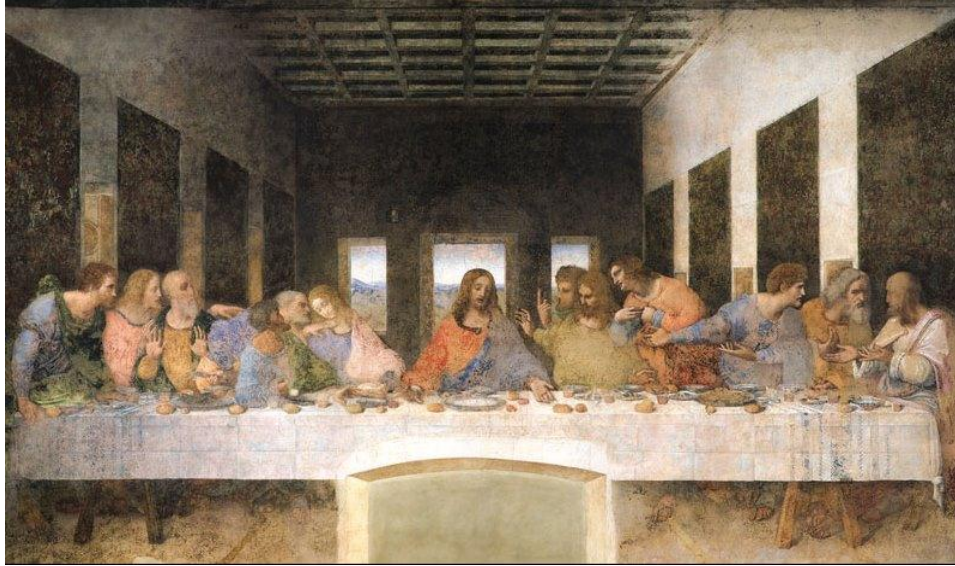
Sanat kolları içinde denge örneklerinin en fazla görüldüğü alan plastik sanatlardır. Denge ilkesi plastik sanatların kolları olan Resim- Grafik, Heykel ve Seramik sanatında örneklerle incelenmiştir.

2.3.3.1.1: Resim-Grafik

Resmin yapıldığı yüzey bazen bir duvar, bazen de bir kâğıt, tuval gibi sadece eni ile boyu olan düz alanlardır. Resim, eni ve boyu olan, iki boyutlu yüzeyi, nokta, çizgi, benek, leke, renklerle estetik endişe taşıyarak parçalara, kompozisyon oluşturma ve bu plastik unsurlar ile güzelliği arama sanatıdır. Resimde sadece çizgi kullanıldığı gibi nokta, renk ve lekelerle de ifadeler oluşturulabilir. Ya da bunların hepsi ve bir kaçını bir arada kullanılabilir. Sadece renk ve renklerle resim yapıldığı gibi çizgi ve lekeler ve açık koyu tonlar ile de oluşturulabilir.(Şişman, 2006, s.26).

Grafik kelimesi kavramı genel anlamı ile tüm sanatsal, teknik ve endüstriyel resim yazı ve çizimleri, çoğaltma tekniklerini, baskı için boyama ve çizim teknikleriyle yapılan resimleri kapsayabilmektedir. Bu nedenle grafik sanatlar denince yazılmış, çizilmiş baskı amacıyla resmedilmiş özgün resimlerle bunların üretilmişleri anlaşılmaktadır.

Grafik sanatlar, görsel öğeler ile yazıyı bir arada kullanarak izleyiciyi etkilemek, izleyiciye belirli bir bildiri iletmek amacıyla oluşturulmuş her türlü tasarımı kapsayan bir sanat dalıdır. Grafik sözcüğü Yunancada yazmak, resim çizmek, işaret, desen anlamına gelen grafikos ya da graphein sözcüğünden türetilmiştir.(Odabaşı,2006,s.17).

Resim 55 ; Dengeye resim sanatından örnek, ‘Simetrik Denge’

http://www.istanbulsanatgalerisi.com/popup_image.php?pid=5185(Mayıs 2014)

Resim 56 ; Dengeye resim sanatından örnek, George Seurat, La Grande Jatte Adası'nda Pazar

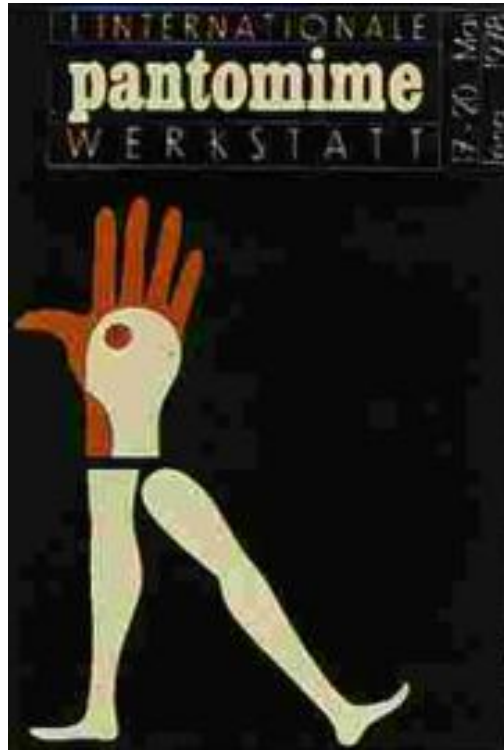
Öğleden Sonra, 1884-1886,yağlıboya. ‘ Asimetrik denge’.

<http://www.ressamlar.gen.tr/georges-seurat/> (Mayıs 2014)

Resim 57: Dengeye resim sanatından örnek, Kenneth Noland, Heat 1958, ‘ Radyal Denge’.

[http://www.kennethnoland.com/works/1950-1960.php\(\)](http://www.kennethnoland.com/works/1950-1960.php)

Resim 58 ; Dengeye grafik sanatından örnek, R. F. Müller ‘ Asimetrik Denge’.

Becer, İletişim ve Grafik Tasarım, 2006, s. 66

Resim 59 ; Dengeye grafik sanatından örnek, ‘ Radyal Denge’.

http://desktoppub.about.com/od/designprinciples/1/aa_balance3.htm (Nisan 2013)

2.3.3.1.2: Heykel

Ağaç, taş, demir, bronz, kil, toprak, mermer, fildişi, alçı, altın, gümüş gibi malzemelerle, estetik endişe taşıyarak uzay boşluğunun parçalanma sanatıdır. Bu malzemelerin bir kısmı yontularak, bir kısmı kalıplara dökülerek istenilen biçimlere kavuşturulur.(Şişman,2006,s.24)

Resim 60 ; Simetrik dengeye örnek, Mermer heykel, Yılan hikâyeleri, Mehmet Aksoy, 2010

<http://www.mimarizm.com/Etkinlikler/Detay.aspx?id=50624&BultenID=38> (Nisan 2013)

Resim 61; Asimetrik dengeye örnek, Yvette Lubbers & Kevin Lubbers.
http://www.bellevuearts.org/fair/2013_exhibitors/sculpture.html (Mayıs 2013)

Resim 62 ; Radyal dengeye örnek, Merete Rasmussen.
<http://flyeschool.com/content/balance> (Mayıs 2013)

3. BÖLÜM: SERAMİK SANATINDA DENGİ

3.1. SERAMİĞİN TANIMI, TARİHÇESİ VE SINIFLANDIRILMASI

3.1.1. Seramiğin Tanımı

Seramik, geleneksel bir anlatım dili ile şu şekilde tanımlanır: Organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra, sırlanarak veya sırlanmayarak sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir.(Arcasoy, 1983, s.1)

Seramik bir veya birden fazla metalin, metal olmayan element ile birleşmesi ve sinterlenmesi sonucu oluşan inorganik bileşiktir.(Megep, 2008, s.3)

Seramik bir kültürel nesne olarak değişik anlamlar içerir. Teknolojik, dinsel, işlevsel, toplumsal, ekonomik ve mitolojik anlamları, seramiği yaratılan ve yaşanan toplumsal kültürdeki yerini oluşturur. Geçmiş kültürleri tanımlamada en çok seramik buluntularından yararlanır. Seramiğin bozulmadan binlerce yıl kalabilme özelliği onu arkeologlar için değerli bir hazine yapmıştır. Seramiğin resimsel anlatım yüzeyi olarak kullanılması da geçmiş dönemlerin günlük yaşam tarzlarına, gelenek ve adetlerine ışık tutar. (Çakı,1999,S.Y.T)

Seramik türü ürünlere ismini veren tanımlama Yunancadan gelmektedir. Şarap içilmesi gelenekselleşmiş törenlerde ve şöenlerde, şarap büyük olasılıkla diğer başka içkiler, bardak yerine geçmekte olan şekillendirilmiş boynuz kaplardan içilmekteydi.

Yunanca’ da boynuz sözcüğünün karşılığı olan kelime “keromos” olduğundan keromoslar yerlerini seramik kaplara bıraktıktan sonra da, seramik kaplar bu adla anılmaya başlandı.

Böylece seramik üreten çömlekçilere “kerameus”, bu çömlekçilerin eski Atina’ da toplu olarak oturdukları bölgeye de “Keramikos” adı verildi. Çeşitli batı dillerine az çok değiştirilerek aktarılan bu sözcük, Fransızca’ da “Ceramique” İngilizce’ de “Ceramic”, Rusça’ da “Keramika” olarak yer almaktadır. .(Arcasoy, 1983, s.2)

3.1.2. Seramiğin Tarihçesi

Seramiğin ateş ile olan ilintisi çok önemli olduğundan, ancak ateşim bulunup kullanılmasından sonraki tarihlerde seramik yapılabilmektedir. İlk seramiğin, yapılan incelemeler sonucu, MÖ onuncu ve dokuzuncu binlerde üretildiği saptanmıştır. En eski ve önemli seramik buluntulara Türkistan'ın Aşkava bölgesinde (MÖ 8000), Filistin' in Jericho bölgesinde (MÖ 7000), Anadolu'nun çeşitli Hüyüklerinde (örneğin Hacılar, MÖ 6000) ve Mezopotamya olarak adlandırılan Dicle- Fırat nehirlerinin arasında kalan bölgede rastlanmıştır. (Arcasoy, 1983, s.1-2)

Seramiğin ilk hammaddesi, balçık adı ile tanınan, çok ince taneli koyuca kıvamlı çamur birikintileri, ilk seramik kaplar da, balçık ile sıvanmış sepetlerdi. Bu balçık sıvalı sepetlerin ateş ile buluşup sertlik kazanmaları sonucu oluşan seramik kaplar, kullanışlı kap-kacakları oluşturdular. Balçığa karıştırılan daha az özlü toprak ve nehir kumları ile seramik çamurunun özleştirilmesi ve böylelikle ateşten daha başarılı bir sınav ile çıkması da sağlandı. Seramik eşyaları sıra kavuşması, odun ve benzeri organik maddelerin küllerinin seramik çamurunun üzerindeki etkilerinin gözlenmesi sonucu keşfedildi. Bu devir MÖ 5.-6. bine rastlanmaktadır. Seramiğin tarihçesinde seramiğin dekorlanması, seramik sırnın bulunmasından çok önceki devirlere kadar uzar. İlk dekor tekniğinin uygulanmasında kullanılan yardımcı araç, insan eli idi. Çanakları parmak bastırarak, kazıyarak süsleyen insan, sonradan doğadaki renkli toprakları kullandı ve giderek astar tekniğine ulaşan dekor yöntemleri geliştirdi. Sırın bulunması ile sırlar önemli dekor araçları oldular. İlk çamur hazırlama teknikleri yoğurma, çiğneme ve dövmeydi. Kurutma açık havada doğal olarak yapılmaktaydı. İlk çamur şekillendirme yöntemi de el ile serbest şekillendirmeydi. Sonra devreye giren el ile çevrilen torna, yerini ayak tornasına bıraktı. Diğer bir şekillendirme yöntemi de, kutu formundaki tuğla kalıpları idi. Pişirme başlangıçta açık ateşte, açıkta yapılmaktaydı. Açık ateşin fırınlara aktarılması ile büyük aşama yapıldı. İlk fırınlar odunla ısınmaktaydılar. Tarihin erken dönemlerinde seramik yapımında kullanılan bu ilkel yöntemler (hazırlama, kurutma, pişirme), doğallıkları nedeni ile günümüzde de halen kullanılmaktadır. (Arcasoy, 1983, s.1-2)

3.1.3. Seramik Sanatının Sınıflandırılması

Seramik sanatının sınıflandırılmasında birden fazla yaklaşım bulunmaktadır. Günümüzde seramik sanatının sınıflandırılması netlik kazanmadığı söylene de yaygın olarak endüstriyel ve sanat seramiği olarak sınıflandırılmaktadır.

3.1.3.1. Sanat Seramiği

Endüstriyel yöntemlerle de şekillendirilebilen ancak seri üretilmeyen, işlevsel de olabilen, toplumların duyarlılığını, kültürel düzeyleri, dinsel inanç ve davranışlarını, toplum için ilişkileri, özetle güncel yaşamları yansıtmının ötesinde, seramik malzemenin tüm verileriyle değerlendirilerek; bugünkü anlamıyla salt estetik ve özgün yaratıcılığı ifade etme biçimidir. (Yardımcı, YL Tezi, 1993, s. 4).

3.1.3.2. Endüstriyel Seramik

Endüstriyel seramik sanatı, gündelik ihtiyaca dönük işlevlere hizmet eden, tamamen seri üretime yönelik, piyasa koşulları içinde gerçekleşen bir alandır. (Uludağ, Türkiye’de Sanat Dergisi, 1998, s,36) .

3.2. SERAMİK SANATINDA GENEL OLARAK MALZEMEYE BAĞLI DENGİ UNURLARI

Resim sanatında dengeyi oluşturan tasarım öğeleri ve bunları geliş güzel kullanmamak içinde ilkeler bulunmaktadır fakat seramik eserde bu farklıdır. Seramik sanatında form yani boyutta devreye girdiğinden denge formda yüzeyde ve düzenlemede ele alınmaktadır. Bu bölümde dengeyi; seramik sanatında yüzeyde kullanılan malzemeye bağlı denge unsurlarını kısaca ele almış ve diğer bölümde form ve düzenlemeyle buluşturmuş olduğum seramiğin sanatsal ve endüstriyel sınıflandırılan bölümünde dengeyi çeşitlerine göre yorumlamış bulunmaktayım.

3.2.1. Dokulu- dokusuz; Seramik sanatında doku geçmişten başlayıp günümüze kadar gelen bir dekor yöntemidir. Seramik formda ya da yüzeyde dokuda denge aranmak istenildiği zaman, dokulu dokusuz alan, küçük dokulu alanın büyük

dokusuz alana veya pürüzsüz dokunun pürüzlü dokuya dengelenmesine bakılmaktadır.

Resim 63 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna dokulu -dokusuz örnek, Kâseler, Güngör Güner
<http://www.gungorguner.com/works/bowls/39b.jpg> (Haziran 2014)

Güngör Güner e ait yukarıdaki kâselerin aynı dokuya sahip olup yarım dokunun dışında yarım dokunun kâselerin içinde kullanılması malzemeye bağlı denge unsuruna örnek bir çalışmadır diyebiliriz.

Resim 64 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna dokulu -dokusuz örnek, Jack Troy
<http://www.jacktroy.net/potter3.html> (Temmuz 2014)

3.2.2. Sırlı- sırsız; Sanatsal seramiklerde artistik açıdan yapılmış seramik form ve yüzeylerde daha yaygın kullanılmakta ve sırlı ve sırsız yüzeylerin kullanımı dengenin malzemeye bağlı denge unsurunu bulunduğunu göstermektedir.

Resim 65 ; Malzemeye bağlı denge unsuruna sırlı- sırsız örnek, Sırlı sağır pano, İsmail Yardımcı, görsel arşiv

Sanatçı İsmail Yardımcı 'ya ait yukarıdaki sırlı sağır pişirim tekniğiyle yapılmış pano malzemeye bağlı denge unsurunda sırlı ve sırsız olarak ayırdığımız bölümde sanatsal seramikte dengeye güzel bir örnek oluşturmuştur. Sanatçının üç gruba ayırdığımız malzemeye bağlı denge unsurlarında mat-parlak ve dokulu-dokusuz gruplarına da çalışmalarının örnek olduğunu görebiliriz.

3.2.3. Mat- parlak; Seramik sanatında matlık ve parlaklık farklı tekniklerle oluşmaktadır. Parlak sır ve mat sır, astar ve perdahlama gibi yöntemlerinin kullanılmasıyla oluşur. Parlak bir sırın, mat bir sır olan dengesi daha ağır basmaktadır. Ancak bu sanatçı tarafından dengelenebilir büyük mat bir alanın kullanılması küçük parlak alanla dengelenebilir.

Resim 66 ; Malzemeye bağılı denge unsuruna mat- parlak örnek, Terracotta, h; 27cm, Ian Garrett
<http://www.houseandleisure.co.za/item-of-the-day-ian-garrett-vessel/>(Haziran 2014)

Ian Garrett' e ait olan yukarıdaki çalışma form olarak dikey eksenle simetrik bir formdur. Üzerindeki dekor belirli bir simetriye sahiptir ancak dekor asimetrik. Astarındaki matlık ve parlaklık eşit dağılmış olup malzemeye bağılı denge unsurundaki matlık ve parlaklık dengesinde uyumlu bir örnektir diyebiliriz.

Resim 67 ; Malzemeye bağılı denge unsuruna mat- parlak örnek, küçük küre, 6x6cm, Rick Dillingham, 1990
<http://www.nmartmuseum.org/site/exhibitions/virtual-gallery/slices-collection/aesthetic-fusions/small-globe.html>

Rick Dillingham ait olan yukarıdaki çalışma sırdaki matlık ve parlaklık eşit dağılmış olup malzemeye bağılı denge unsurundaki matlık ve parlaklık dengesinde uyumlu bir örnektir diyebiliriz.

3.3. SANAT SERAMIĞİ VE ENDÜSTRİYEL SERAMİKTE DENGİ VE ÇEŞİTLERİ

Dengeyi bir eseri merkezden eşit şekilde bir eksen yardımıyla (bu eksen dikey, yatay, eğik olabilir) ikiye ayırdığımızda tasarım elemanlarının birbirine eşit gelmesi ve birbirine zıt olmamalarından kaynaklanan durum olarak tanımlarsak, seramik sanatında tasarımların form ve dekorlar üzerinde bu düzenlemeye göre yapıldığını görebilmekteyiz. Yukarıda yapmış olduğum endüstriyel seramik ve sanat seramiği sınıflandırmasına göre dengenin çeşitlerini aşağıda ele almaktayım.

3.3.1. Sanat Seramiği ve Simetrik Denge

Tasarımda simetrik denge oluşturulmak istenildiğinde tasarım hayali bir eksen tarafından eşit şekilde bölündüğünde yansımasını karşı eksende bulunduruyorsa simetrik denge söz konusudur. Seramik sanatında sanat seramiği olarak sınıflandırdığımız bu bölümde simetrik dengeyi sanatsal seramiklerde inceleyeceğiz.

Resim 68; Simetrik dengeye örnek bir çalışma “Costa Rica yumurtası, 9x6x6” Jennifer McCurdy
<http://jennifermccurdy.com/currentwork.shtml>

Yukarıda sanatçı Jennifer Mc Curdy’e ait Costa Rica yumurtası isimli bu form dikey ve yatay eksende üzerinde yer almaktadır. Eserin hem form hem de ajur yöntemiyle elde edilen dekoruyla tam bir simetrik dengeye örnektir.

Resim 69 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma “Tomurcuk” 25,5 (h) cm” Matthew Chambers
http://www.newcraftsmanstives.com/index.php?location=exhibition_item&item=12348&exhib=104
 (Mayıs 2014)

Sanatçı Matthew Chambers çamur tornasında şekillendirdiği birçok çanağı bir araya getirerek oluşturduğu soyut formlarında derinlik ve ritmin üzerinde durmuş. Bu çalışmasında da simetrik denge örneğini görebilmekteyiz.

Resim 70 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma “Terracotta Flower, 18” D”Halima Cassell
<http://www.halimacassell.com/collections/small-ceramic-sculptures/> (Mayıs 2014)

Sanatçı Halima Cassell' e ait yukarıdaki çalışmada simetrik denge hem form, hem de yüzeydeki dekorda kendini göstermektedir. Cassell işlerini birçok farklı malzemeyle yapmaktadır. Ana şekil verme tekniği oymacılıktır. Kütle, bu ister çamur ister taş olsun bütün malzemelerde yöntem aynıdır. Eserleri genellikle bir merkeze bağlı ve simetriktir.

Resim 71 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, Tabak, Metalik sır ve luster, 23 cm, Peter Moss, 2010
<http://www.petermoss.me.uk/catalogues.htm#> (Mayıs 2014)

Yukarıda Peter Moss' a ait olan bu seramik tabağın görsel etkisi bir tablo gibidir. Seramik tabağın dekorundaki renk ve uyum gözü fazlasıyla doldurmaktadır aynı zamanda simetrik dengenin vermiş olduğu monotonluğu ve durağanlığı da bu formda görmekteyiz. Form ve dekor da dikey ve yatay ekseninde bulunan bu çalışma hem malzemeye bağlı mat-parlak renklerin eşit kullanımıyla da simetrik dengeye bir örnektir.

Resim 72 ; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, Sırlı sağıar, İsmail Yardımcı, görsel arşiv

Sanatçı İsmail Yardımcı' ya ait yukarıdaki çalışma form olarak incelendiğinde yatay ve dikey ekseninde simetrik dengeye açık bir örnektir. Sanatçı kendi geliştirdiği sırlı sağıar tekniğiyle çalışmalarını halen sürdürmektedir. Sırlı ve sırsız, dokulu dokusuz yüzeyleriyle seramikte malzemeye bağlı denge örneğine çok güzel eser diyebiliriz.

3.3.2. Sanat Seramiği ve Asimetrik Denge

Eserin her iki tarafında ki görsel ağırlık eşit olduğunda, birbirine benzemeyen objelerin birbirini tamamlamasında, asimetrik denge sağlanır. Asimetri simetrinin tamamen bozulması ya da bir merkeze bağlı olmaması anlamına gelmemektedir. Belirli bir düzen içinde aynı olmayan objelerin bir teraziye konulduğunda birbirine üstün gelmemesi durumudur.

Resim 73 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma “ Mavi bantlar ile sivriler, 30.5x13cm,20x11.5cm

Jennifer Lee,1979

http://www.jenniferlee.co.uk/works/1979_84/index.html (Mayıs 2014)

Sanatçı Jennifer Lee ye ait renkli çamurlarla yapılmış bu sanatsal çalışma dik bir eksenle bölündüğünde her iki eksendeki yarımın birbirinin yansıması olmadıkları görülmektedir bunun yanında, koyudan açığa doğru giden renk şeritleri de tam bir asimetrik denge sağlamıştır.

Resim 74 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma “İsimsiz”h.23cm w. 18cm, Jacqueline Poncelet

<http://www.poncelet.me.uk/72-77.php>(Mayıs 2014)

Yukarıda Jacqueline Poncelet' e ait bu çalışma asimetrik dengeye ait bir formdur. Bir merkezi olmayan iki form sanatçının sanatsal olarak plaka yöntemiyle yaptığı bir çalışmadır.

Resim 75 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma “Üç güzeller”porselen, Yoshi Fujii, 2009
http://www.baltimoreclayworks.org/images/artists/resident/fujii/yoshi_fujii_2011/index.html(Mayıs 2014)

Sanatçı Yoshi Fujii ye ait yukarıdaki vazolar hem form hem dekordaki asimetrik denge örneğini göstermektedir

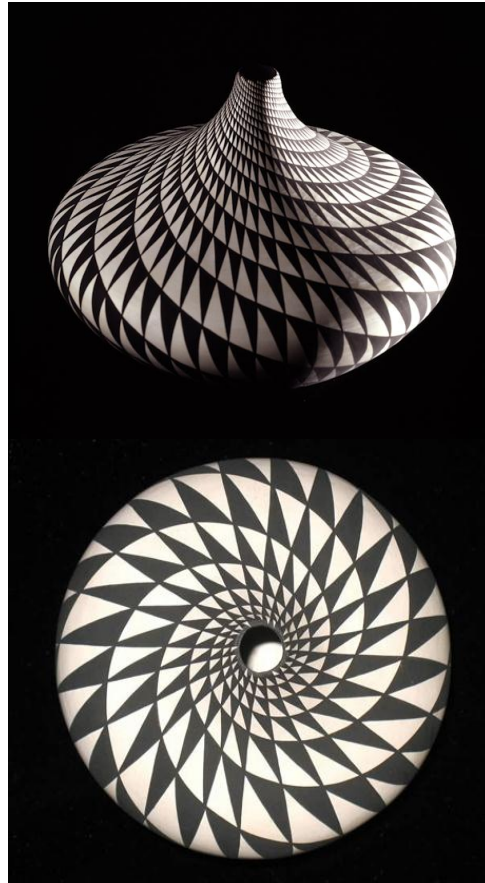
Resim 76 ; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, Asimetrik badem kâse ile iki top, 56x36cm, Sandra Eastwood MARCA, 2003

http://www.studiopottery.co.uk/images/Sandra/Eastwood_MARCA/1982(Mayıs 2014)

Yukarıdaki Sandra eastwood Marcoya ait bu tabak ise hem form hem dekor olarak tam bir asimetrik dengeye ait bir tabak örneğidir.

3.3.3. Sanat Seramiği ve Radyal Denge

Radyal dengeyi sanat seramiği içinde incelediğimizde denge çeşitlerinden hem yüzeyde hem de formda çok fazla görülen bir denge türü olduğunu görmekteyiz. Form ve biçimler merkezden kenara doğru büyüyüyor. Merkezin ortada olma şartı aranmıyor sağ ya da sola kaymış olabiliyor. Bu denge türünde yine simetri esas alınmaktadır.

Resim 77 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Spiral üçgenler , 6 1/2" x 9cm",Dorothy Torivio

<http://www.beachpackagingdesign.com/wp/2010/08/dorothy-torivos-avant-garde-seed-jars.html>

(Mayıs 2014)

Santçı Dorothy Torivio' ya ait yukarıdaki eser karşıdan bakıldığında form olarak simetrik denge yukarıdan bakıldığında yüzeydeki dekorda merkezden kenara doğru yayılan eksenler görülmektedir. Merkezden kenara dağılan bu eksenler radyal dengeye bir örnek oluşturmaktadır.

Resim 78 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma Porselen, Fenella Elms
[http://www.fenellaelms.com/pages/ceramics/edges.php#pp\[pp_gal1\]/0/](http://www.fenellaelms.com/pages/ceramics/edges.php#pp[pp_gal1]/0/) (Mayıs 2014)

Sanatçı Fenalla Elms’ in yukarıda görülen çalışması merkezden kenara doğru dağılarak radyal denge örneği oluşturmaktadır. Sanatçı çok ince bir tabaka halinde döktüğü porselen çamurunu kıvama geldikten sonra şeritler halinde keserek çalışmalarını bu yöntemle yapmaktadır.

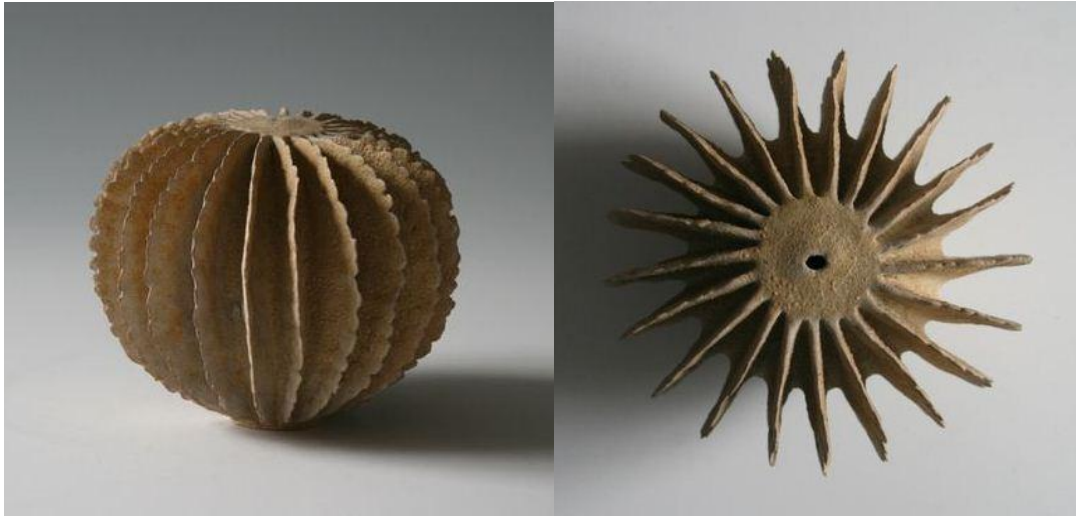
Resim 79 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma “Problem kare, 20*20cm x 7cm Halima Cassell
<http://www.halimacassell.com/collections/small-ceramic-sculptures/> (Mayıs 2014)

Yukarıda simetrik dengede örneği bulunan Halima Cassell e ait bu çalışmada radyal dengeye ait bir örnektir diyebiliriz.

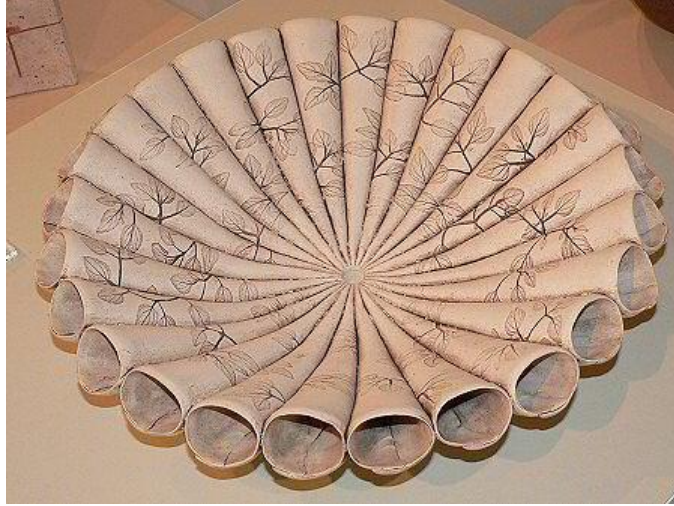
Resim 80 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma “Fossil Form”, 16cm, Joan Hardie
http://www.studiopottery.co.uk/news_item.php?id=99 (Mayıs 2014)

Sanatçı Joan Hardie’ ye ait yukarıdaki çalışma radyal dengeye bir örnektir. Düzenlemede spiral şeklinde dönse bile merkez nokta ve bu merkez noktadan başlayıp küçükten büyüğe yayılan kuvvetler bulunmaktadır.

Resim 81 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma, 12,5 x 14,5 cm, Ursula Marley Price’
<http://www.oxfordceramics.com/artists/ursula-morley-price/mouth-form> (Mayıs 2014)

Sanatçı Ursula Marley Price’ e ait yukarıdaki çalışma forma karşıdan bakıldığında simetrik denge yukarıdan bakıldığında radyal dengeye ait bir örnektir. Sanatçı elle şekillendirdiği bu çalışmaları çimdik yöntemiyle yapmaktadır.

Resim 82 ; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Sonbahar, Lisa Ellul, 2008

<http://www.ceramike.com/BevereFormToneTexture2008/FormToneTexture2008.asp> (Mayıs 2014)

Sanatçı Lisa Ellul' e yukarıdaki çalışmada merkez noktayı, merkezden çıkan etrafa belirli bir düzen içinde dağılan bu birimler oluşturmaktadır. Konik biçimdeki her bir birimin bir araya gelerek bir form oluşturması radyal dengeyi anlatan iyi bir örnektir diyebiliriz.

Resim 83; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Large Eroded Bowl, David Roberts

<http://www.davidroberts-ceramics.com/Current%20Work/currentworkindex.php> (Mayıs 2014)

Sanatçı David Roberts naked rakuyu Avrupada çalışan ve rakunun tanıtım sorumlularından biridir. Yukarıda görülen bu çalışmasında formda simetrik denge ve yüzeyde radyal denge görülmektedir.

3.3.4. Endüstriyel Seramik ve Simetrik Denge

Dengenin çeşitlerini bir önceki seramik sanatında sanat seramiği olarak sınıflandırdığımız bölümde simetrik dengeyi sanatsal seramiklerde incelediğimiz gibi endüstriyel seri üretilen bu seramiklerde de inceleyeceğiz.

Resim 84; Simetrik dengeye örnek bir çalışma Vazo, Luna Eero Sairanen, 2007

<http://davidreport.com/200708/luna-vase-by-eero-sairanen/> (Mayıs 2014)

Yukarıdaki Eero Sairanen' e ait endüstriyel seramiklerde formda simetrik denge örneğini görebilmekteyiz.

Resim 85; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Eva Zeisel

<http://braxtonandyanney.blogspot.com.tr/2012/01/eva-zeisel-farewell.html> (Mayıs 2014)

Eva Zeisel endüstriyel seramik işleriyle bilinen endüstriyel tasarımın ilk kadın öncüsü olan bir tasarımcıdır. Yukarıdaki formlarında her bir formu tek olarak ele aldığımızda dikey bir eksen üzerinde baktığımızda simetrik dengeye ait olduğunu, düzenleme olarak ele aldığımızda da simetrik dengeye uygun formlar görebilmekteyiz.

Resim 86; Simetrik dengeye örnek bir çalışma Kalpa Vazo ve Kâse, Satyendra Pakhalé, 2002

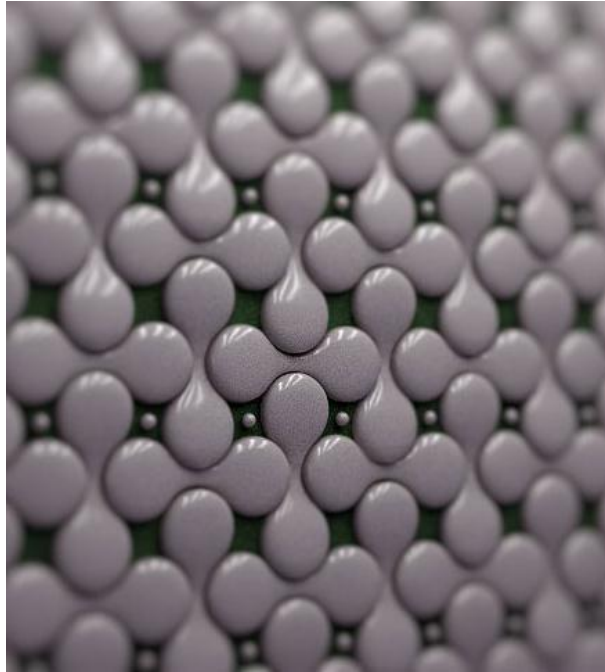
<http://www.satyendra-pakhale.com/projects/view/62/kalpa-vase-bowl> (Mayıs 2014)

Yukarıda eseri yer alan Satyendra Pakhale isimli tasarımcı eserini iki türlü amaç için ortaya çıkarmıştır. Hem vazo hem de ters çevrildiği vakit kâse olarak tasarımlanan çalışma tek bir birimden oluşturularak yapılmıştır. Form olarak ele alındığında birimler biri tek başına alındığında ve düzenleme olarak ele alındığında simetrik dengeye bir örnektir. Malzemeye bağlı ele alındıklarında sırlı-sırsız dengesi de görülebilmektedir diyebiliriz.

Resim 87; Simetrik dengeye örnek bir çalışma ,Seramik Karo, İris Bulbous Çiçekleri, 6*6cm
http://www.clayhausceramics.com/display_boards.php (Mayıs 2014)

Tasarımcısının kime ait olduğunu bilmediğim hem düzenleme, hem birimlerdeki formlar endüstriyel seramikte seri üretilen yukarıdaki ve aşağıdaki bu çalışmalarda simetrik dengeye ait bir örnektir.

Resim 88; Simetrik dengeye örnek bir çalışma, Porselen, modüler pano
<http://www.industrialdesignserved.com/Gallery/Porcelain-modular-design-mixed/182215> (Mayıs 2014)

3.3.5. Endüstriyel Seramik ve Asimetrik Denge

Resim 89; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, Vazo ve Kâse, Inon Retting,2010

<http://www.chictip.com/accessories/ceramic-vase-by-inon-retting> (Mayıs 2014)

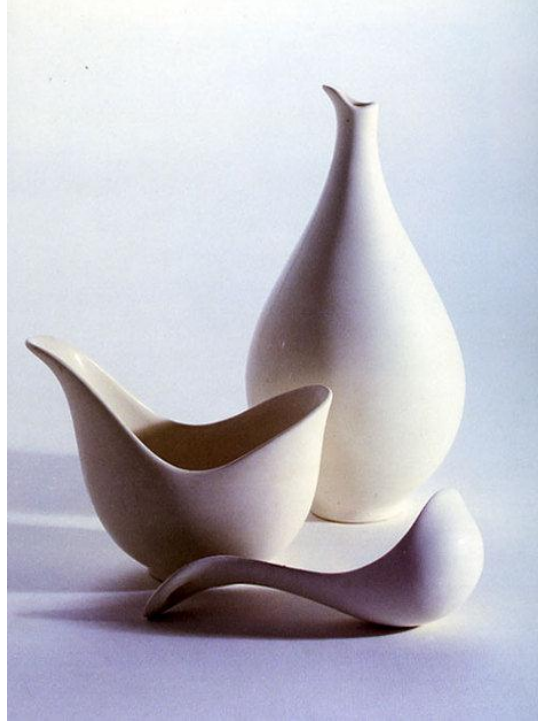
Yukarıdaki çalışma Inon Retting İsrail’de endüstriyel tasarım okuyan bir öğrencinindir. Kâselerin birleşmesiyle ortaya vazo çıkmaktadır. Kâseler simetrik olmayan formlarıyla tam bir asimetrik dengeye uygun bir formdur.

Resim 90; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, Girdap çay fincanı, Heather Mae Erickson,2010

http://heathermaeerickson.com/artwork/1415345_Swirl_Bowl_in_White.html (Mayıs 2014)

Sanatçı Heather Mae Ericson’ a ait yukarıdaki çalışma endüstriyel alanda çalışılmış fincan ve tabaktır. Dik ya da yatay bir eksenle bölündüğünde form olarak bir eksen tarafından bölündüğünde ortaya çıkan iki yarımında eş olmadığı asimetrik dengeye ait formlar olduğu görülmektedir. Aynı zamanda seramikte malzemeye bağlı mat-parlak, sırlı- sırsız denge unsurlarına da birer örnek oluşturmuştur diyebiliriz.

Resim 91; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Eva Zeisel.

<http://braxtonandyancey.blogspot.com.tr/2012/01/eva-zeisel-farewell.html> (Mayıs 2014)

Sanatçı Eva Zeisel'e ait bu çalışmalar form olarak asimetrik dengeye endüstriyel seramikte örnektir diyebiliriz.

Resim 92; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimsiz, Ömer Görkem, 2010

Ezgi Gökçe görsel arşiv(Temmuz 2014)

Yukarıda sanatçı Ömer Görkem' e ait bu çalışmalar form olarak dik ve yatay ekseninde bir eksen tarafından incelendiklerinde yansımalarının birbirlerine eş olmadığını asimetrik dengeye örnek oluşturduğunu ve malzemeye bağlı denge unsurlarında sırlı-sırsız dengeye de örnektir diyebiliriz.

Resim 93; Asimetrik dengeye örnek bir çalışma, İsimless, Porselen, tabak ve kupalar
<https://www.behance.net/gallery/4924363/Coral-Reef> (Mayıs 2014)

Sanatçısının kim olduğunu bilmediğim yukarıdaki bu çalışma simetrik dengeye ait bir çalışmadır.

3.3.6. Endüstriyel Seramik ve Radyal Denge

Formda, yüzeyde veya seramik düzenlemelerde bir merkezden kenara büyüyen radyal denge aşağıda örneklerle verilmiştir.

Resim 94; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Benzer radyal, çap: 44, porselen, Frank Salliani
<http://www.functionart.com/AM/Artists/SallianiF/SallianiFinventory.html> (Mayıs 2014)

Sanatçı Frank Salliani' ye ait yukarıdaki çalışma form olarak belirli bir merkez etrafında seramiklerin bu merkezden çıkan hayali kuvvetler üzerine yerleştirilmesiyle düzenlenmiştir. Düzenleme olarak radyal dengeye örnek bir çalışmasıdır.

Resim 95; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Kibir, Yulia Tsukerman
<http://www.yuliatsukerman.com/#!vanitas/cfsj> (Mayıs 2014)

Sanatçı Yulia Tsukerman a ait yukarıdaki bu çalışmalarda radyal denge formlar üzerinde rölyef üzerinde yer almaktadır. Bir merkez ve bu merkezden etrafa yayılan kuvvetler bulunmaktadır.

Resim 96; Radyal dengeye örnek bir çalışma, Atıştırmalık tabak ve kaşık, Heather Mae Ericson, 2010
http://heathermaeerickson.com/artwork/1415348_Appetizer_Platter_with_Spoons.html (Mayıs 2014)

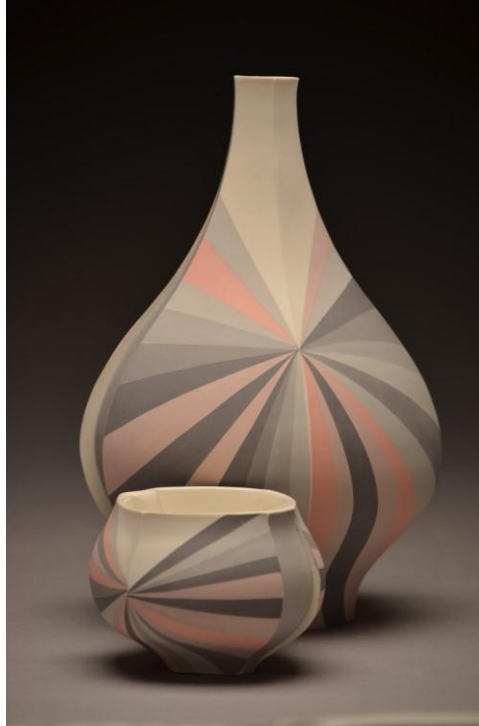
Yukarıda Sanatçı Heather Mae Ericson 'a ait tepsi merkezde bulunan tabak ve tabağın çevresindeki yerleştirilen kaşıklarla oluşturulan düzenlemede radyal dengeye örnek bir çalışmadır.

Resim 97; Porselen çerezlik

<http://www.cookplus.com/urun/karaca-porselen-cerezlik->(Mayıs 2014)

Karaca porselen koleksiyonuna ait 6 parçadan oluşan bu çerezlik radyal dengeye örnek bir çalışmadır.

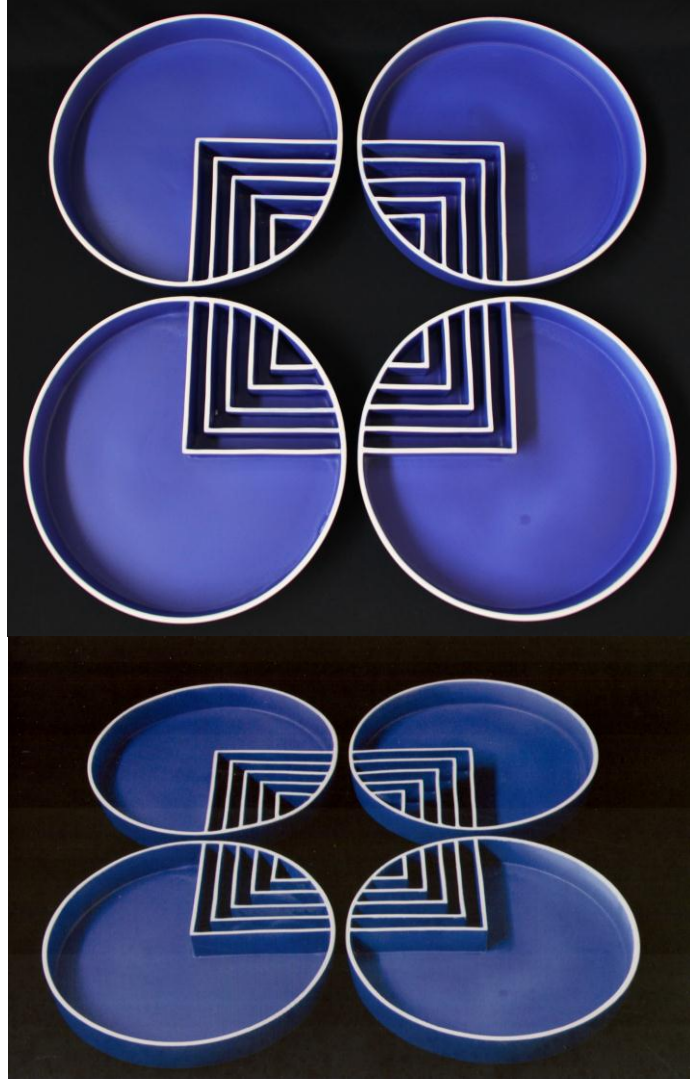
Resim 98; Radyal dengeye endüstriyel seramikten örnek, Peter Pincus,

<http://peterpincus.com/categories/view/37> (Mayıs 2014)

Genç tasarımcı Peter Pincus a ait yukarıdaki çalışmalar ilk bakışta formların üzerine fırça yardımıyla ya da sır üstü dekorlama gibi görülse de sanatçı kendi geliştirdiği teknikle yapmaktadır çalışmalarını. Kalıp içine renkli astarları sürerek dekorunu oluşturmakta ve döküm yöntemiyle işlerini yapmaktadır. Pincus' a ait çalışmalardaki dekorda radyal denge örneği görülmektedir.

4.BÖLÜM: KİŞİSEL UYGULAMALAR

Kişisel uygulamalar kısmında denge üretim yöntemlerine göre ayırım yapılmaksızın formda, yüzeyde, düzenlemede ve seramik malzemeye göre ele alınıp ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Resim 99 ; “ İsimsiz” 72,5 x 5,5 x 72,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma hem kalıp hem elle şekillendirme olup yüzeyde mat sır ve sırsız yerler bırakılarak oluşturulmuştur. Çalışma bir bütün olarak incelendiğinde yatay ve dikey ekseninde simetrik dengeye uygun olarak yapılmak istenilmiştir. Formlardan biri tek başına ele alındığında asimetrik dengeye uygundur diyebiliriz. Malzemeye bağlı dengeye bakılmak istenildiğinde sırlı sırsız yerlerde de bir denge oluşturulmak istenmiştir.

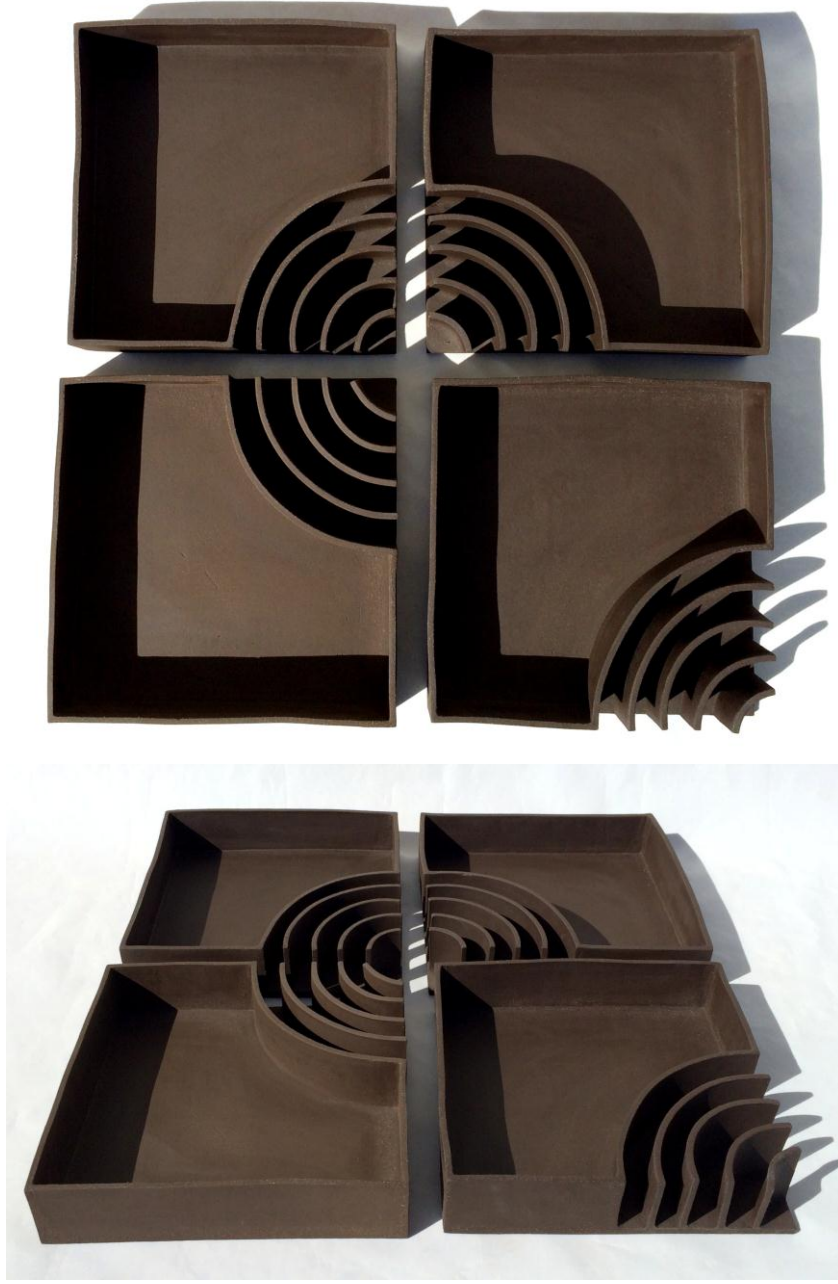
Resim 100 ; “ İsimsiz” 32x5x64cm, Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma hem çamur tornasında hem elle şekillendirme olup yüzeyde mat sır ve sırsız yerler bırakılarak oluşturulmuştur. Bir önceki çalışma gibi çalışma bir bütün olarak incelendiğinde yatay ve dikey eksenle simetrik dengeye uygun olarak yapılmak istenilmiştir. Formlardan biri tek başına ele alındığında asimetrik dengeye uygundur diyebiliriz. Malzemeye bağlı sırlı sırsız yerlerde de bir denge oluşturulmak istenmiştir.

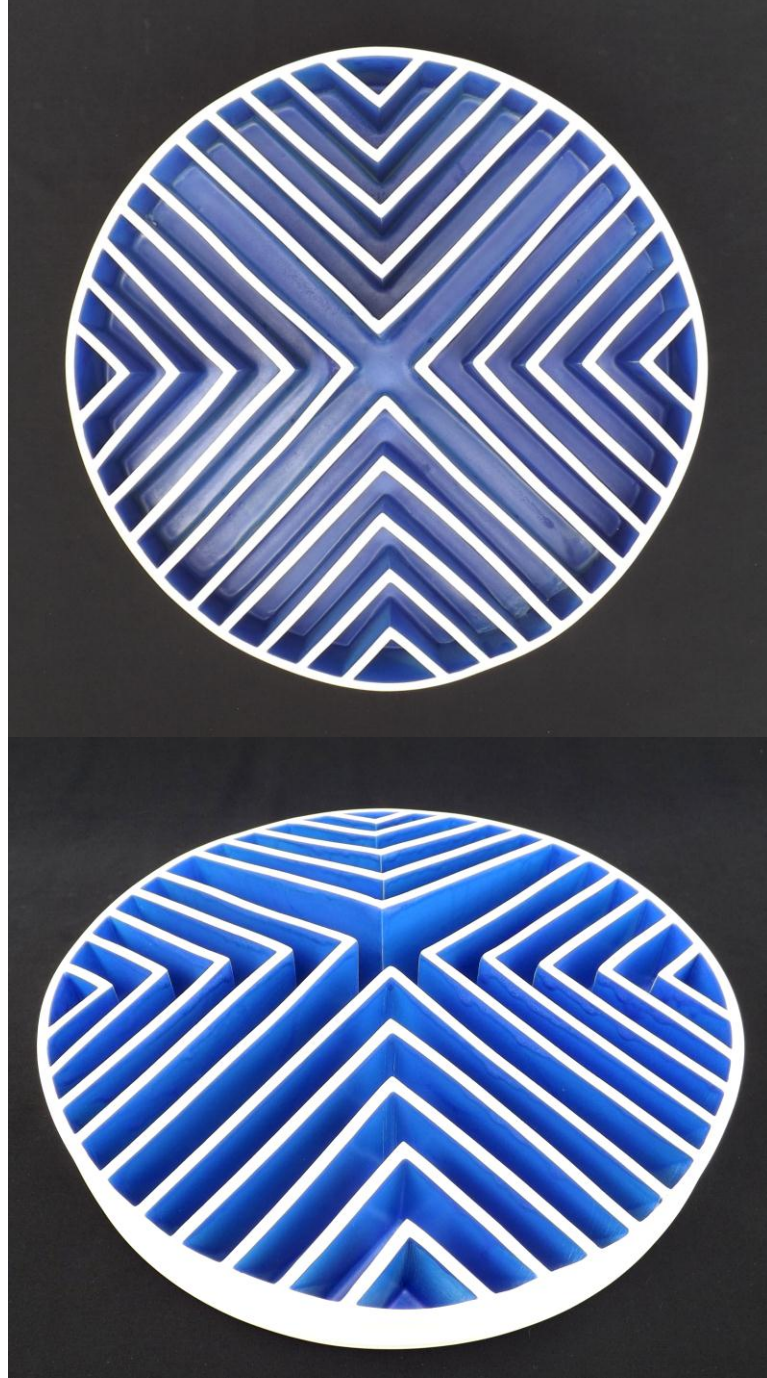
Resim 101 ; “ İsimsiz” 28,5 x 19 cm, 25,5 x 19,5 cm, 32 x 19 cm, Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma hem çamur tornasında hem elle şekillendirme olup yüzeyde parlak sır ve sırsız yerler bırakılarak oluşturulmuştur. Karşıdan bakıldığında dikey ekseninde simetrik dengeye uygun yatay ekseninde asimetrik dengeye ait bir örnektir. Üstten bakıldığında çalışmanın yönüne göre yatay ve dikey ekseninde simetrik ve asimetrik denge arasında kalmış bir çalışmadır. Malzemeye bağlı bir denge aranmak istenildiğinde sırlı sırsız, mat parlak yerlerde de bir denge oluşturulmak istenmiştir.

Resim 102 ; “ İsimsiz”, 64 x 64 x 5 cm, Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma elle şekillendirme olup plaka yöntemiyle yapılmış bir çalışmadır. Bu çalışma örneklerde de görüldüğü üzere düzenlemeye bağlı bir çalışma olup, simetrik ve asimetrik denge oluşturabilecek örnek bir çalışmadır. Aynı zamanda dört parçadan oluşan çalışmanın ortasındaki merkezden kenara büyüyen kuvvetlerde radyal dengeye örnektir.

Resim 103 ; “ İsimsiz” 36,5 x 36,5 x 9 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında simetrik ve radyal dengeye, karşıdan bakıldığında her dilimin farklı ölçülerde olmasından dolayı asimetric dengeye örnek bir çalışmadır. Çalışma malzemeye bağlı sırlı ve sırsız yerlerin bulunmasıyla da malzemeye bağlı denge unsurlarına örnek bir çalışmadır diyebiliriz.

Resim 104 ; “ İsimsiz” 19 x 11 x 33 cm Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma dikey bir eksen üzerinde incelendiğinde ve dikey eksenin ayırdığı her iki yarımın birbirine denk gelmediği görülmektedir. Buradaki denge türünün asimetrik denge türüne uygun bir örnektir olduğunu diyebiliriz.

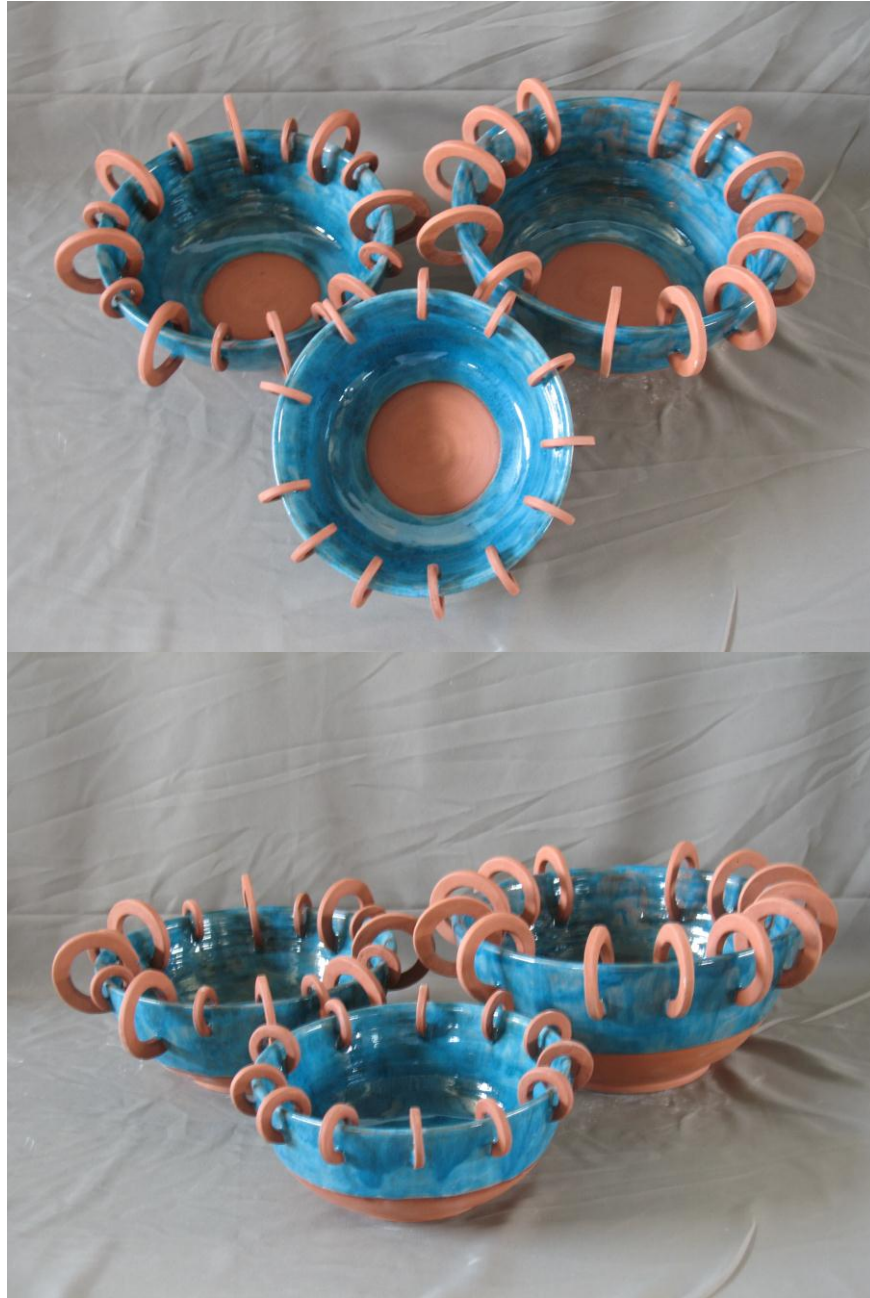
Resim 105 ; “ İsimsiz” 56x 22x 17cm, Çamur torna ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışmalar hem çamur tornasında hem elle şekillendirme olup yüzeyde sırlı ve sırsız yerler bırakılarak oluşturulmuştur. Karşıdan bakıldığında dikey eksenle simetrik dengeye uygun bir örnektir. Üstten bakıldığında hem asimetrik hem simetrik dengeye ait örnek bir çalışmadır diyebiliriz. Malzemeye bağlı bir denge aranmak istenildiğinde sırlı sırsız, mat parlak yerlerde de bir denge oluşturulmak istenmiştir.

Resim 106 ; “ İsimsiz” 27x 15cm, Çamur torna ve Elle Şekillendirme, 1000°C, Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışma hem çamur tornasında hem elle şekillendirme olup yüzeyde iki astarın karışımıyla ebru tekniği ile astarlanmış ve şeffaf sır kullanılan bir çalışmadır. Karşıdan bakıldığında dikey eksenle simetrik dengeye uygun bir örnek ve üstten bakıldığında hem asimetrik hem simetrik dengeye ait örnek bir çalışmadır diyebiliriz.

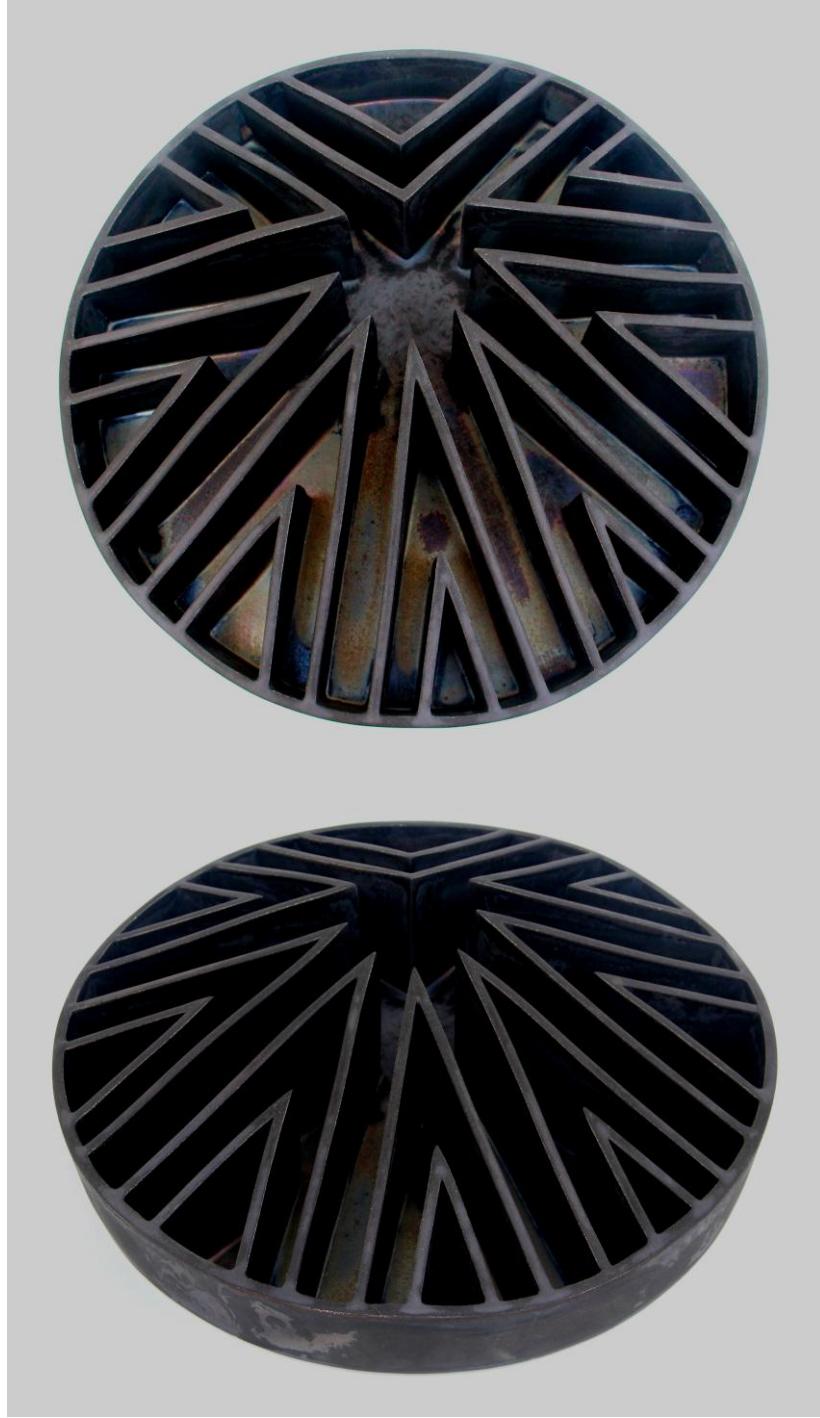
Resim 107; “ İsimsiz” 23x15, 26x17, 30x20cm, Çamur tornasında ve Elle Şekillendirme, 1000°C,
Duygu Güvenç, 2013

Yukarıdaki çalışmalar hem çamur tornasında hem elle şekillendirme olup yüzeyde parlak sır ve sırsız yerler bırakılarak oluşturulmuştur. Karşıdan ve üstten bakıldığında dikey ve yatay ekseninde simetrik dengeye uygun bir örnektir. Malzemeye bağlı bir denge aranmak istenildiğinde sırlı sırsız, mat parlak yerlerde de bir denge oluşturulmak istenmiştir.

Resim 108; “ İsimsiz” 37x37x15 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında simetrik dengeye, karşıdan bakıldığında her iki dilimin farklı ölçülerde olmasından dolayı asimetrik dengeye örnek bir çalışmadır. Çalışma mat ve parlak yerlerin bulunmasıyla da malzemeye bağlı denge unsularına örnek bir çalışmadır diyebiliriz.

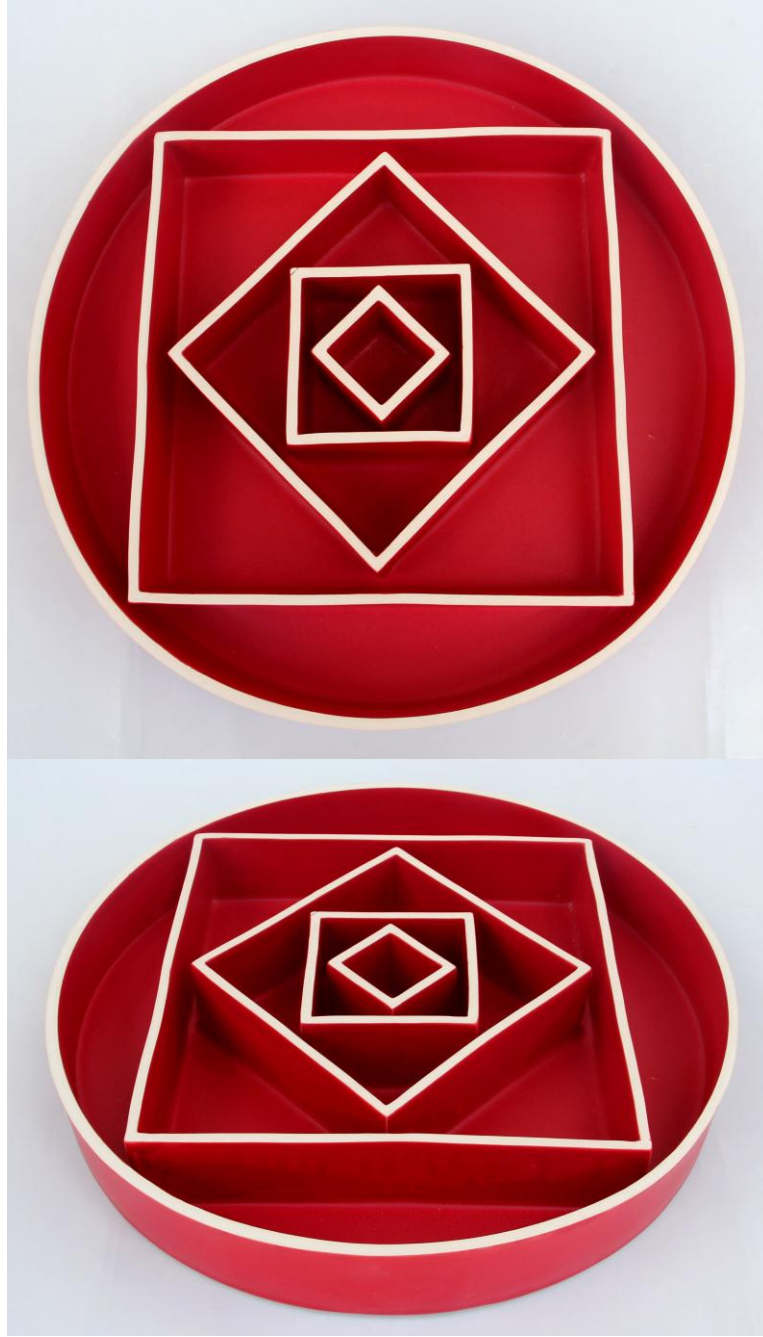
Resim 109; ‘‘ İsimsiz’’ 35,5 x 35,5 x 9 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında asimetrik ve radyal dengeye örnek bir çalışmadır. Çalışma mat ve parlak yerlerin bulunmasıyla da malzemeye bağlı denge unsularına örnek bir çalışmadır diyebiliriz.

Resim 110; “İsimsiz” 36 x 36 x 5, 5 cm Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında asimetrik dengeye örnek bir çalışmadır.

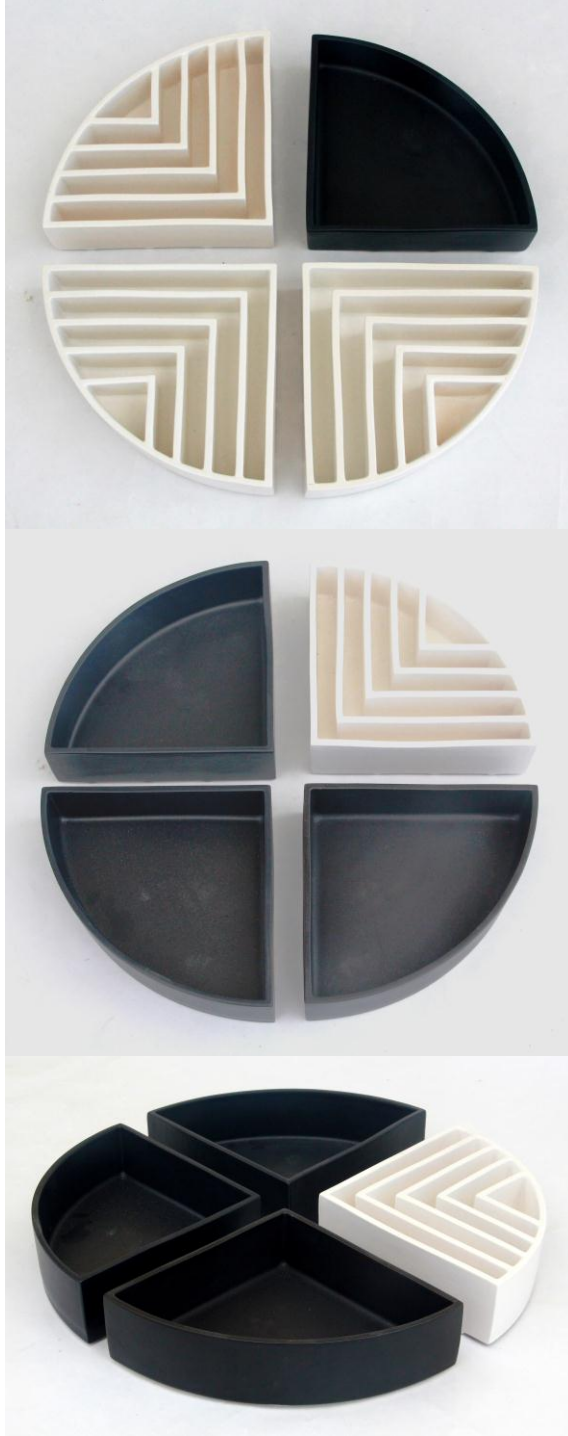
Resim 111; “İsimsiz” 35,5 x 35,5 x 5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında simetrik dengeye örnek bir çalışmadır. Malzemeye bağlı dengeye bakılmak istenildiğinde sırlı sırsız yerlerde de bir denge oluşturulmak istenmiştir.

Resim 112; “İsimsiz” 36 x 73 x 5,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında dikey ekseninde simetrik, yatay ekseninde asimetric dengeye örnek bir çalışmadır. Çalışma mat ve parlak yerlerin bulunmasıyla da malzemeye bağlı denge unsurlarına örnek bir çalışmadır diyebiliriz.

Resim 113; “İsimsiz” 35,5 x 35,5 x 5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında dikey ve yatay eksenle asimetrik dengeye örnek bir çalışmadır. Denge unsuru zıtlık ilkesiyle de ilintili olduğundan bu çalışmada siyah ve beyaz rengin kullanımıyla da denge yakalanmak istenmiştir.

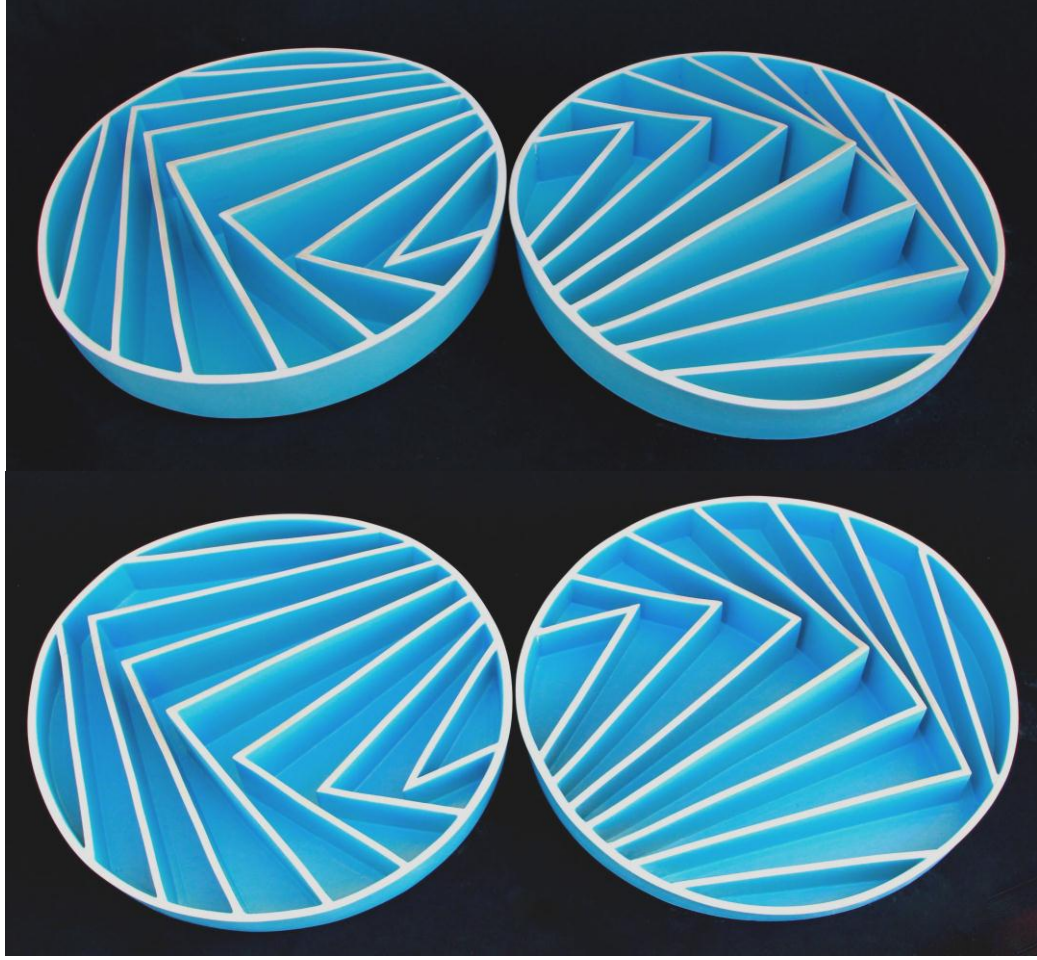
Resim 114; “İsimsiz” 72,5 x 5,5 x 72,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma hem kalıp hem elle şekillendirme ile oluşturulmuştur. Çalışma bir bütün olarak incelendiğinde yatay ve dikey ekseninde simetrik dengeye uygun olarak yapılmak istenilmiştir. Formlardan biri tek başına ele alındığında asimetrik dengeye uygundur diyebiliriz.

Resim 115; ‘‘ İsimsiz’’ 36 x 36 x 5,5 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışmaya üstten bakıldığında yatay ve dikey eksenle simetrik dengeye örnek bir çalışmadır.

Resim 116; “İsimsiz” 72 x 36 x 9 cm, Döküm Tekniği ve Elle Şekillendirme, 1050°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma hem kalıp hem elle şekillendirme ile oluşturulmuştur. Çalışma bir bütün olarak incelendiğinde yatay ve dikey eksenle asimetrik dengeye uygun olarak yapılmış, formlardan yine biri tek başına ele alındığında asimetrik dengeye uygun bir çalışmadır diyebiliriz.

Resim 117; “İsimsiz”, 46 x 38 x 5,5 cm, Kalıpla Şekillendirme, Raku Pişirimi, 1000°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışma form olarak ele alındığında her bir birimi tek başına ve çalışma bir bütün olarak ele alındığında hayali dikey bir eksen tarafından bölündüğünde simetrik dengeye örnek bir çalışma olup, yüzeydeki dekor olarak ele alındığında ise simetrik dengeye örnek bir çalışmadır. Malzemeye bağlı denge unsuru aranmak istenildiğinde de bu çalışmada sırlı sırsız denge unsuru yer almaktadır.

“İsimsiz”, 54 x 54 x 5,5 cm, Kalıpla Şekillendirme, Sırlı Sagar Pişirimi, 1000° C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışma form olarak ele alındığında her bir birimi tek başına ve çalışma bir bütün olarak ele alındığında hayali dikey bir eksen tarafından bölündüğünde simetrik dengeye örnek bir çalışma olup, yüzeydeki dekor olarak ele alındığında ise asimetrik dengeye örnek bir çalışmadır. Malzemeye bağlı denge unsuru aranmak istenildiğinde de bu çalışmada sırlı sırsız, dokulu dokusuz denge unsuru bulunmaktadır.

Resim 118; “İsimsiz”, 46 x 38 x 5,5 cm, Kalıpla Şekillendirme, Sırlı Sagar Pişirimi, 1000° C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma döküm tekniği ve elle şekillendirilmiş bir çalışmadır. Çalışma form olarak ele alındığında her bir birimi tek başına simetrik dengeye örnek ve çalışma bir bütün olarak ele alındığında hayali dikey bir eksen tarafından bölündüğünde ve yüzeydeki dekor olarak ele alındığında da asimetrik dengeye örnek bir çalışmadır. Malzemeye bağlı denge unsuru aranmak istenildiğinde de bu çalışmada sırlı sırsız, dokulu dokusuz denge unsuru yer almaktadır.

Resim 119; ‘İsimsiz’, 46,5 x 42 x 37 cm, Kalıp ve Elle Şekillendirme, Sırlı Sagar Pişirimi, 1000°C, Duygu Güvenç, 2014

Yukarıdaki çalışma form olarak ele alındığında her bir birimi tek başına simetrik dengeye örnek ve çalışma bir bütün olarak ele alındığında hayali dikey bir eksen tarafından bölündüğünde ve yüzeydeki dekor olarak ele alındığında da asimetrik dengeye örnek bir çalışmadır. Malzemeye bağlı denge unsuru aranmak istenildiğinde de bu çalışmada sırlı sırsız, dokulu dokusuz denge unsuru yer almaktadır.

Resim 120; ‘İsimsiz’ 4x15x17, 4x17x19, 4x 22x23cm, Kalıp ve Elle Şekillendirme, 1100oC, Duygu Güvenç, 2010

Yukarıdaki kalıp ve elle şekillendirilen çalışmalar tek bir form olarak ele alındığında asimetrik dengeye örnektir. Düzenleme olarak ele alındığında belirli bir düzene ait olmadıkları asimetrik dengeye göre düzenlenmiş örnek çalışmalardır diyebiliriz.

SONUÇ

Araştırılması yapılan bu tez çalışmasında, Bir tasarım ilkesi olan dengenin seramik sanatında incelenmesi ve kişisel yorumlar konusu; tasarımın tanımı, yapısı, öge ve ilkeri ele alınıp örneklerle desteklenerek açıklanmıştır. Tasarımın ilkelerinden biri olan denge ve çeşitleri ayrıntılı bir şekilde diğer bölümde ele alınmıştır.

Denge eserdeki karşıt güçlerin tasarımda bir araya geldiği ve bu karşıt güçlerin içinde bulunduğu tasarımda birbirlerine üstün gelmeme durumudur. Bu durum göreceli ve geçici bir durum olarak değerlendirilmektedir. Denge aranmak istenildiği vakit eserde her zaman bir merkez bulunmakta ve bu merkezi kesen eğik, yatay, dikey bölen hayali bir eksen bulunmaktadır. Merkez sağa sola, aşağı yukarı kaymış olabilir. Fakat bu eksenin her zaman düzenleyicileri olan tasarım öge ve ilkeleri bulunmaktadır diyebiliriz.

Denge ilkesi zıtlık ile de ilintilidir. Denge sadece tasarım elemanlarının bir araya getirilerek bir düzen içinde sunulması değildir. Denge büyük-küçük, kısa-uzun, kalın-ince, açık- koyu, yatay- dik, köşeli-yuvarlak vb. gibi elemanlarla da ortaya konulabilmektedir.

Denge, doğduğumuz andan itibaren var olan, doğanın kendisi de bu ögeye göre tasarlanmış bir ilkedir. Tasarımda denge yaşamın bütün gerçekliğine dayandırılmaktadır.

Dengenin sanatın bütün kollarında var olan bir ilke olduğu görülmüş, plastik sanatlarda denge unsuru incelenmiştir.

Seramik sanatında denge, Seramik çalışan birçok sanatçının eserleriyle ele alınıp örneklerle gösterilip yorumlanmış, dengenin çeşitleri olan simetrik, asimetrik ve radyal dengeye göre incelenmiştir. Malzemeye bağlı denge unsurlarında; sırlı - sırsız, mat – parlak, dokulu – dokusuz ele alınmış, üretim yöntemleri olan endüstriyel ve sanatsal seramikte; formda, yüzeyde ve düzenleme açısından da incelenmiştir. Denge malzemeye bağlı denge unsurlarında daha belirgin görülmüş, üretim yöntemlerine bağlı sanatsal seramikte de daha çok olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

Arcasoy, A. (1983), *Seramik Teknolojisi*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Ana Sanat Dalı Yayınları, No; 2, İstanbul

Alpaslan, S.A.(1981),*Tasarım Mesleki Resim*, Ya- Pa Yayınları, İstanbul

Atalayer, F. (1994), Görsel Sanatlarda Estetik İletişim, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, No:770, Eskişehir.

Atalayer, F. (1994), *Temel Sanat Öğeleri*, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, No:5, Eskişehir.

Aliçavuşoğlu, Bakçay, Bedenlier, Lehimler,(2010), *Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 5.Uluslararası Öğrenci Trienali*, Yayın No;779,İstanbul

Akçadoğan İ. I. (2006) *Temel Sanat Eğitimi Ve Dijital Ortam*, Epsilon Yayıncılık, İstanbul

Becer, E. (2002), *İletişim ve Grafik Tasarım*, Dost Kitabevi, Ankara

Bigalı, Ş. (1976), *Resim Sanatı*, Yaylacılık Matbaası, İstanbul

Çakı Muammer,(1999), *Neolitik dönemden İlkçağa seramiğin kültürel nesne olarak insan yaşamındaki yeri*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik Tezi, Eskişehir

Erinç, M. S (2004), *Resim Eleştirisi Üzerine*, Ütopya Yayınevi, Ankara

Erinç, M. S (1995), *Sanat Sosyolojisine Giriş*, Ütopya Yayınevi, Yayın No: 170, Ankara

Ersoy, Ayla. (1983) *Sanat Kavramlarına Giriş*, Beta Basım Yayım Dağıtım, Yayın No: 793, İstanbul

Ertürk Kadir, (2011) *Seramik Sanatında Bir Tasarım İlkesi Olan Koramın İncelenmesi ve Kişisel Yorumlar*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Seramik Ana Sanat Dalı Böl. Yüksek Lisans Tezi, Afyon

Gökaydın, N. (2010) *Temel Sanat Eğitimi*, Kitapsal Yayın Dağıtım / Moss Eğitim, İstanbul

Güngör, H. İ.(2005) *Temel Tasar*,(3) Esen Ofset Matbaası, İstanbul

Genç, P. (2012), *İşitme Engellilerle Temel Sanat Eğitimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir

Işingör, Eti, Aşlıer, (1986) *Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri Grafik Resim*, Türk Tarih Basımevi, Ankara

Kaymakcan Müge, (2006), *Yüksek Öğrenim Sanat Eğitiminde Temel Tasarım Eleman ve İlkelerinin Öğretimi ve Uygulamaları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir

Kalfagil, S. (2010), *Fotoğrafın Yapısal Öğeleri ve Fotoğraf Sanatında Kompozisyon*, Bil tur Basım Yayın, İstanbul

Keser, N. (2009), *Sanat Sözlüğü*, Ütopya Yayınları, Ankara.

Megep, (2011), Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, *Grafik ve Fotoğraf, Renk*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

Megep,(2011), Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, *Fotoğraf ve Grafik. Nokta – Çizgi*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

Megep, (2007) Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, *Fotoğraf ve Grafik. Açık – Koyu, Işık-Gölge*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

Megep, (2011), Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, *Grafik ve Fotoğraf. Tasarı ilkeleri*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

Megep, (2008), Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, *Seramik ve Cam Şekillendirme, Antik Form Projesi*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

Mülayim, S. (1994) *Sanata Giriş*, (2), Bilim Teknik Yayın Evi, İstanbul

Odabaşı, A. H (2006), *Grafikte Temel Tasarım*, (2), Yorum Sanat ve Yayıncılık, İstanbul

Özol, A. (2012), *Sanat Eğitimi ve Tasarımda Temel Değerler*, Bil net Matbaacılık, İstanbul

Öztuna, Y.H. (2008), *Görsel İletişimde Temel Tasarım*, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul

Südüor, G (2006) *Temel Sanat Eğitimi*, Tıglat Matbaacılık (2), İstanbul

Sözen, M. ve Tanyeli, (2011), *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul

Şişman, A. (2006), *Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş*, Yaz Yayınları, İstanbul

Uludağ, K. (1998), *Seramik Sanatının Kimlik Sorunu*, Türkiye De Sanat Dergisi, Mart/ Nisan, Sayı:33, İstanbul

Yardımcı, İ. (1993), *Anadolu 'da Başlangıcından Günümüze Seramik –Metal Teknik Biçim Etkileşimleri*, (YLT), Eskişehir

Yolcu, E. (2009), *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Nobel Yayın Dağıtım (2), Ankara

Yılmaz, M.(2007), *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*, Ümit Matbaacılık, Ankara

Terzi, O. (2007), *Temel Eğitimde Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Görsel Dengenin Kavratılması*,(YLT), Ankara

Tansuğ, S. (1988), *Sanatın Görsel Dili*, Remzi Kitabevi(3) İstanbul

ANSİKLOPEDİ

Eczacıbaşı (1997) Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi, 1.cilt, yem yayıncılık

Eczacıbaşı (1997) Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi, 3.cilt, yem yayıncılık

ELETRONİK KAYNAKLAR

http://media.designer.com/article/4411/nar_coffee_table.jpg (13 Mayıs 2014)

<http://www.designboom.com/design/konstantin-grcic-toan-nguyen-laufens-saphirkeramik-t> (13 Mayıs 2014)

[http://www.designboom.com/design/konstantin-grcic-wash-basins-laufen-saphirkeramik-\(13](http://www.designboom.com/design/konstantin-grcic-wash-basins-laufen-saphirkeramik-(13) Mayıs 2014)

<http://www.jumbo.com.tr/tr/pdf/katalog.pdf> (13 Mayıs 2014)

<http://tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=246> (20 Şubat 2013).

<http://www.grafikerler.org/temel-sanat-egitimi-dersleri/26698-nokta.html>, (20 Şubat 2013)

<http://www.sanattersi.com/temel-sanat-egitimi/temel-tasarim-isik.html>, (22 Şubat 2013)

<http://pixabay.com/tr/likenschuesselflechte-yaprak-%C3%B6rg%C3%BC-100435/>(23 Şubat 2013)

<http://www.halidesenmodel.com/2012/01/kirkitli-kilim-dokuma-desenleri-desen.html#>(23 Şubat 2013)

<http://www.sanattersi.com/temel-sanat-egitimi/renklerin-algilanan-etkileri/anlami.html>(24 Şubat 2013)

http://www.fiberartworkshops.com/fiber-art-workshop-instructors/rayna_gillman.htm(24

Mart2013)

<http://www.grafikerler.net/matematik-ve-resim-sanati-t19747.html> (26 Mart2013)

<http://tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=254>)(8Mart2013)

http://www.lacostegallery.com/dynamic/artwork_detail.asp?ArtworkID=1529 (9 Mart 2013)

<http://tag-platform.blogspot.com/2010/11/kaplumbaga-kabugundan-atolye.html> (9 Mart 2013)

<http://www.fotokritik.com/1805631/kubbe-tus-sabun> (13 Mayıs 2014)

<http://www.guvencini.com.tr/detay-1094--cini-altigen-turkuaz-karo-altin-yaldiz> (13 Mart 2013)

<http://poulwebb.blogspot.com/2010/06/per-lutken.html> (15 Mart 2013)

<http://www.muzagaci.com/wp-content/uploads/2013/06/t%C3%BCrk-kahvesi-ve-cezve.jpg> (16 Mart 2013)

<http://www.ciceksehri.com/beyaz-kamelya-cicek/> (15 Mayıs 2014)

<http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=254> (15 Mart 2013)

<http://rickbethem.com/blog/category/macro/> (2 Nisan 2013)

http://www.vggallery.com/international/turkish/paintings/p_0612.htm (16 Mayıs 2014)

<http://altaceramics.weebly.com/elements--principles-of-art.html> (16 Mayıs 2014)

<http://blog.milliyet.com.tr/evrimcileri-en-cok-bunaltan-konulardan-biri--simetri-/Blog/?BlogNo=383361> (3 Nisan 2013)

[http://www.akhepedia.com/forum/matematik-ve-geometri/simetri-\(symmetry\)-ve-asimetri-\(asymmetry\)/](http://www.akhepedia.com/forum/matematik-ve-geometri/simetri-(symmetry)-ve-asimetri-(asymmetry)/) (5 Nisan 2013)

<http://www.travelsworlds.com/taj-mahal-hd-wallpapers.html> (16 Mayıs 2014)

<http://www.dekorguru.com/2011/02/evinizde-hangisi-favori-simetri-asimetri.html> (6 Nisan 2013)

<http://pleasurephoto.wordpress.com/2012/10/09/disney-hall-los-angeles-frank-gehry-architect-julius-shulman-and-juergen-nogai/>(9 Nisan 2013)

<http://angelicshomeforimaginaryfriends.blogspot.com/2013/06/viyana-gunlukleri-seegrotte-mayerling.html> (10 Nisan 2013)

<http://pixabay.com/tr/kilisenin-pencere-rozet-cam-pencere-9237/> (10 Nisan 2013)

<http://www.bikehubs.net/tr/bike-racing-wheels.html> (10 Nisan 2013)

<http://explainers.wordpress.com/2011/02/07/amazing-eye-close-ups/>(12 Nisan 2013)

<http://www.ciceksehri.com/cicek/cicek-resimleri/papatya-resimler> (12 Nisan 2013)

<http://www.docstoc.com/docs/118587776/estetik> (18 Nisan 2013)

http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_15/14_kavuran.pdf(14 Haziran 2014)

(<http://senerozturk.com/index.php/sanat-nedir>(15 Nisan 2013)

http://www.istanbulsanatgalerisi.com/popup_image.php?PID=5185(11 Mayıs 2014)

<http://www.ressamlar.gen.tr/georges-seurat/> (11 Mayıs 2014)

<http://www.kennethnoland.com/works/1950-1960.php>(19 Nisan 2013)

http://desktoppub.about.com/od/designprinciples/l/aa_balance3.htm (23 Nisan 2013)

<http://www.mimarizm.com/Etkinlikler/Detay.aspx?id=50624&BultenID=38> (27 Nisan 2013)

http://www.bellevuearts.org/fair/2013_exhibitors/sculpture.html (2 Mayıs 2013)

<http://flieschool.com/content/balance> (3 Mayıs 2013)

<http://www.gungorguner.com/works/bowls/39b.jpg>(12 Haziran 2014)

<http://www.houseandleisure.co.za/item-of-the-day-ian-garrett-vessel/>(12 Haziran 2014)

<http://jennifermccurdy.com/currentwork.shtml>(5 Mayıs 2014)

http://www.newcraftsmanstives.com/index.php?location=exhibition_item&item=12348&exhib=104 (5 Mayıs 2014)

<http://www.petermoss.me.uk/catalogues.htm#> (5 Mayıs 2014)

<http://www.halimacassell.com/collections/small-ceramic-sculptures/> (7 Mayıs 2014)

<http://www.sandradavolio.dk/side7.htm> (7 Mayıs 2014)

http://www.studiopottery.co.uk/images/Sandra/Eastwood_MARCA/1982(7 Mayıs 2014)

http://www.baltimoreclayworks.org/images/artists/resident/fujii/yoshi_fujii_2011/index.html(7 Mayıs 2014)

http://www.jenniferlee.co.uk/works/1979_84/index.html (8 Mayıs 2014)

<http://www.poncelet.me.uk/72-77.php> (8 Mayıs 2014)

<http://www.beachpackagingdesign.com/wp/2010/08/dorothy-torivios-avant-garde-seed-jars.html> (9 Mayıs 2014)

[http://www.fenellaelms.com/pages/ceramics/edges.php#pp\[pp_gall\]/0/](http://www.fenellaelms.com/pages/ceramics/edges.php#pp[pp_gall]/0/) (9 Mayıs 2014)

<http://www.halimacassell.com/collections/small-ceramic-sculptures/> (9 Mayıs 2014)

http://www.studiopottery.co.uk/news_item.php?id=99 (9 Mayıs 2014)

<http://www.oxfordceramics.com/artists/ursula-morley-price/mouth-form> (10 Mayıs 2014)

<http://www.ceramike.com/BevereFormToneTexture2008/FormToneTexture2008.asp> (10 Mayıs 2014)

<http://www.davidroberts-ceramics.com/Current%20Work/currentworkindex.php> (10 Mayıs 2014)

<http://braxtonandyancey.blogspot.com.tr/2012/01/eva-zeisel-farewell.html> (11 Mayıs 2014)

<http://www.satyendra-pakhale.com/projects/view/62/kalpa-vase-bowl> (11 Mayıs 2014)

<http://davidreport.com/200708/luna-vase-by-eero-sairanen/> (11 Mayıs 2014)

http://www.clayhausceramics.com/display_boards.php (11 Mayıs 2014)

<http://www.industrialdesignserved.com/Gallery/Porcelain-modular-design-mixed/182215> (12 Mayıs 2014)

<http://www.chictip.com/accessories/ceramic-vase-by-inon-retting> (12 Mayıs 2014)

http://heathermaerickson.com/artwork/1415345_Swirl_Bowl_in_White.html (13 Mayıs 2014)

<http://braxtonandyancey.blogspot.com.tr/2012/01/eva-zeisel-farewell.html> (13 Mayıs 2014)

<http://www.bugunbugece.com/oku-bak/yazi/ambargo> (14 Mayıs 2014)

<https://www.behance.net/gallery/4924363/Coral-Reef> (15 Mayıs 2014)

<http://www.functionart.com/AM/Artists/SalianiF/SalianiFinventory.html> (15 Mayıs 2014)

<http://www.yuliatsukerman.com/#!vanitas/cfsj> (16 Mayıs 2014)

http://heathermaerickson.com/artwork/1415348_Appetizer_Platter_with_Spoons.html (17 Mayıs 2014)

[http://www.cookplus.com/urun/karaca-porselen-cerezlik-\(18](http://www.cookplus.com/urun/karaca-porselen-cerezlik-(18) Mayıs 2014)

<http://peterpincus.com/categories/view/37> (18 Mayıs 2014)

EKLER

SÖZLÜK

Astar: Kil ve suyun belirli oranlarda karıştırılması ile elde edilen ince taneli sulu seramik çamurlardır.

Ajur: Mermer, taş, kumaş, metal, ahşap ve seramik malzemeyi çeşitli kesici aletlerle kafes biçiminde delikler açarak, boşluk bırakmak suretiyle uygulanan süslemeye ajur tekniği denir.

Çimdikleme yöntemi: Plastik çamurun şekillendirilmesinde hiçbir alet kullanmaksızın, yalnız ellerimizin yeteneğiyle şekil, biçim ve form verme yöntemidir.

Dekoratif: 1.Dekorasyona ilişkin.2.Somut işlevinden çok bezemesel yönü ağır basan her türden öğenin niteliği.

Ebru tekniği ile astarlama: Çömlekçi dilinde “alaca” halk dilinde “ebru tekniği” denilen bu teknikte turnet üzerindeki ürün yüzeyine birkaç renkte astar şırınga ile sıkılır ya da sabit durumdaki mamullere, mermer görünümü verecek şekilde uygulamalar yapılır. Çömlekçilerin çok kullandığı bir astarlama yöntemidir. Astarların krem yoğunluğunda ayarlanarak kullanılması önemlidir.

Eksen: Bir cismi iki eşit parçaya bölen gerçek ya da sanal çizgidir.

Foton: Fizik biliminde elektromanyetik alanın kuantumu, Işığın temel "birimi" ve tüm elektromanyetik ışınların kalıbı olan temel parçacıktır.

Kolaj: Değişik malzemeleri özellikle kesilmiş kâğıtları tuvale yapıştırma işlemi ve böylece oluşturulmuş yapıt. Değişik sanat dallarının bir arada düzenlenmesiyle oluşturulan kompozisyon.

Kavis: Bir eğrinin sınırlı bir kısmı, eğmeç

Kombinasyon: Birleştirme biçim.

Konik: 1. Koni biçiminde olan ya da konuyla ilgili olan, mahruti. 2. Tabanı daire biçiminde olan bir koninin bir düzlemle arakesiti.

Kronoloji: Kronoloji, olayların tarihsel sıralaması ile ilgili bilim dalı

İnorganik: Organik olmayan cansız minarelerdir.

Makro: Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), küçük karşıtı

Motif: Kendi başına bir bütün olmakla birlikte süslemenin bütünü oluşturarak desenin bütün özelliklerini bir araya toplayan en küçük parçasıdır.

Mikro: Boyutları, benzerlerininkinden daha ufak olan, büyük karşıtı

Organik: Doğal yolla yapılan doğaya ait saf temiz.

Organize: 1. anlamı düzenlenmiş, düzenli. 2. anlamı f. düzenlemek, intizama sokmak; örgütlemek, teşkil etmek; teşekkül etmek, teşkilatlanmak; sıralamak, tasnif etmek; yerleştirmek. kur/düzenle. 3. anlamı kurmak. Örgütlemek, düzenlemek.

Oymacılık: Oyma yöntemiyle bezeme ve süslemeler yapma sanatı ya da uğraşı.

Plaka tekniği: Ürünün açınıminin çamur plaka levhalar üzerine aktarıldığı ve parçaların plaka yapıştırma tekniği ile birleştirildiği, plastik çamuru şekillendirme tekniğidir.

Rölyef: Rölyef dilimize kabartma olarak çevrilmiş Fransızca bir kelimedir. Özellikle tarihi mimari öğelerde sıklıkla rastladığımız bir süsleme tekniğidir. Kabaca her hangi bir yüzeye yapılan çökertme veya kabartma olarak tanımlayabiliriz.

Salt: 1. Yalnız, tek, sırf. 2. İçinde yabancı bir öge bulunmayan, mutlak. 3. İçine, kendisine yabancı hiçbir şey karışmamış, arı.

Spiral: İki boyutlu düzlemde, orijinden çıkan ve sabit açısal hızla dönmekte olan bir doğru üzerinde, sabit hızla dışarıya doğru ilerleyen bir noktanın izleyeceği eğriye denir.

Topyekûn: Eksiksiz, toplam, toplu olarak

Töz: Değişen durumlara karşı kalıcı olan; kendi kendisiyle, kendi kendisinde var olan. Var oluşu için başka bir şeye ihtiyacı olmayan.

Üslup: Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz.

Zanaat: İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren iş.